

T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİLERİNİN UYUŞTURUCU VE UYARICI MADDELER
HAKKINDAKİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Çağrı Furkan ÖRSEL

Danışman
Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN

Ankara-2020

T.C.
POLİS AKADEMİSİ
GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SUÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİLERİNİN UYUŞTURUCU VE UYARICI
MADDELER HAKKINDAKİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Çağrı Furkan ÖRSEL

Danışman
Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN

Ankara-2020

TEZ ONAY SAYFASI

Çağrı Furkan ÖRSEL tarafından hazırlanan ‘Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğrencilerinin Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler Hakkındaki Farkındalık Düzeyleri’ başlıklı bu çalışma, 13.05.2020 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda (oybirliği / oyçokluğu) ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Suç Araştırmaları Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Danışman

TELİF HAKLARI BEYANNAMESİ

GÜVENLİK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlardan her seferinde yollama yaparak yararlandığımı belirtir; bunu şerefimle beyan ederim.

Enstitü veya başka herhangi bir mercii tarafından belli bir zamana bağlı kalmaksızın, tezimle ilgili bu beyana aykırı bir durumun tespit edilmesi durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Çağrı Furkan ÖRSEL

ÖNSÖZ

Tüm hayatım boyunca bana desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen başta annem Asiye SONER olmak üzere babam Metin ÖRSEL, ablam Şeyda ÖRSEL ve amcam Hacı Hüseyin ÖRSEL'e;

Tez dönemim boyunca tecrübe ve bilgisini sürekli paylaşan ve gelişimimde büyük paya sahip olan danışmanım Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN hocama;

Önerileri ve eleştirileri ile çalışmama katkı sağlayan Doç. Dr. Zafer ÇELİK ve Dr. Öğretim Görevlisi Ozan KAVSIRACI, anket çalışmasındaki iş ve işlemleri kolaylaştıran Prof. Dr. Bayram Ali SONER ve Doç. Dr. Ayşe ÇOLPAN KAVUNCU hocalarıma;

İstatistik bilgileri ile çalışmama değer katan Büşra SEVİK ve Emine Büşra KURT arkadaşlarıma, manevi destekleri ile yanımda olan Araştırma Görevlisi Mehmet DEMİRBAŞ hocama ve çalışma arkadaşlarıma;

Bu tezin anket çalışması 'Bilimsel Araştırma Projesi' olarak desteklenmesinden ötürü Polis Akademisi Başkanlığına ve çok değerli Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi katılımcılarına;

Şükranlarımı sunuyorum.

ÖZET

Polis Akademisi

Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

Suç Araştırmaları Anabilim Dalı

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğrencilerinin Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler Hakkındaki Farkındalık Düzeyleri

Hazırlayan: Çağrı Furkan ÖRSEL

Yüksek Lisans

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN

2020 – 92 Sayfa (Ekler Hariç)

Toplumun, uyuşturucu ve uyarıcı maddelere yönelik farkındalık ve bilgi seviyelerinin artırılması, uyuşturucu probleminin çözülmesi adına büyük önem arz etmektedir. Madde kullanımının oranında, büyük bir paya sahip olan gençlerin, maddeler hakkında bilgi sahibi olmaları, madde kullanımına karşı savunma mekanizmasını güçlendireceği düşünülmektedir. ‘Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğrencilerinin Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler Hakkındaki Farkındalık Düzeyleri’ başlıklı tez çalışması da Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık ve bilgi seviyelerini ölçmek amacıyla, 2019-2020 yıllarında tarama araştırma modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma evreni, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma örneklemi ise farklı fakülte ve sınıflardan kolayda örneklem tekniği yöntemi ile 493 öğrenci olarak belirlenmiştir.

Çalışmada, kişisel bilgi anketi ile birlikte daha önceden Doç. Dr. Esra Özay Köse, Doç. Dr. Şeyda Gül ve Doktor Öğretim Üyesi Bülent Keskin tarafından geliştirilen ve kullanılan Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği ile Madde Bağımlılığı Bilgi Testi kullanılmaktadır. Farkındalık Ölçeğinin yapısal doğruluğunu test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizi, SPSS 21 programı aracılığı ile hesaplamaya alınmış olup sonuçlar %95 güven düzeyinde değerlendirilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre genel olarak öğrencilerin maddeler hakkında farkındalık ve bilgi seviyelerinin ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Fakat madde kullanan bireylerin toplum ile olan ilişkileri ve uyuşturucu ile mücadele eden kurumların tanınması konularında farkındalık seviyelerin düştüğü gözlemlenmektedir. Bilgi testi açısından ise çalışmaya katılan

öğrencilerin, uyuşturucu maddelerin tanınmasına ve yapılarının hangi bileşenlerden oluştuğuna ilişkin temel düzeydeki sorulara yönelik bilgi seviyelerinin yeterli olduğu görülmektedir. Bununla birlikte temel düzey dışında kalan sorulara verilen yanıtlarda ise bilgi seviyelerinin orta seviyede veya yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca çalışmada yer alan fakülteler arasında İslami İlimler Fakültesindeki öğrencilerin farkındalık ve bilgi seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu Madde, Uyarıcı Madde, Madde Bağımlılığı, Uyuşturucu Farkındalığı, Üniversite Öğrencileri.

ABSTRACT

Police Academy

Institute of Security Sciences

Department of Crime Investigations

**Awareness Levels of Ankara Yıldırım Beyazıt University Students
on Drugs and Stimulants**

Çağrı Furkan ÖRSEL

Master's Thesis

Supervisor: Doç. Dr. Coşkun TAŞTAN

2020-92 Pages (Excluding Appendices)

Increasing the awareness and knowledge levels of the society towards drugs and stimulants is of great importance for solving the drug problem. It is thought that young people who have a large share in substance use rate will have a stronger defense mechanism against substance use. The thesis study titled 'Awareness Levels of Ankara Yıldırım Beyazıt University Students on Drugs and Stimulants' was carried out using the survey research model in 2019-2020 to measure the awareness and knowledge levels of Ankara Yıldırım Beyazıt University students about drugs and stimulants. The universe of study is Ankara Yıldırım Beyazıt University students. The research sample was determined as 493 students from different faculties and classes by sampling technique.

In the study, with the personal information questionnaire, The Substance Abuse Awareness Scale and the Substance Abuse Knowledge Test developed and used by Assoc. Dr. Esra Özay Köse, Assoc. Dr.Şeyda Gül and Doctor Lecturer Bülent Keskin are used. Confirmatory factor analysis was applied to test the structural accuracy of the Awareness Scale. The analysis of the data obtained was analyzed by the SPSS 21 program and the results were evaluated at a 95% confidence level.

According to the results obtained, it was determined that students' awareness and knowledge levels about the items were above average. However, it is observed that the level of awareness decreases in relation to substance use of individuals and the recognition of drug-fighting

institutions. In terms of knowledge testing, it is seen that the students participating in the study have sufficient knowledge levels for basic level questions regarding the recognition of drugs and their constituents. However, in the answers given to the questions outside the basic level, it is understood that the level of knowledge is medium or insufficient. In addition, it was determined that the awareness and knowledge levels of students in the Faculty of Islamic Sciences were higher among the faculties in the study.

Key Words: Drugs, Stimulants, Substance Abuse, Drug Awareness University Students.

**ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİLERİNİN UYUŞTURUCU VE UYARICI
MADDELER HAKKINDAKİ FARKINDALIK
DÜZEYLERİ**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TELİF HAKLARI BEYANNAMESİ HATA! TANIMLANMAMIŞ.	YER İŞARETİ
ÖNSÖZ	IV
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	VII
İÇİNDEKİLER	IX
KISALTMALAR	XIII
TABLolar LİSTESİ	XIV
ŞEKİLLER LİSTESİ	XVI
EKLER LİSTESİ	XVII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.UYUŞTURUCU MADDE KAVRAMI.....	3
1.2.UYUŞTURUCU MADDELERİN SINIFLANDIRILMASI	5
1.2.1. Merkezi Sinir Sistemini Yavaşlatanlar.....	5
1.2.1.1. Doğal Uyuşturucular	5
1.2.1.1.1. Afyon	5
1.2.1.1.2. Morfin.....	6

1.2.1.1.3. Eroin.....	7
1.2.1.1.4. Kodein	7
1.2.1.2. Sentetik Uyuşturucular.....	8
1.2.1.2.1. Trankilizanlar.....	8
1.2.1.2.2. Sedatifler	8
1.2.1.2.3. Barbitürat	9
1.2.2. Merkezi Sinir Sistemini Uyarıanlar	9
1.2.2.1. Doğal Uyarıanlar	9
1.2.2.1.1. Kokain	10
1.2.2.1.2. Crack	10
1.2.2.2. Sentetik Uyarıcılar	11
1.2.2.2.1. Amfetaminler	11
1.2.2.2.2. Captagon	12
1.2.2.2.3. Ecstasy.....	12
1.2.3. Hayal Gösterenler (Halusinojenler).....	13
1.2.3.1. Doğal Halusinojenler.....	14
1.2.3.1.1. Esrar	14
1.2.3.1.2. Meskalin.....	15
1.2.3.2. Sentetik Halusinojenler	15
1.2.3.2.1. LSD	15
1.3.MADDE KULLANIMININ YOL AÇTIĞI BOZUKLUKLAR.....	16
1.4.MADDENİN KÖTÜYE KULLANIMI.....	17
1.5. UYUŞTURUCU MADDE BAĞIMLILIĞI.....	17
1.6.ÜNİVERSİTE GENÇLERİNİN ÖZELLİKLERİ.....	21
1.7.GENÇLERDE UYUŞTURUCU KÜLTÜRÜ.....	25
1.8.KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	29
2.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE HİPOTEZİ	30
2.3. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	33

2.4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ.....	33
2.4.1. Verilerin Toplaması.....	33
2.4.2. Verilerin Analizi	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGU VE ANALİZLER

3.1. ÖRNEKLEMİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ	42
3.1.1. Cinsiyet Dağılımları.....	42
3.1.2. Yaş Dağılımları	42
3.1.3. Sınıflara Göre Dağılımları	43
3.1.4. Öğrencilerin Yerleşim Alanlarına Göre Dağılımları	43
3.1.5. Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımları.....	44
3.1.6. Sosyal Hane Yapısına Göre Dağılımları.....	45
3.1.7. Öğrencilerin Anne Mesleklerinin Neler Olduğuna Göre Dağılımları	46
3.1.8. Öğrencilerin Baba Mesleklerinin Neler Olduğuna Göre Dağılımları	48
3.1.9. Öğrencilerin Ailesinin Ekonomik Durumunun Nasıl Olduğuna Yönelik Vermiş Oldukları İfadelerin Dağılımları	49
3.1.10. Öğrencilerin Okudukları Fakültelere Göre Dağılımları	49
3.1.11. Öğrencilerin Bir Sorun Yaşadıkları Durumlarda Sıkıntısını Paylaştığı Kişiye (Kişilere) Göre Dağılımları	50
3.2. ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ) ÖĞRENCİLERİN BİLGİ TESTİNE YÖNELİK ANALİZLER.....	52
3.2.1. Öğrencilerin Bilgi Testine Yönelik Cevapların Analiz Sonuçları.....	52
3.2.2. Bilgi Testine İlişkin Karşılaştırma Testleri	55
3.2.2.1 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırma Analizi.....	55
3.2.2.2. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Karşılaştırma Analizi.....	56
3.2.2.3. Öğrencilerin Hayatlarının Büyük Bir Kısmını Nasıl Bir Yerde Geçirdiklerine Göre Karşılaştırma Analizi	57
3.2.2.4. Öğrencilerin AYBÜ' ne Başlamadan Önce Yaşadığı Bölgelere Göre Karşılaştırma Analizi	58
3.2.2.5. Öğrencilerin Hane Sosyal Yapısına Göre Karşılaştırma Analizi....	58

3.2.2.6. Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumunu Nasıl Bulduklarına Göre Karşılaştırma Analizi	59
3.2.2.7. Öğrencilerin Fakültelerine Göre Karşılaştırma Analizi	60
3.3. ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ) ÖĞRENCİLERİNİN MADDE BAĞIMLILIĞI FARKINDALIK ÖLÇEĞİNE YÖNELİK ANALİZLER.....	61
3.3.1. Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	61
3.3.2. Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine (MBFÖ) İlişkin Karşılaştırma Testleri	63
3.3.2.1 MBFÖ Ölçek Skorlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılma Analizleri	63
3.3.2.2. MBFÖ Ölçek Skorlarının Yaşa Göre Karşılaştırılma Analizleri....	64
3.3.2.3. MBFÖ Ölçek Skorlarının Öğrencilerin Hayatlarının Büyük Bir Kısmını Nasıl Bir Yerde Geçirdiklerine Göre Değişip Değişmediğine Dair Karşılaştırma Analizleri.....	67
3.3.2.4. MBFÖ Ölçek Skorlarının Öğrencilerin AYBÜ'ne Başlamadan Önce Yaşadığı Bölgelere Göre Değişip Değişmediğine Dair Karşılaştırma Analizleri.....	68
3.3.2.5. MBFÖ Ölçek Skorlarının Öğrencilerin Yaşadıkları Hanenin Sosyal Yapısına Göre Değişip Değişmediğine Dair Karşılaştırma Analizleri.....	70
3.3.2.6. MBFÖ Ölçek Skorlarının Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumlarına Göre Değişip Değişmediğine Dair Karşılaştırma Analizleri.	72
3.3.2.7. MBFÖ Ölçek Skorlarının Öğrencilerin Okudukları Fakültelere Göre Değişip Değişmediğine Dair Karşılaştırma Analizleri	74
SONUÇ	76
KAYNAKÇA.....	86
EKLER	74
ÖZGEÇMİŞ	102

KISALTMALAR

DSO	: Dünya Sağlık Örgütü
WHO	: World Health Organization
TCK	: Türk Ceza Kanunu
EGM	: Emniyet Genel Müdürlüğü
KOM	: Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı
GMGM	: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü
AYBÜ	: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
MYO	: Meslek Yüksek Okulu
MBBT	: Madde Bağımlılığı Bilgi Testi
MBFÖ	: Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
DSM	: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders
LSD	: Liserjik Asit Dietilamid
AMATEM	: Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlıları Tedavi ve Araştırma Merkezi

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Madde Bağımlılığı Bilgi Testine Ait Betimsel İstatistikler.....	35
Tablo 2: Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine Ait Betimsel İstatistikler.....	36
Tablo 3: Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği için Doğrulamalı Faktör Analiz Sonuçları	39
Tablo 4: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları	42
Tablo 5: Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımları	42
Tablo 6: Katılımcıların Devam Ettikleri Sınıflara Göre Dağılımları.....	43
Tablo 7: Katılımcıların Yaşamlarının Büyük Bir Kısmını Hangi Yerleşim Alanında Geçirdiklerine İlişkin Dağılımları.....	44
Tablo 8: Katılımcıların Üniversiteye Başlamadan Önce Hangi Coğrafi Bölgede Yaşadıklarına İlişkin Dağılımları.....	44
Tablo 9: Katılımcıların Sosyal Hane Yapısına İlişkin Dağılımları.....	45
Tablo 10: Katılımcıların Annelerinin Ne İş Yaptıklarına İlişkin Dağılımları	46
Tablo 11: Katılımcıların Baba Mesleklerine İlişkin Dağılımları	48
Tablo 12: Katılımcıların Ailelerinin Ekonomik Durumlarını Nasıl Bulduklarına Yönelik Dağılımları	49
Tablo 13: Katılımcıların Okudukları Fakültelere Göre Verilen Oranlar	49
Tablo 14: Katılımcıların Bir Sorun Yaşadıkları Durumlarda Paylaşılan Kişi veya Kişilere İlişkin Dağılımları	50

Tablo 15: Bilgi Testine Verilen Cevapların Yüzdelik Dağılımı	52
Tablo 16: Bilgi Testinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi	55
Tablo 17: Bilgi Testinin Yaş Açısından İncelenmesi	56
Tablo 18: Bilgi Testinin Hayatın Büyük Kısımının Geçtiği Yer Açısından İncelenmesi	57
Tablo 19: Bilgi Testinin AYBÜ' ye Başlamadan Önce Yaşanan Bölge Açısından İncelenmesi	58
Tablo 20: Bilgi Testinin Hane Sosyal Yapısı Açısından İncelenmesi	59
Tablo 21: Bilgi Testinin Ekonomik Durum Açısından İncelenmesi	59
Tablo 22: Bilgi Testinin Fakülte Açısından İncelenmesi	60
Tablo 23: Öğrencilerin Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğinde Yer Alan İfadelere Katılım Düzeyleri ve Ortalaması	61
Tablo 24: MBFÖ Boyutlarından Elde Edilen Skorların Cinsiyet Açısından İncelenmesi	63
Tablo 25: MBFÖ Boyutlarının Yaş Grupları Açısından İncelenmesi	65
Tablo 26: MBFÖ Boyutlarının Öğrencilerin Hayatlarının Büyük Bir Kısımının Nerede Geçirdiklerine Göre İncelenmesi	67
Tablo 27: MBFÖ Boyutlarının Öğrencilerin Üniversiteye Başlamadan Önce Yaşadığı Bölgeler Açısından İncelenmesi	69
Tablo 28: MBFÖ Boyutlarının Öğrencilerin Yaşadığı Hanenin Sosyal Yapısına Göre Değişip Değişmediği.....	71
Tablo 29: MBFÖ Boyutlarının Ekonomik Durum Açısından İncelenmesi	73
Tablo 30: MBFÖ Boyutlarının Fakülte Açısından İncelenmesi	74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1 : Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi Modeli	
.....	38

EKLER LİSTESİ

EK 1: Kişisel Bilgi Anket Formu

EK 2: Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği

EK 3: Madde Bağımlılığı Bilgi Testi

GİRİŞ

Son dönemde toplumun büyük sorunlarından biri olan uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı halk sağlığını ve toplum düzenini bozmaktadır. Özellikle genç nüfusta ailesel ve toplumsal faktörlere sosyal çevrede eklenince uyuşturucu kullanım oranı oldukça artabilmektedir. Uyuşturucu madde kullanan kişilerin kullanmayan kişileri yanlarına çekmesi, onları kullanmaya teşvik etmesi uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanım oranının artışında büyük rol oynamaktadır.

İlk olarak tütün ve alkol oranı az olan içecekleri kullanma merakıyla başlayan sonrasında farkında olmadan bağımlı olma durumunun içine giren kişi daha tehlikeli maddelere yönelmeye başlamaktadır. Çünkü madde kullanımında ‘yetersizlik hissi’, kullanıcıların bağımlılık davranışının oluşumunda ve farklı maddelere yönelme konusunda önemli bir parametre olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan birisi de uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin türlerinin hızla bir oranda artması olarak gösterilmektedir. 2017 Avrupa Uyuşturucu Raporuna göre psikoaktif madde çeşitliliği 2012 yılında 260 iken 2015 yılında ise 483 rakamlarına ulaşmıştır (EMCDDA, 2017).

Uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı tüm dünya da hızla artış göstermektedir. 2018 Dünya Uyuşturucu Raporuna göre 15 ile 64 yaş arası nüfusun %5,6’sının en az bir kez uyuşturucu madde kullandığı sonucunu çıkartmaktadır. Kullanım oranının artması birçok ülkedeki tedavi yollarında yetersizliğe neden olmaktadır. Bu eksikliklere bağlı olarak 2015 yılında uyuşturucu madde kaynaklı olarak 450.000 kişi hayatını kaybetmiştir (Çetinöz, 2018: 10).

Kullanım ve ölüm yaş ortalamaları incelendiğinde ise bu oranların daha çok genç kesimde görüldüğü konunun önemini yansıtmaktadır. Dünya Uyuşturucu Raporu 2018 verilerine göre, en fazla kullanımın 18-25 yaş aralığında olduğu belirtilmektedir.

Bu çerçevede çalışma, üniversitelerden mezun olup toplumun her alanında etkin rol oynayacak olan yetişkin genç neslin madde kullanımına ve bağımlılığına yönelik tutum, davranış ve algılarını ortaya çıkartılması, maddelere yönelik farkındalık ve bilgi düzeylerinin ölçülmesi ve ortaya çıkan sonuçlar çerçevesinde ülkemizde

uyuşturucuyla m¼cadele eden kurum ve kuruluşlara politika ¼retme ve veri sağlamayı amaçlamaktadır.

Çalışmada farkındalık ve bilgi seviyesinin tespitine y¼nelik olarak Ankara Yıldırım Beyazıt ¼niversitesinde eğitim g¼ren 493 ¼ęrenci ¼zerinden anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Olasılıklı olmayan kolayda ¼rneklem y¼ntemi ile seçilen ¼ęrencilerin kişisel bilgi anketi ile sosyo-ekonomik durumları tespit edilmiştir. Madde Bağımlılığı Farkındalık ¼leęi ve Madde Bağımlılığı Bilgi Testi ile ¼ęrencilerin maddelere y¼nelik farkındalık ve bilgi seviyelerinin ¼l¼lmesi hedeflenmektedir.

Çalışmanın ilk b¼l¼m¼nde, konunun kavramsal erevesi oluşturulmuştur. Bu b¼l¼mde, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin farklı disiplinler tarafından ele alınan tanımları, maddelerin sınıflandırılması, madde kullanımının yol açtığı bozukluklar, madde bağımlılığı ve ¼niversiteli bireylerin profilleri ile gençlerdeki uyuşturucu k¼lt¼r¼ ele alınmaktadır. Son olarak ise yakın tarihli gerçekleştirilen ve ¼zellikle genç bireyler ile uyuşturucu konularını ele alan araştırmalara yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci b¼l¼m¼, y¼ntem başlığı altında verilmiştir. B¼l¼mde, araştırmanın amacı, evren ile ¼rneklemi ve araştırmada yer alan verilerin toplanması ile analizine y¼nelik bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca araştırma amacına ilişkin olarak araştırma soruları ve hipotezlerine yer verilmiştir.

Araştırmanın ¼¼nc¼ b¼l¼m¼nde, çalışmaya katılan Ankara Yıldırım Beyazıt ¼niversitesi ¼ęrencilerinin sosyo-ekonomik sınıflandırılmaları yapılmıştır. Bu bağlamda katılımcıların cinsiyet, yaş, mevcut ¼ęrenim g¼rd¼kleri sınıf, yaşadıkları yerleşim alanı ile coğrafı b¼lge, sosyal hane yapısı, anne ve baba mesleği, ailelerinin ekonomik durumları ve okudukları fak¼ltelerin dağılımlarına yer verilmiştir. Bununla birlikte ¼ęrencilerin Bilgi Testi ve Farkındalık ¼leęine y¼nelik belirttikleri g¼r¼řlerin skor puanları tespit edilmiştir. Toplanan veriler ışığında parametrik testler kullanılarak gruplar arasındaki farkındalık ve bilgi seviyelerinin karşılaştırmaları yapılmıştır.

Son b¼l¼mde ise ortaya çıkan sonuçlar ve sonuçlara y¼nelik ¼neriler verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.UYUŞTURUCU MADDE KAVRAMI

Uyuşturucu maddelerin etkileri, yapıları ve kullanım alanları disiplinlere göre farklılık göstermektedir (Kurt ve Kurt,2007:1). Bu nedenle kavram, tıp, eczacılık, hukuk, kimya, gibi farklı disiplinler tarafından farklı konularda ele alınmaktadır. Aynı zamanda gün geçtikçe türlerinin de artmasından dolayı literatürde uyuşturucu kavramının net bir tanımlamasına rastlanılamamaktadır (Ay, 2013: 28).

Uyuşturucu kavramının tıp alanındaki en geniş tanımlanması Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yapılmıştır.

Sağlık nedenleri dışında organizmaya alınan ve işlevini bozan tüm maddelerdir. Doğal veya kimyasal olan, merkezi sinir sistemini etkileyerek dikkati dağıtan veya ruhsal bağımlılığı arttıran, dozajın artırılarak veya farklı maddelerde kullanarak keyif verdiği sanılan bütün maddeler olarak tanımlanmaktadır (WHO, 1994)

Uyuşturucu terimini İngilizce olarak ifade etmenin bir yolu ilaç anlamında kullanılan ‘drug’ kelimesidir. Bu kavram, WHO tarafından 1994 tarihli bir yayında tanımlanmaktadır. İlaç anlamına gelen ve uyuşturucu anlamında da kullanılan "drug" terimi geniş bir kapsamda tanımlanmaktadır. Bu kavram tıp alanında insanları tedavi etmek için kullanılan “ilaç” anlamına gelse de, genellikle psikoaktif ve yasa dışı olan maddelere atıfta bulunmak için kullanılır. (WHO, 1994).

Uyuşturucu madde, organizmayı ve sinirleri gevşeten maddeler olarak da tanımlanmaktadır (Meydan-Larousse: 458). Psikoaktif maddeler, tıbbi ilaç olarak kullanılmadığı başka bir deyişle amacı dışında kötüye kullanılması durumunda kişi bedensel ve zihinsel bozukluklar yaşamaktadır.

Tıp alanında gerçekleştirilen çalışmalarda, konunun madde bağımlılığı açısından değerlendirildiği görülmektedir. Nadir Koçak 2012 Türkiye Uyuşturucu Raporu’nda

uyuşturucu maddeyi bağımlılık yapıcı madde olarak belirtmektedir. Koçak’a göre madde bağımlılığı yapıcı madde,

Beyin işlevini etkileyen ve sonunda organlarda kalıcı değişikliklere neden olan fiziksel, zihinsel ve davranışsal sorunlar yaratan, yaşam için gerekli olmayan ve sahte bir ‘mutluluk’ haline neden olan doğal veya yapay bütün maddelerdir (Koçak, 2012: 28).

Konu hukuksal açıdan değerlendirildiğinde; Türk Ceza Kanunu, madde kavramını insanlar üzerinde bıraktığı etki ve bağımlılık özellikleri açısından değerlendirmektedir. Başka bir deyişle, Türk Ceza Kanununda uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin adları ve türleri detaylı olarak belirtilmemektedir. TCK Madde 188’e gerekçe gösterilen metin şu şekilde açıklanmaktadır.

Uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin nelerden ibaret bulunduğu tanımlanmadığı gibi, bunların teker teker gösterilmesi yoluna da gidilmemiştir. Bunun nedeni, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin ve aynı etkiyi yapan ilâç ve sentetiklerin kötüye kullanılmalarının yaptırım altına alınarak güçlü bir sosyal savunmanın sağlanmasıdır. Böylece, psikotrop madde olarak, uyuşturucu veya uyarıcı etkisi yapan ve kişilerde bağımlılık meydana getiren bütün maddelerin, bu suçun konusunu oluşturacağı kabul edilmiştir.

Hukuksal açıdan konu değerlendirildiğinde en başta terör örgütleri ve suç çetelerinin uyuşturucu maddeleri kanun dışı satışa sunduğu, ürettiği veya kaçakçılığını yaptığını duymaktayız. Bu bağlamda uyuşturucu kavramı, dünya çapında hızlı yayılma gücüne sahip ve toplumlar açısından suç örgütlerinin baş gösterdiği bir olgu olarak da karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca terör örgütlerinin finansman payının bu maddelerce sağlanması mevcut durumu karmaşık hale sokmaktadır (Çetinöz, 2019: 15)

Bu çalışmada, uyuşturucu kavramı bağımlılık yaratan madde olarak ele alınacak olup, merkezi sinir sistemi ile davranış değişikliklerine neden olan ve yasadışı kabul edilen maddeleri ifade edecektir. Diğer yandan alkol gibi kişide geçici davranış bozukluğuna neden olan fakat satışında ve kullanımında yasal açıdan bir problem

olmayan maddeler uyuşturucu sınıflandırılmasına dâhil edilmeyecektir. Aynı şekilde nikotin ve kafein gibi bağımlılık yaratmasına rağmen davranışsal değişikliklerinde farklılık yaratmaması ve yasadışı olmadıkları için bu çalışmada uyuşturucu sınıflandırılmasına dâhil edilmeyecektir.

1.2.UYUŞTURUCU MADDELERİN SINIFLANDIRILMASI

Uyuşturucu maddeler, bireyler üzerindeki etkilerine ve elde edildikleri kaynaklara göre, merkezi sinir sistemini yavaşlatanlar, merkezi sinir sistemini uyaranlar ve hayal gösterenler olmak üzere üç sınıfa ayrılmaktadır. Bu sınıflar ise doğal ve sentetik (kimyasal) uyuşturucu maddeler olarak ikiye ayrılmaktadır (Vatandaş, Can, Yaman, Kırbaşoğlu ve Mahitapoğlu, 2015: 17). Maddelerin sınıflandırılması tıp ve hukuksal tanımlara bağlı kalınarak oluşturulmuştur. Başka bir deyişle kişide davranış bozukluğuna yol açan, bağımlılık yaratan ve yasal olarak satışı, arzı ve kaçakçılığı yasaklanan maddeler sınıflandırılmıştır. Maddeleri elde edilişi, özellikleri, kullanım şekilleri, tesir ve zararları açıklanmıştır.

1.2.1. Merkezi Sinir Sistemini Yavaşlatanlar

1.2.1.1. Doğal Uyuşturucular

1.2.1.1.1. Afyon

Uluslararası adı opium olarak bilinen maddenin sözlükteki anlamı, bitki salgısı olarak bilinmektedir. Afyon, haşhaş kozasının kesilmesi ile ortaya çıkan ve salgı şeklindeki sütün küflenmesiyle elde edilen bir maddedir. Hava ile temasında kararmakta ve kahverengi görünümünü almaktadır. Ağır, nahoş bir koku ve acımsı bir tada sahip olan afyon, literatürdeki en eski tıbbi madde olarak da bilinmektedir. İçeriğinde şeker, protein, morfin, kodein gibi yaklaşık 25 alkaloid madde daha bulundurmaktadır (Demirbaş, 2005: 268).

Olgunlaşmış haşhaş bitkisi, fındık büyüklüğünde küçük bir kapsül (koza) bulundurmaktadır. Kozanın kendisi bir uyuşturucu madde olmamakla birlikte afyon

ve türevlerine kaynak oluşturmaktadır. Koza, afyon ve türevlerinin yanı sıra keklerde ve rulolarda kullanılan yağdan çıkarılabilecek tohumları içermektedir. Afyon, merkezi sinir sisteminde uyuşukluğa neden olmaktadır. Etkisi kuvvetli olduğunda kliniklerde ağrı tedavisi için kullanılmakta ve faydalı özelliklere sahip olduğu belirtmektedir (EGM-KOM, 2002: 133).

Afyon maddesinin genel olarak iki tür kullanım şekli bulunmaktadır. Ağızdan hap şeklinde veya su, çay gibi içeceklere karıştırılan sıvı şekilde olmaktadır. Bir diğer alım şekli de madde için üretilen pipolar yöntemiyle solunum şeklinde alınmaktadır (Ş. Kurt, ; E. Kurt 2007: 24).

Afyon kullanımından sonra kişide geçici olarak neşelenme, zihinsel ve cinsel yönden güçlü hissetme, terleme, nabız artışı sonucunda yorgunluk hissiyatı oluşmaktadır. Uzun süreli kullanımlarda kişinin madde isteğinde artış olmaktadır. Bedensel ve ruhsal çöküntü kişinin duruşunda ve yüzünde belirginleşmektedir (Dönmezer, 1981: 383).

1.2.1.1.2. Morfin

Morfin, afyon maddesi içerisinde en yüksek miktarda yer alan alkoloit madde olmaktadır (Güngör ve Kınacı, 2001: 48). Afyon maddesinin kimyasal işlemlerden geçirilmesi sonucunda elde edilmektedir. Morfin maddesi toz veya plaka halde, beyaz renkte, kokusuz ve acı tada sahip olarak suda çözünmektedir. (Ş. Kurt, ; E. Kurt, 2007: 28).

Morfin, afyon maddesi gibi ağrı kesici özelliğine sahiptir. Sağlık amaçlı olarak ağırlaşmış ağrılara sahip hastalara deri altı veya damar yoluyla ve her kullanımda dozaj arttırılarak verilmektedir (Aydınalp, 1988: 21).

Morfin kullanan kişi, şırınga kullanarak deri altına enjekte ederek vücudunda morluklara veya apselere yol açmaktadır. Doğrudan merkezi sinir sistemini yavaşlatan morfin, kısa bir süre zarfında bağımlılık yaratmaktadır (Vatandaş, Can, Yaman, Kırbaçoğlu ve Mahitapoğlu, 2015: 19)

1.2.1.1.3. Eroin

Morfin maddesi gibi afyonun alkaloidlerinden olan eroin basit bir işlemle geçirilerek elde edilmektedir. Bağımlılık açısından morfinden daha güçlü olduğu bilinen maddenin ilk kullanımında dahi bağımlı sağladığı görülmektedir (Aydınoğlu, 1988: 21).

Bireyde davranış değişikliği yaratan, aşırı neşe ve coşku gibi hisleri artırarak merkezi sinir sistemine zarar veren doğal yapılı uyuşturucu madde olarak tanımlanmaktadır (Ş. Kurt, ; E. Kurt, 2007: 29).

Kullanma şekli olarak akıtma, buruna çekme ve ağızdan alım yolu yöntemleri olarak sayılabilmektedir. Kapsül veya tablet biçiminde de temin edilebilmektedir (Güngör ve Kınacı, 2001: 53). Argoda, cevher, süprüntü, beygir, kar, sır, oğlan olarak adlandırılmıştır.

Afyondan oluşturulan temel morfinin, kimyasallarla birlikte oluşturulduğunda, renksiz veya beyaz bir madde olarak eroin ortaya çıkmaktadır. Sentetik olarak afyondan türetilen eroin, kullanıcıların merkezi sinir sistemini büyük ölçüde etkilemektedir. Hammaddesinde morfin maddesinin bulunmasına rağmen, morfinden daha etkili olan eroin, kullanımından hemen sonra bağımlılık yaratır ve her kullanımda uyuşturucu madde bağımlılarının dozunu artırma isteğine neden olmaktadır. Afyon ve morfinin daha etkili olduğu düşünülmekte ve ölüm nedeni, başta eroin olmak üzere, bazı maddelerle karıştırılarak, enjektör yöntemiyle deri altına enjekte edilmekte veya burundan çekilerek kullanılmaktadır (Karahana, 2009: 25).

1.2.1.1.4. Kodein

Şener Güngör ve Ali Kınacı'nın ders notlarından elde edilen bilgilere göre 'okul çocuğu' diye adlandırılan kodeinin, morfin yapısında ve merkezi sinir sistemini yavaşlatan doğal madde olduğunu anlamaktayız (Güngör ve Kınacı, 2001: 54).

Morfine kıyasla daha zayıf etkilere sahip olan maddenin ağrı kesici özelliği bulunmaktadır. Toz ve tablet halleri mevcut bulunmaktadır. Ağızdan ve akıtma yöntemi ile alınmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018: 30).

1.2.1.2. Sentetik Uyuşturucular

Sentetik uyuşturucular morfinin yerini alan sentetik maddelerdir. Genellikle beyaz tabletler şeklini almaktadırlar. Ancak bazen, üzerlerine farklı renklerde katmanlar yerleştirilir. Günümüzde narkotikler kadar tehlikeli olan bu maddelerin kötüye kullanımı gün geçtikçe tehlikeli oranlara ulaşmaktadır. Tıbbi amaçlar için yapılan sentetik müstahzarlar tıbbi gözetim altında kullanılmalıdır (www.kenandabirkuyu.com.tr, 2015).

Ülkemiz Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen yeşil ve kırmızı reçetelerin tatbikatı, bu tür uyuşturucu maddeler için başarıyla kullanılmaktadır. Sentetik uyuşturucular yeşil renkte, uyarıcılar ise kırmızı renkteki reçeteler ile satılabilir.

1.2.1.2.1. Trankilizanlar

Trankilizanlar merkezi sinir sistemin yavaşlatan uyuşturucular olarak bilinmektedirler. Kullanımına bağlı davranışların yavaşlamasına ve gecikmesine neden olmaktadır. Kişide ruhsal dengeyi korumak ve gerilimi ile endişe düzeyini azaltmak için kullanılan yatıştırıcılardır. Yüksek dozlarda kullanıma bağlı olarak depresyon, atak ve koma durumları ortaya çıkabilmektedir. Uzun süre kullanımı olduğunda ise bağımlılık yapmaktadır (Solgun, 2002: 22).

Merkezi sinir sisteminin zarar görmemesi amacı ile doktor aracılığıyla ilaç kullandırılmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018: 38).

1.2.1.2.2. Sedatifler

Diğer adı sakinleştirici olan sedatif maddeler, orantılı kullanımlarında ilaç etkisi göstererek gerginliği azaltmaktadır. Amaç dışı kullanımlarda bilinç kaybı yaşatarak kişide davranış bozukluklarına neden olmaktadır (www.wikipedia.org, 2019).

Zihinsel uyanıklığı ve hareketi dindiren fakat barbitüratlar gibi uyuşukluğu önleyen sentetiklerdir (Karatay, 2015). İlk başta, uyuşturucu bağımlıları cesur ve iyi hissetseler de sonra kendilerini yalnız hissetmekle beraber en sonunda kendilerini kaybetmektedirler (Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Müadele Daire Başkanlığı, 2003: 11)

1.2.1.2.3. Barbitürat

Barbitüratlar, merkezi sinir sistemine etki ederek, sakinleştirici ve yatıştırıcı bir etki göstermektedir. Barbitüratlar, farklı renk, hacim ve şekillerde kapsüller veya tabletler şeklinde sentetik olarak üretilmektedir (Öztek, 2017).

Barbitüratlar başlangıç zamanları ve etki etmeleri açısından kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Genel olarak, daha hızlı etki eden maddeler uyuşturucu bağımlıları için daha çok tercih edilmektedir. Barbitüratların 300 mg alırken 4 ila 8 saat süren ve 1 gram alırken ölüme yol açacak kadar derin uyuşukluğa neden olduğuna inanılmaktadır. Ayrıca, barbitüratlar alkolle ölüme neden olabilir. Bu maddeler genellikle vücuda girer. Bunlar ayrıca suda çözünme ve deri altı uygulamalarında da kullanılabilir. Eroin karıştırarak sigara gibi içenler de bulunmaktadır (EGM-Interpol, 1994: 29-30).

1.2.2. Merkezi Sinir Sistemini Uyananlar

1.2.2.1. Doğal Uyananlar

1.2.2.1.1. Kokain

1859'da Alman kimyager Niman Geotingen, Güney Amerika'da, yerel halkın koka yapraklarını çiğneyerek yorgunluklarını giderdiklerini gözlemlemiş bunun sonucunda kokaini keşfetmiştir (Aydınlp, 1988: 25). İnkaların Peru'da koka bitkileri yetiştirdiği ve yapraklarını yaralarda kullandığı bilinmektedir (Özden, 1992: 50).

İlk olarak Güney Amerika'da ortaya çıkan Kokain daha sonra hızlı bir şekilde diğer ülkelere yayıldı çünkü kullanımı, taşınması ve gizlenmesi kolay olduğu bilinmektedir. Beyaz, parlak, kokusuz, acı toz şeklindedir. Suda ve alkolde çözünen güçlü bir uyuşturucu olup en yaygın kullanımı koklamayla buruna alınması olarak ifade edilmektedir (Özden, 1992: 52).

Kokain bugün Güney Amerika'daki Peru, Bolivya, Kolombiya, Arjantin, Brezilya ve Meksika gibi ülkelerde besin maddesi içerdiğine inanılan ve yaprakları çiğnemek için kullanıldığı düşünülerek kutsal sayılmaktadır (Demirbaş, Kriminoloji, 2005, s. 27).

Kokain burnun içine çekildiğinde, uyuşukluk buruna nüfuz etmektedir. Dozajı fazla olduğunda kişide iştahsızlık, zayıflık, uykusuzluk, baş ağrısı ve kusma gibi etkiler göstermeye başlamaktadır. Ayrıca, yüzün aşırı sararması, baş dönmesi, hızlı solunum ve kalp atışı sonucunda ölüme sebebiyet vermektedir (Özden, 1992: 52).

1.2.2.1.2. Crack

Crack uyarıcı işlevi olan doğal bir uyuşturucu maddedir. Kullanıcı hareketlilik, öfke ve sinirlilik durumu fazlalaşmakta, kilo kaybına, bronşite ve solunum sıkıntısına neden olmaktadır. Beyaz veya krem rengindedir. Sudaki kokainin hidroklorik asit ile ısıtılması ve yemek sodası eklenmesiyle elde edilir. Daha ucuz ancak daha tehlikeli bir

kokain türevi olarak görülmektedir (Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Müadele Daire Başkanlığı, 2003: 3).

1.2.2.2. Sentetik Uyarıcılar

Stimülanlar merkezi sinir sistemini uyaran kimyasal maddelerdir. Kullanıldığında, zihinsel aktivitenin gücünü vermekte, vücut yorgunluğunu azaltmakta ve kişiye enerji sağlamaktadır. Bu sebeple, öğrenciler tarafından sınav sırasındaki ruhu güçlendirmek için ve aynı zamanda oyun sırasında daha fazla performans göstermek için sporcular tarafından kullanılmaktadır. Özellikle, gece yolculuk eden araç sürücüleri uyanık kalmak için bu maddeyi kullanmaktadır. Kamyon sürücüleri sentetik uyarıcıları uyanık kalmak için sıklıkla kullanmaktadır. Bu tür uyarıcılar çok ciddi boyutta bağımlılık yapmaktadır. Bu maddeler tablet şeklinde ve vücuda bir iğne ile enjekte edilerek kullanılmaktadır (Demirbaş, 2005: 33).

1.2.2.2.1. Amfetaminler

Merkezi sinir sisteminin en başında amfetamin maddesi gelmektedir. İlk olarak uyku sorunu olan hastaları tedavi etmek amacı ile kullanılmıştır. Amfetamin olarak en çok ecstasy ve metamfetamin maddeleri piyasada dolaşmaktadır. (Özden, 1992: 46-47).

Amfetamin kan dolaşımı hızlandırmaktadır ve tüm duyguları harekete geçmektedir. Sporcular tarafından tıbbi uykusuzluk, iştah bastırma ve doping edici özellikler için kullanılmaktadır. Kapsüller, tabletler, ampül veya beyaz toz şeklinde üretilmektedir. Çoğu amfetamin türü, captagondur. Captagon çeşitli renklerde ve hilal şeklinde mevcuttur. Extacy, tozlar ve sıvılar şeklindedir. Eğlence endüstrisinde yaygın olarak kullanılmaktadır (Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Müadele Daire Başkanlığı, 2003: 8).

Kullanan kişi damar yolu ile yüksek dozlarda amfetamin kullanırsa kan dolaşım sisteminde aşırı düzensizlik meydana gelerek ani ölüm ile karşılaşabilmektedir. Psikoaktif maddelerin oral kullanımında, bağımlılar birkaç gün uyumayıp yemek yiyebilirler. Ancak, insanlar emilimi kestiğinde, depresyon ve

sinirlilik durumu gözlenir. Günde 90-100 g'dan daha fazla doz alan insanlarda bazı zihinsel bozukluklar ortaya çıkabilir. Bu miktardan daha fazla bu maddeyi kullananlarda, gittikçe karakter değişimleri görülmeye başlar ve kişi gittikçe sıkıntılı bir sürece doğru kayar. İlerleyen dönemlerde, kişi halüsinasyon görmeye başlar. Daha önce bu maddelerin tıp alanında ilaç mahiyetinde kullanıldığı ifade edilmektedir (Şahin, Özgenç ve Sözüer, 2007: 156).

1.2.2.2.2.Captagon

Captagon, tablet şeklinde Fenetylinne maddesini içeren sentetik bir uyarıcı olarak bilinmektedir (Güngör ve Kınacı, 2001: 65). Daha önce yasal olarak Almanya'da imal edilmiş olan bu maddenin üretimi, suiistimal nedeniyle durdurulmuştur. Üretiminin durdurulmuş olmasıyla beraber illegal yollardan kazanç elde etmek sebebiyle birden çok ülkede kaçak olarak üretimi gerçekleştirilmektedir (Kurt, 1992: 45).

Piyasaya captagon ticari adı ile sürülen ve etken madde olarak fenetylline içeren bu uyuşturucunun özellikle Arap ülkelerinde kullanımı yaygın olarak görülmektedir (Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Müadele Daire Başkanlığı, 2003: 13).

1.2.2.2.3. Ecstasy

Ecstasy, özellikle Avrupa ülkelerinde merkezi sinir sistemini uyaran ve en yaygın kullanıma sahip sentetik uyuşturuculardan biridir. Ecstasy, sokak dilinde adam, XTC, hug, beans (fasulyeler) ve aşk ilacı olarak bilinmektedir.. Hem uyarıcı hem de halüsinojenik bir etkiye sahiptir. Kullanımda insanı harekete geçirmenin yanı sıra, insanın zaman algısı ve diğer algılarında rahatsızlıklara neden olabilmektedir. Serotonin sistemi hormonal yapı, ruh hali, sinirlilik, cinsel aktivite, uykuya duyarlılık ve acıyı düzenleyen, insanlarda mutluluk hissine neden olan önemli bir sistemdir. Bu nedenle, bu madde insan sağlığı için ciddi bir tehlike arz eder ve nadir de olsa ölümlere sebebiyet verebilmektedir (Özden, 1992: 87).

Ecstasy kullanıcılar üzerinde hem fiziksel hem de psikolojik etkileri bulunmaktadır. Fizyolojik olarak bunun kullanıcıların hafızalarını ve bilişsel yeteneklerini etkilediği tespit edilmiştir. Bu maddeyi kullananlar ile bu maddeyi kullanmayanlar arasında karşılaştırma yaparken, ecstasy kullanıcılarının hafıza ve bilişsel yeteneklerinin azaldığı tespit edildiği görülmektedir. Öte yandan, bu tür maddelerin yüksek dozajlarda kullanılması vücut ısı kontrol sistemine zarar verebilmektedir. Bu bağlamda, vücut sıcaklığında ani bir artış olabilir. Ayrıca, karaciğer, böbrekler, kalp ve kan damarları sisteme zarar verebilmektedir. Ölüm sonucunun gerçekleşmesi de mümkündür. Zihinsel zayıflık, depresyon, uyku sorunları ve ciddi kaygı bu bağlamda ifade edilebilir. Bu sorunlar kullanım sırasında veya kullanımdan birkaç gün veya hafta sonra ortaya çıkabilir. Bu maddenin kullanımı gün geçtikçe artmaktadır. Ülkemize gelince, malzemenin Türkiye’den Hollanda ve Belçika’dan geldiği tespit edilmiştir (Ergül, 1997: 125). Genellikle logolu herhangi bir tablete, kimyasal bileşenlerinden bağımsız olarak ecstasy denmektedir (Pınarcı, 2014: 7).

Ecstasy kullanımı süresince kullanıcıların kısa vadede su kaybı, baş dönmesi ve yorgunluk gibi tehlikeleri görmezden gelmesine neden olmaktadır. Ayrıca karaciğer ve böbrekler gibi organlarda ciddi hasara sebebiyet vermektedir. Kullanımı kasılma ve kalp yetmezlik ile geçici paranoya ve uykusuzluğa neden olmaktadır (Kasatura, 1998: 77). Yüksek ecstasy dozları ayrıca endişe ve ağır halüsinasyonlara neden olabilir. Anksiyete ve depresyon gibi zihinsel bozukluklar kullanmayanlara göre daha yaygın olmaktadır (Ögel, 2009: 10).

1.2.3. Hayal Gösterenler (Halusinojenler)

Halüsinojenler, insanlarda gerçekte var olmayan sanrıları yaşamalarına neden olan uyuşturucuların genel adları olarak bilinmektedir. Bu maddelerin en ünlüsü, Albert Hofmann tarafından keşfedilen LSD maddesidir. Halüsinojenlerin hammaddesi, kaktüs türlerinin tanelerinden elde edilen bir alkaloid olan meskalin ve birçok mantarda bulunan bir alkaloid olan psilosibindir. Bu alkaloidleri çeşitli kimyasal

işlemlerde işleyerek, LSD ve diğer halüsinojenik ilaçlar elde edilmektedir (Babaoğlu, 1997: 202).

LSD'nin bir kişi üzerindeki etkileri zihinsel yapılarına ve maddenin alındığı ortama bağlı olarak büyük ölçüde değişebilmektedir. İnsanlarda etkisi yarım saatten bir saate kadar başlar ve yaklaşık 12 saat sürebilmektedir. Bu maddenin kullanımı insan vücudu üzerinde birçok olumsuz etkiye sahiptir. Kullanımdan sonra LSD'nin ilk etkileri ecstasy ile benzerdir. Bu iletişimi kolaylaştırır ve insanlara yakınlık yaratmaktadır. Kısa vadeli sonuçlar arasında karmaşık görevleri yerine getirememe nedeniyle kazalar, depresyon ve paranoya bulunmaktadır. Uzun dönemli kullanımlarında çok hızlı tolerans geliştirmesine rağmen, yoksunluk belirtileri ve fiziksel bağımlılık oluşturmamaktadır. Hallüsinojen grubu maddeler de, kokain gibi Türkiye’de kullanımı yaygın olmayan madde türlerindendir (Özden, 1992: 64).

1.2.3.1. Doğal Halusinojenler

1.2.3.1.1. Esrar

Esrar maddesi genel olarak doğal sanrsal maddeler arasında sınıflandırılmakta olsa bile beyni yavaşlattığı veya uyardığı da görülmektedir. Uyuşturucu maddeler arasında en çok kullanılan ve yetiştirilen madde olduğu bilinmektedir (Işık, 2013: 62). Esrar tartışması toplumda ve akademik mecralarda devam etmektedir. Bu mecralarda esrar kullanımının yasal olup olmadığı tartışma konusu olmaktadır.

Esrar işlenişine göre adlandırmaları değişmektedir. Esrar en çok marihuana ve ot olarak adlandırılır. Esrar yoksunluğu belirtileri kaygı, uykusuzluk, iştahsızlık ve hafif kaygı olarak bilinmektedir. Esrar kullanıldığında, heyecan verici etkisi kısa sürede başlar ve etkisi 2 ila 4 saat arasında sürebildiği gözlenmektedir (Kurt & Kurt, 2007: 33).

Temel olarak, gözlenen etki, gözlerin kızarıklığı, hafif bir kalp atışıdır. İştah artışı ile ağız kuruluğu oluşmaktadır. Esrarla ilgili paranoyak fikirler ile psikotik bozukluk, anksiyete bozukluğu, kalıcı algı bozukluğu ve motivasyon sendromu

(eylemsizlik hayatı) gelişebilmektedir. Genellikle toz ve kına şeklinde bulunur. Dişi kenevirden elde edilmektedir. Genellikle basit ve pratik olduğundan, kullanıcıları tarafından sigara tütünyle karıştırılarak alınmaktadır. Sigarayla beraber içilen esrar birkaç dakika içinde etkisini göstermektedir. Vücutta ölüm ve hastalık korkusu çok yüksek dozlarda görülmektedir (Ögel, 2014: 23). Esrar, doğrudan içilebildiği gibi tütüne karıştırılarak da içilebilmektedir (Demirbaş, 2001: 271).

İnce bir elek içinden geçen birinci kalite esrara “Haşış”, elde edilen ikinci kalite esrara “Marihuana” ismi verilmektedir (Sağtürk ve Büyükakın, 1997: 20). Türkiye’de, ekimi, lisanslı ve kontrollü olarak Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının gözetiminde gerçekleştirilmekte olup, yalnızca THC içermeyen ekimine müsaade edilmektedir. (Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Müadele Daire Başkanlığı, 2003: 7).

1.2.3.1.2. Meskalin

Meskalin, Orta ve Güney Amerika’da yetişen ananas şeklindeki ve boyutundaki kaktüsten elde edilmektedir. Acı bir tada sahip olan meskalini kapsülü tablet ve sıvı halde bulunmaktadır. Etkisi 10 saatten fazla devam etmektedir. Ülkemizde yaygın kullanım yoktur (Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Müadele Daire Başkanlığı, 2003: 10).

1.2.3.2. *Sentetik Halusinojenler*

1.2.3.2.1. LSD

Hayaller ve reaksiyonlar oluşturmak için kullanılan LSD, 1943’te kimyager Albert Hoffman tarafından migrenin tedavisini araştırırken çavdar küfünün içinde bulunan bir asitten keşfedilmiştir. LSD birçok durumda ve formda yapılabilmektedir. LSD’nin

kendisi olarak bilinen sentetik bir maddenin başka şekilde 19 formu bulunmaktadır. Ayrıca ACID olarak da bilinmektedir (Altındal, 2003: 139).

LSD, uygulama yoluna ve içerdği aktif bileşene bağlı olarak oral uygulamadan kısa bir süre sonra etkisini göstermektedir. LSD ilk alındığında, aldatıcı bir etki gösterir ve beynin hızlı çalışmasını sağlamaktadır. Kullanan kişiler kendilerini hayal dünyasında zannetmektedirler. Gerçek ve gerçek olmayan arasında ayırım yapamazlar, görüşleri orantısız olmaktadır (EGM-Interpol, 1994: 31).

1.3.MADDE KULLANIMININ YOL AÇTIĞI BOZUKLUKLAR

Uyuşturucu madde kullanımı, beraberinde birçok sorunu da getirmektedir. Uyuşturucu maddelerin yapıları birbirlerinden farklı olmaktadır. Bazı maddeler, merkezi sinir sistemini yavaşlatma, bazıları uyarmakta bazıları ise kullanan bireye halisinojen etkiler göstermektedir. Maddeler, ilk aşamada kişilere keyif verici hisler yaşatmakta ve kullanıcı her aşamada dozajı arttırarak bu hazzı yakalama aşamasına sürüklenmektedir. Bu süreç kişinin bağımlı olmasına neden olmaktadır. Bireyin bağımlı olmasıyla birlikte bir takım hastalıklar ve bozukluklar ortaya çıkmaktadır.

Madde bağımlısı olan birey iradesini kontrol etmekte güçlük yaşamaktadır. Bununla birlikte madde kullanan kişi madde zehirlenmesi ve iç organlarının tahribine maruz kalmaktadır (<https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik>, 2020).

Bir veya daha fazla maddenin yüksek dozlarının uygulanması sırasında veya hemen sonrasında, maddenin merkezi sinir sistemi üzerindeki etkisine de bağlı olarak zehirlenme durumu meydana gelmektedir. Belirtiler, maddenin türüne bağlı olarak değişmekte ve genellikle geçici olmaktadır (Özden, 2004, s. 58). Kişi madde kullanımını azalttığı veya bıraktığı zaman madde yoksunluğu yaşayarak durduramadığı bir arzu ile madde alma isteği duymaktadır (YEŞİLAY, 2017: 2).

Maddenin fizyolojik etkisiyle doğrudan ilgili olduğuna inanılan belirgin ve kalıcı bozukluklar yaşamaktadır. Bunlar psikotik ve duygu durum bozukluklarıdır.

Psikoaktif maddelerin kullanımından kaynaklanan psikotik bozukluklar, şizofreni, depresyon ve mani ile sıklıkla görülmektedir. Bağımlı madde kullanımını bıraksa dahi şizofreni hareketler sergilemeye devam etmektedir. Bunu yanı sıra kullanıcı duygularını kontrol etmekte de zorlanmaktadır. Kullanıcılar da depresif ruh hali veya huzursuz ruh halini hissetmektedirler.

Madde bağımlısı olan bireylerde, maruz kaldığı bu rahatsızlık belirtililerine ek olarak; hafıza bozuklukları, kalıcı demans, anksiyet, cinsel ve uyku bozuklukları da eklenebilir.

1.4. MADDENİN KÖTÜYE KULLANIMI

Uyuşturucu maddelerin zararlı etkilerine rağmen, tekrarlanan psikoaktif madde kullanımı kötü maksatlı madde kullanımına girmektedir.

DSM-IV Madde kötüye kullanımı tanı ölçütlerine göre aşağıdaki vakalardan üçü (veya daha fazlası) ile 12 ay içinde meydana gelen psikoaktif maddelerin kötüye kullanılması, klinik olarak önemli kötüleşmelere veya sıkıntılara yol açan kullanım örüntüsü:

1. Bir kişinin işyerinde, evde ve okulda görevlerini yerine getirmesini engellemek için maddenin tekrar tekrar kullanılması,
2. Fiziksel tehlikeye yol açabilecek durumlarda (örneğin sürüş sırasında) maddelerin etkisinde olmak ve bu durumun tekrarlanması.
3. Madde kullanımı ile ilişkili olarak tekrarlayan yasal sorunların varlığı,
4. Madde kullanımının sosyal yaşamda ve kişinin yakınlarıyla ilişkisinde yineleyici ve kalıcı sorunlara yol açmış olmasına rağmen madde kullanımını sürdürme olarak söylenebilmektedir (DMS, 2007).

1.5. UYUŞTURUCU MADDE BAĞIMLILIĞI

Bağımlılık yapan maddeler doğrudan veya dolaylı olarak beyni ve ilgili organları etkileyerek sahte bir iyilik hali yaratmaktadır. Duygular, düşünceler, davranışlar ve tutumlar, psikoaktif maddelerin kullanımına bağlı olarak değişmektedir. İlk kullanımdan sonra tekrar kullanım olasılığı artabilmektedir ve kısır döngünün yaratılmasıyla birlikte insan bağımlılık sürecine girmektedir (Doğan, 2003: 2-3).

Bağımlılığın;

- Madde kesildiğinde ya da azaltıldığında yoksunluk belirtilerinin ortaya çıkması,
- Madde kullanımını denetlemek ya da bırakmak için yapılan ama boşa çıkan sürekli çabalar,
- Maddeyi sağlamak, kullanmak ya da bırakmak için büyük zaman harcamak,
- Madde kullanımı nedeni ile sosyal, mesleki ve kişisel etkinliklerin azalması ya da tamamen bırakılması,
- Maddenin tasarlandığından daha uzun ve yüksek miktarlarda alınması,
- Fiziksel ya da psikolojik sorunların ortaya çıkmasına ya da artmasına rağmen madde kullanımını sürdürmek gibi ölçütleri bulunmaktadır. Buna göre belirtilen ölçütlerden sadece üçünün bulunması, bağımlılık tanısı koymak için yeterli görülmektedir (Köknel, 2001: 72).

Ölçütlerden de anlaşılacağı üzere; madde bağımlılığı, kişinin maddeyi reddetmemesine rağmen, maddenin dozunu kademeli olarak artırdığı, yoksunluk semptomlarının ortaya çıkmasına rağmen, kişinin kullandığı bir maddeyi birçok kez reddedemeyeceği gerçeği ile kesin bir durum olarak gözükmektedir. Kullanmayı bıraktığında ve zarar görmesine rağmen maddeyi kullanmaya devam ettiğinde zamanının çoğunu madde aramaya harcamaktadır. Bağımlılık belirtileri birçok insanda benzer olarak da görülmektedir.

Uyuşturucu madde bağımlılığı psikolojik ve fizyolojik olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Psikolojik bağımlılıkta bir insanın çektiği acı ve kaygıdan kurtulmak için, kişi madde alımını sıklaştırmakta, tekrarlanan madde kişide rahatlatma hissi

yaşatmaktadır. Psikolojik bağımlılıkta; maddeyi geri kazanmaya yönelik aşırı ve güçlü irade, maddenin miktarını arttırmadan kullanılması, kullanılan maddenin zararlı etkileri gibi özellikler genellikle kişisel sınırlar içinde kalmasına neden olmaktadır. Fizyolojik bağımlılıkta ise eğer uyuşturucu uzun veya kısa bir süre ancak düzenli olarak kullanılırsa, vücut uyuşturucunun etkisine alışır ve alışılan maddenin alınmaması ya da azaltılması durumunda ise, bedende yorgunluk belirtilerinin ortaya çıkması durumudur. Kullanılan miktarın kademeli olarak arttığı fiziksel bağımlılık ile merkezi sinir sisteminde kullanılan madde ile uyum vardır. Bu madde, sinir sistemi hücrelerinin işlevlerini sürdürmek için gerekli kabul edilmektedir. Madde durduğunda veya yeterince alınmadığında yoksunluk belirtileri görülmektedir. Bu kullanıcı için acı verici ve zordur. Böylece kullanıcı, kötü olaylardan kaçınmak için maddeyi almaya devam etmektedir (Yılmaz, 2004: 31).

Türkiye’de madde kullanım yaygınlığına yönelik kapsamlı bir araştırmanın bugüne kadar yapılmadığı bilinmektedir. Bazı bölgeler de ve farklı yaş gruplarında araştırmalar yapılmakta fakat bu yapılan araştırmaların düzenli aralıklarla yapılmaması kullanım eğilimlerini ve değişimi etkileyen etkenleri sürekli olarak değiştirebilmekte ve yapılan araştırmaların kesin sonuçlara ulaşmasını güç duruma soktuğu bilinmektedir (Ünlü ve Evcin, 2010: 127-140).

Madde kullanımını ilk kez tecrübe edinen birey yaşadığı hazzı arayışıyla tekrarlayan madde kullanımı eylemine devam etmektedir. Alınan madde tekrarlarına rağmen asla ilk kullandığı anda yaşadığı zirveye ulaşamamaktadır. Her bir kullanımda değişimler ve düşüşler yaşanmaktadır. Bu olay maddenin bitimine ya da vücudun dur dediği ana kadar devam etmektedir (Ercan, 2000).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) uyuşturucu madde kavramını, tatmin edilemez gereksinim veya arzu, tüketilen madde seviyesini artırma yönünde eylemde bulunma, ruhsal ve fiziksel açıdan bireyde bağımlılık ve zarar etkenleri oluşturan maddeler bütünü olarak tanımlanmıştır (Sayım, 2000: 16).

Kullanılan bir maddenin uyuşturucu olarak adlandırılması, bireyde alışkanlık özelliğini ortaya çıkarması ile eş değerdir. Bu etken dışında kullanılan maddenin

uyarıcı, keyif yaratıcı, hayal gücünü etkileyici, sarhoşluk etkisini yaratması durumlarının bireyin kendi fiziksel ve ruhsal özelliklerine göre farklılık gösterebildiği gözlemlenmektedir.

Gerçekleştirilen bir incelemede, bireyin uyuşturucu kullanımına başlamasının ve bu nedenle bağımlılığını sürdürmesinin en önemli etkeninin “merak” olduğunu saptamıştır. Genç yaştaki bireyler arasında “sinir ve stresli olduğumdan” veya “eğlenmek” amacıyla madde kullanımını ilk kez gerçekleştirdiğini belirtenlerin sayısı oldukça fazladır. Aile içi yaşanan olayların madde kullanımını etkilediğine dair yapılan birçok araştırmada mevcuttur. Kişi bozuk ve mutsuz aile yapısından bunalıp, maddeye sarıldığını bahane etmekte ve bu nedenle bağımlı konumuna gelmektedir. Uyuşturucu bağımlılarının büyük bir kısmı dağılmış ailelerden oluşmaktadır, bu bozuk aile yapısı içerisinde alkol ve madde kullanımı oranları oldukça yüksek olarak belirlenmektedir (Gökler ve Koçak, 2008: 99).

Birey belirli olumsuz yaşam koşulları ve negatif sosyal çevrenin etkisi ile uyuşturucu madde kullanma eğiliminde bulunmakta ve kullanılan bu madde kişi üzerinde bağımlılık etkisini devamlı arttırmaktadır. Böyle bir durumda bağımlı konumunu alan kişi, karşı karşıya kaldığı her olumsuz ruh halinde tekrar maddeyi tüketme isteği ile karşılaşacaktır. Madde tüketen birey için en kötü durum yoksunluk hissidir. Bağımlı hale gelen bireyin vücudu alıştığı maddeyi karşılamak amacıyla kişiyi zorlamaktadır. Bağımlı maddeyi tekrar tüketmek amacıyla tüm çabasını bu yönde kullanır.

Uyuşturucu bağımlısı olan birey toplumca suçlu statüsünde görülmekte ve dışlanmaktadır. Son derece olumsuz süreç geçiren birey üzerinde yaşanan bu dışlanma maddeye bağımlılık düzeyinde artışa neden olmaktadır. Madde tüketimi nedeniyle iş düzeninde negatif durumların yaşanması ve ekonomik sıkıntıların meydana çıkması gözle görülür. Ekonomik açıdan sıkıntıya giren birey mali açıdan pahalı olan ve bağımlısı olduğu maddeyi temin edebilme amacıyla yasa dışı yollara başvurmakta hatta hırsızlık bile yapabilmektedir. Bağımlı olma durumu bireyde sadece fiziksel değil suç düzeyinde de artışa neden olmaktadır. Bunun dışında tüketilen

madde kişide cesaret olgusunu arttırmaktadır ve bu olgu sayesinde bireyin göze alamayacağı suçları gerçekleştirme riski artmaktadır (Alpay, Karamustafaoğlu ve Kükürt , 1995: 17).

1.6.ÜNİVERSİTE GENÇLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Gençlik dönemi insanların kim olduklarını ve neler yapabileceklerini anlamaya çalıştıkları bir dönem olmaktadır. Gençlik kavramının birçok disiplinde çeşitli tanımları bulunmaktadır. Sosyoloji, gençlerin yaşamını, benzersiz eylem biçimlerini, yeteneklerini, sorunlarını ve ihtiyaçlarını toplumun yapısına göre incelerken, psikolojideki gençlik teorileri duygusal durum ve bilişsel gelişim dinamiklerini incelemektedir. Pedagoji ve eğitim bilimi ise gençliğin öğrenmesini ve sosyal gelişimini araştırmaktadır (Certel, 2010: 3).

Gençlik sosyolojisi üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, gençlere ilişkin üç farklı bakış açısı olduğu görülmektedir. Marcuse gençliği homojen bir grup olarak görürken, Bourdieu gençliğin homojen olmadığını ve sosyal statünün gençliği birbirinden ayırdığını savunmaktadır. İkili, gençlerin sahip oldukları sosyal duruma göre farklılık gösterdiğini, ancak aynı döneme ait insanlar olmaları ve benzer şeylerle karşılaşmaları gibi bazı ortak özelliklere sahip olduklarını iddia etmektedir (Lüküslü, 2005: 35).

Her ne kadar gençlik kavramı her toplumda farklı yaş aralıklarına göre tanımlansa da, UNESCO ve Birleşmiş Milletler Uluslararası Gençlik Yılı çerçevesinde gençlik dönemi 15-24 yaş arasında kabul edilmektedir. Ülkemizde gençlik yaşı, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın tanımına uygun olarak, 14 ve 29 yaşları arasındaki insanlar olarak tanımlanmaktadır (Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi, 2013: 4).

Yörükoğlu'na (1987) göre, gençlik dönemi 12-21 yaş grubunu kapsamaktadır Öte yandan Köknel (1981) bir gençlik dönemini 15-25 yaşları arasında ifade eder ve bu dönemin bir insanın toplum için değer kazandığı bir arama dönemi olduğunu savunmaktadır (Nair, 2015: 45-46).

Gençlik kavramı, sadece belirli bir yaş aralığında olmayıp, aynı zamanda bireyin kendi evinin olması, ailesinden ayrı yaşayıp ailenin bakımı altında finansal özgürlüğünü eline alan bireylerden oluşmaktadır (Nair, 2015: 48). Özellikle, gençlik dönemini çocukluktan olgunluğa sosyal ve ekonomik açıdan bir geçiş dönemi olarak görürsek, bu geçiş döneminin farklı özelliklere sahip olduğu gerçeğini de göz ardı etmememiz gerekmektedir. Yetişkinliğe geçiş döneminin özellikleri aşağıdaki gibi açıklanmaktadır:

1. Anne-baba evinden ayrılıp, kendine ait bir evde yaşamaya başlamak,
2. Eğitimini tamamlamış olmak,
3. Aile dışında, genellikle evlilik ile sonuçlanacak yakın ilişkiler kurmak,
4. İşgücüne katılmış olmak

Bütün bu geçişler birbirine bağlıdır, örneğin, ebeveynlerin evinden ayrılmak ve kendi evlerinde yaşamak için, gelir elde etmek gerekir ve bunun için de işgücüne katılmak ve becerilerini göstermek için çalışmak gerekmektedir. Öte yandan 20.yy'da yaşanan kentleşme ve sanayileşme süreçleri gençlik döneminin uzamasına da neden olmuştur. 20 yaşında üniversiteye giden bir genç ile küçük yaştan beri çalışan, evli ve çocuk sahibi olan 20 yaşında bir gencin benzer davranışlar sergilediğini söylemek mümkün değildir. Gökçe (2004) gençlik kavramını, gencin yaşadığı yere göre; kent, köy, gecekondu gibi ve sorumlu olduğu okul veya iş hayatına göre sınıflandırmaktadır. Aynı şekilde Köknel'de (1979), gençleri yaşadıkları yere göre; kent ve köy gençliği, iş ve eğitim durumlarına göre; öğrenci gençliği, çalışan gençlik ya da işsiz ve öğrenci olmayan gençlik olarak gruplandırmaktadır.

Kırsal alanlarda yaşayan gençlik; Bunlar genellikle hiç eğitim görmemiş veya ilköğretim düzeyinde olan ve erken iş ve aile sorumlulukları olan tarım sektöründe çalışan bireylerden oluşmaktadır. Ülkemizde kırsal alanlarda yaşayan gençlerin sorunları birbirine benzemektedir. Genel olarak, bu sorunlar; çalışma koşulları, ulaşım, sosyal güvenlik, üretim ve eğitimidir. Bu bölgelerde yaşayan gençlerin ve kentlerde yaşayan gençlerin sorumlulukları farklı olmaktadır (Gökçe, 2004: 178).

Öte yandan, en üretken ve enerjik toplum grubu olan gençler, bir takım karmaşık sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Fark edilmeyen veya görmezden gelinen çocukların davranışları gençler için önemli sorunlara neden olabilir. Gençlik sorunları genellikle geçici olmakla birlikte aynı zamanda kalıcı ve ciddi akıl hastalığının habercisi olabilir. Gençlik meseleleri genellikle sosyal yapıdan etkilenen bir sorundur. Bu nedenle ülkemizdeki sosyo-ekonomik yapı, kademeli olarak geleneksel sosyal özelliklerden uzaklaşmakta ve genç insanlar üzerinde önemli etkiye sahip yapısal sorunlara neden olmaktadır. Gençlik sorunları toplumun sorunlarından uzak tutulmamalıdır; bu nedenle, gençlik sorunlarının çözümü, sosyal sorunların çözümüne bağlıdır. Tüm bu değişimler göz önüne alındığında, gençlerin sosyal yapının sürekliliğini sağlamada ve toplumdaki sorunların çözümü adına fikirler üretmeleri son derece önem arz etmektedir (Balcıoğlu, 2000: 73).

Üniversite gençliği, yaş, cinsiyet, yetiştiği eğitim kurumları ve çevresel özellikler açısından gençlik içinde bir alt sınıfı oluşturmaktadır. Üniversite gençliği, gençlik döneminin zorlukları yaşayan gençliğin bir parçasıdır. 17-24 yaş arasındaki gençlerin olağanüstü özellikleri arasında duygusal, coşkulu, taşkın, çabuk kırılan ve kolayca bozulan ilişkiler, kolay etkilenme, kişiliğin sınırlarını aşma, toplum içinde ilgi çekme, sivrilme ve toplumda yetişkin rolü olma çabaları bulunmaktadır. Türkiye’de üniversite hayatı diğer ülkelere nazaran endişe ve strese neden olan bir ortam olarak görülmektedir (Çavuşoğlu, 2009: 15).

Üniversite öğrencileri için önemli bir problem, kendi kimliklerini kazanmalarıdır. Kişilik arama süreci, hemen hemen her gencin yaşadığı bir mücadeledir. Üniversite öğrencileri değişim için en açık gruptur.

Gençlik sorunlarının kaynağı sosyal yapıdır. Üniversite gençliği, akranlardan seçilen ve belirli bir yeterlilik düzeyinde kanıtlanmış insanlardan oluşmaktadır. Bu gençliğin sorunlarına akıl sağlığı açısından sağlanabilecek her türlü yardım veya fırsat onları daha olgunlaştıracak ve zihinsel gelişimlerini daha işlevsel hale getirecektir.

Kişi üniversite eğitime başladığı dönemde kişilik özelliklerini de geliştirmeye ve tamamlamaya başlamaktadır. Bu dönemde kişide fiziksel, zihinsel ve ruhsal açıdan değişimler gözlemlenmektedir. Üniversite çağında olan bireyler aile ortamından uzak kalma tecrübesini genelde ilk defa yaşamaktadırlar ve bu nedenle belirli zorluklar ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Üniversite çağında bulunan kişiler, farklı bir arkadaş çevresi edinme konusunda adımlar atmaktadırlar. Anne ve babaya karşı hissedilen bağımlı olma duygusu zamanla daha az seviyelere inmekte ve benzer yaşlardaki bireylerle yakın ikili ilişkilere girmektedirler. Öğrenciler bu süreçte farklı bir şehre ve çevreye adapte olmada ve yeni bir sosyal çevrede kendisine yer edinme konularında belli başlı sorunlar yaşayabilmektedirler. Üniversite eğitimi sürdüren bireyler yaşadığı bu sorunlara yönelik çözüm yollarını kendileri halletmek zorundadırlar. Bu konuda etkili olan faktör üniversite eğitimi sürdüren bireylerde ki kişisel özelliklerdir (Dündar, 2009: 141).

Üniversitede eğitimi sürdüren bireylerde en sık rastlanan kişisel özelliklerden bir tanesi çocukluk evresinden yetişkin dönemine geçme sürecinden meydana gelen sıkıntılardır. Sosyal açıdan olgunluk seviyesine gelmenin en mühim iki faktörü olarak kabul gören bağımsızlık duygusu ve cinsel kimliğin getirdiği davranışları kazanmaktır. Üniversite eğitimi sürdüren bireylerin en ciddi sorunları da kendi kimliğini kazanma sürecinde yaşanmaktadır. Üniversite öğrencileri kendisini yenileyebilen ve değiştirebilen bir grup olarak kabul görür. Ancak öğrenci bireyler kendilerini yaşanan bu değişimlere devamlı uyum sağlama zorunluluğunda hissetmektedirler.

Üniversite gençliğini meydana getiren kişiler belirli düzeyde ki sınavlardan başarı ile geçmiş bir nevi toplum içerisinde seçilmiş insanlardır. Bir takım başarıları elde eden bu öğrenci grubuna ruh sağlığı yönünde yarar sağlayacak adımlar atıldığı takdirde zihinsel süreçlerinin son derece olumlu etkileneceği gözle görölmektedir.

Üniversite hayatında belli bir arkadaş grubunun üyesi olarak kabul görme, başarılı iş hayatı edinme ve kişinin geleceğini en iyi şekilde inşa etmesi yönünde yeni

bir okul ve yeni bir şehre adım atılmaktadır. Ancak bireye başlangıçta bu değişim ve yabancı ortama uyum sağlama yönünde uğraş verme durumu belirli problemleri beraberinde getirmektedir. Fakat mantıklı davranış sergileyerek bu sorunlar karşısında kişilere yardımcı olan uzman psikolojik danışmanlara, rehberlik merkezlerine veya psikologlara yönelen ve sorunlarını yardım alma yoluyla çözmeye çalışan gençler daha başarılı olmaktadır. Bireyde meydana gelen davranış bozuklukları açık davranış göstergeleri olarak kendini belli etmektedir. Fakat soruna neden olan bu basit problemler her geçen gün çoğalır ve bir süre sonra üst üste birikerek birey üzerinde ki olumsuz etkenlerini gün yüzüne çıkarmaktadır. Genç bireyler üzerinde ki sorunların büyük veya küçük olması değil zamanında ve doğru yollarla çözüme kavuşturulması en önemli kural olarak belirtilmektedir (Aktaş, 1997: 108).

Aktaş tarafından 1997 yılında üniversite öğrencilerine yönelik yapılan incelemede dördüncü sınıfta eğitim gören bireylerin kişilik özelliklerinin ve sosyal çevre ile uyumlarının birinci sınıfta eğitim gören bireylere oranla daha yüksek seviyede olduğu saptanmıştır. Dördüncü sınıfta eğitim gören birey uzun bir süredir değişimi yaşamakta ve geçen süre zarfında artık değişime ayak uydurmuş ve uyum sağlamış olarak görülmektedir. Ancak birinci sınıfta olan birey yeni şehir ve sosyal çevre karşısında değişimi yeni yaşamaya başlamış yaşanan bu süreçte ilk başlarda zorlanma aşaması gayet normaldir. Böylelikle üniversitede alınan eğitim süreci, öğrencilerin kişilik ve birçok özelliklerinin gelişimini sağlamada etki gösteren süreç olarak kabul görmektedir (Dündar, 2009: 141).

1.7. GENÇLERDE UYUŞTURUCU KÜLTÜRÜ

İnsan hayatını alışkanlıkları yönlendirir. Kişi, yaşayabilmesinin ön şartları olan köklü alışkanlıkları edinirse, bunların ihtiyaçlarını tatmin edecek şekilde hayatını tanzim etme gayretine girer. Sigara kullanmaya başlayan kişinin, bu alışkanlıkla birlikte bazı davranış tarzlarına yöneldiği görülür. Hangi sigara iyidir? İyi sigara nerede bulunur? Sigara en güzel nasıl içilir? Gibi sualler ve bunların cevaplarından oluşan bir sigara kültürü de kişide teşekkül etmeye başlamaktadır.

Bu alışkanlık alkol veya uyuşturucu madde alışkanlığında olduğu gibi, iptila derecesine varırsa, insan hayatı üzerindeki tesirleri de o ölçüde genişlemektedir. Nitekim uyuşturucu alışkanlığının yayılmasıyla birlikte bir uyuşturucu alt kültürünün de geliştiği görülmektedir. ABD’de “Beatnic” ve “Hippy”; Almanya’da “Halbstarken riots” Danimarka’da “Anderupen”, Japonya’da “Taizo Zaku”, İtalya’da “Vitelloni”, Rusya’da “Stilliague” dünya ülkelerinde teşekkül etmiş bulunan uyuşturucu alt kültür gruplarından bazılarıdır. Uyuşturucu kültürü, yıkıcı fikirlerin, zararlı duyguların ve kötü alışkanlıkların toplumda yaygın hale gelmesidir.

Aileden ve toplumdan yabancılaşmış insanlar kendilerine yabancılaşmış ve bir dereceye kadar önemini yitirmişlerdir. Uyuşturucu kültürü böyle bir ortamda gelişmektedir. Bu nedenle, uyuşturucu kültürü, bir yabancılaşma olgusundan toplumdan bir alt kültüre verilen bir reaksiyonun dönüşümüdür. Sigara, uyuşturucu, alkol, ve fuhuş gibi kötü alışkanlıkları aşan dış güçlerin hedefi, ülkeyi sömürüye, ailenin kurumunu tahrip etmeye ve ulusun savunma gücünü tahrip etmeye karşı savunmasız kılar.

Gençlerde psikoaktif maddelerin kullanımının yargılanma veya kötüye kullanma şeklinde görülme olasılığı daha fazla olduğundan, yetişkinlerde kullanılan bağımlılık kriterleri, gençlerin kullanım özelliklerini açıklayamayabilir. Genç insanlarda psikoaktif maddelerin kullanımı, gelişim aşamalarındaki birçok faktörden etkilenir (fiziksel, sosyal, bilişsel) ve problem süreçleri faydalıdır. Kullanım ise gelişimsel aşamalarının tamamlanmasını önlemektedir (Ögel, 2005: 63)

Bazı araştırmalar gençlerde alkol ve psikoaktif maddelerin kullanımının yetişkinlik döneminde belirlediğini göstermektedir. Maddenin genç insanlarda kullanımı; Sigara, alkol ve esrardan diğer maddelere geçişi gösterir ve bu süreç genç kişinin cinsiyetine ve kültürüne bağlı olarak değişebildiği anlaşılmaktadır.

Belirli yaşlarda bazı hormonların salınması ve gençlikteki fizyolojik değişiklikler sonucunda insanlarda psikolojik ve fizyolojik değişiklikler meydana gelmektedir. Bu değişikliklerin bir sonucu olarak, insanlar birçok problem yaşayabilir

ve farklı yaklaşımlar arayabilmektedir. Bunun sonucu olarak, bugün sıkça karşılaşılan gençlerin sigara ve alkol kullanmaya başladıkları ve daha sonra diğer maddelere geçtikleri açık olarak gözlemlenmektedir (Altıntaş, ve diğerleri, 2004: 108).

Gençlik döneminin riskli olduğu gerçeği, biyolojik ve psikolojik faktörlere bağlı olmaktadır. Biyolojik faktörler; fizyolojik, genetik ve nörolojiktir. Uyuşturucu kullanan ailede yaşayan bir kişinin psikoaktif maddeler kullanması daha muhtemeldir ve vücuttaki bazı genler kalıtım yoluyla uyuşturucu bağımlılığına yol açmaktadır (Oğuz ve Öğretir, 2018: 535). Uyuşturucu bağımlılığının sebeplerine baktığımızda çok faktörlü bir durum ortaya çıkmaktadır. Madde bağımlılığı bir faktöre indirgenemeyecek kadar çok boyutlu bir kavram olarak görülmektedir (Tekeci, 2018: 24).

1.8. KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, uyuşturucu ve uyarıcı maddeler, madde bağımlılığı, madde kullanımı gibi konu başlıklarını içeren ve özellikle bu konularda üniversite öğrencilerinin veya o yaş grubuna yakın bireylerin görüşleri, tutumları ve değerlendirmeleri üzerinde incelemelerde bulunulan çalışmalara yer verilmektedir.

Çelik (2019) çalışmasında, Milli Eğitim Bakanlığında göreve henüz başlamamış sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tütün ve maddelerin zararlarına farkındalıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Katılımcıların bağımlılık aşamasında maddelere algı seviyesinin cinsiyete göre değişmediği, özellikle medya ve maddi sorunların uyuşturucu madde bağımlılığını tetiklediği, madde kullanan bireylerin aile yapısının madde kullanımlarını etkilediği sonuçları çalışmada belirtilmiştir (Çelik, 2019).

Öztürk (2018) araştırmasında, üniversite öğrencilerinin madde bağımlılığına yönelik farkındalıkları ile yaşam doyumu noktası arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinin kullanıldığı çalışmada, bağımlılığın yaşam doyumu ile ilişkisi bulunamamıştır. Yaşam doyumunun tüm yaşama etki ettiğini iddia etmekle birlikte madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinin de, öğrencilerin demografik değişkenleri üzerinde etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır (Öztürk, 2018).

Lise öğrencileri üzerinde, madde kullanım sebeplerini araştırmak amacıyla gerçekleştirilen bir çalışmada, madde bağımlısı olan bireylerin aile fertlerinin alkol ve sigara kullandığı ve bu kişilerin eğitim seviyelerinin genel olarak madde kullanımı üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Oktay, 2017).

Bozkurt (2016) tarafından, 20-22 yaş aralığında bulunan gençlerin uyuşturucu kullanmasına sebep olan sosyolojik faktörlerin neler olduğuna dair bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre gençlerin sosyal çevresindeki insanlarla iyi bir ilişkisinin olmaması durumu, bireyi sakıncalı davranışlar gösteren akranlarının yanına çekmesine neden olmaktadır. Ayrıca uyuşturucu kullanan gençlerin şiddete maruz kalmaları suç işleme olasılığını arttırdığı bulgusuna erişilmiştir. Bunlara öneri olarak ise ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusunda yeterli düzeyde eğitilmesi gerektiğini söylemektedir (Bozkurt, 2016).

Gargari (2015) çalışmasında, Dokuz Eylül Üniversitesinde belirlediği fakültelerden toplam 240 öğrenci üzerinde alkol, sigara ve maddeleri kullanan öğrencilerin damgalama eğilimlerini ve bu maddelerin kullanım yaygınlığı incelenmiştir. Sigara, alkol ve madde kullanan bireylerin damgalama durumlarının kullanmayan bireylere göre daha az olduğu ve katılımcıların %60,1'nde yüksek olumsuz tutuma sahip olduğu sonucuna erişilmiştir (Gargari, 2015).

Altıok (2013) tarafından, Adana ili içerisinde yer alan liselerdeki öğrencilerin alkol ve uyuşturucu maddelere eğilimlerini inceleyen bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Madde kullanımının ailenin sosyoekonomik yapısı ile ilgili bir ilişki kurulamamıştır. Lise öğrencilerinin madde ve alkol kullanma eğilimlerinin artmakta olduğu buna önlem olarak aile hekimlerin, danışman ve rehber kişilerin ve ailelerine yardımcı olmasının önemli olacağı vurgulanmıştır (Altıok, 2013).

Özdemir (2014) tarafından Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1.Sınıf öğrencilerinin katılım gösterdiği çalışmada, öğrencilerin madde bağımlılığı ile ilgili görüşlerini belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin maddelere yönelik bilgilerinin olması onları maddeleri kullanmamasına neden olmakta olduğu, kullanan kişilerin genellikle yakın çevresinden dolayı kullanmaya başladığı ortaya konmaktadır (Özdemir, 2011)

2011 yılında İnönü Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulunda öğrenim gören 504 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada, sigara, alkol ve madde kullanan bireylerin ailelerinden aldıkları sosyal desteğin problem üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bahse konu çalışmada, ailelerinden sosyal anlamda destek alan öğrencilerin destek göremeyen öğrencilere göre kullanım puanlarının daha az olduğu görülmüştür. Ailelerin gençler üzerindeki etkisinin madde, sigara veya alkol kullanımında son derece önemli olduğu çıkan sonuçlardan anlaşılmaktadır (Koca & Oğuzöncül, 2015).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu kısımda, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencilerinin uyuşturucu maddeler hakkındaki farkındalık ve bilgi seviyelerinin belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen tezin, önemi, amacı ile araştırma soruları, hipotezleri, evren ile örnekleme ve verilerin toplanması ile analiz yöntemlerine yer verilmektedir.

2.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık ve bilgi düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Bu doğrultuda araştırma soruları şu şekildedir:

1-Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık düzeyleri hangi seviyededir?

2- Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi düzeyleri hangi seviyededir?

2.2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE HİPOTEZİ

Araştırma, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi (AYBÜ) öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık ve bilgi seviyelerini ölçmek amacıyla, 2019-2020 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin, konuya yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerini tespit etmek adına tarama (survey) araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bireylerin konu hakkındaki tutum, davranış ve değerlendirmelerini anket çalışmasıyla belirleyen araştırma türüne tarama araştırması denilmektedir. Tarama araştırması genel olarak anket yöntemi ile gerçekleştirilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018: 27). Genel tarama araştırma modeli, evreni oluşturan çok sayıdaki bireyin konu hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amacıyla, çalışmaya katılan deneklerin görüşlerini genelleyen araştırma türü olarak da bilinmektedir. (Karasar, 2005: 79). Çalışmaya katılan AYBÜ öğrencilerinin anket yöntemi ile uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkında bilgi ve farkındalık düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmalar doğrultusunda araştırmaya yönelik sıfır ve alternatif hipotezler şu şekilde oluşturulmuştur;

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri bakımından kız ve erkek öğrenciler arasında fark yoktur.

H1: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri bakımından kız ve erkek öğrenciler arasında fark vardır.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile cinsiyetler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark yoktur.

H2: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile cinsiyetler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark vardır.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile yaş değişkeni arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki yoktur.

H3: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile yaş değişkeni arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki vardır.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile yaş değişkeni arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki yoktur.

H4: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile yaş değişkeni arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki vardır.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri yerleşim alanları arasında ilişki yoktur.

H5: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri, hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri yerleşim alanlarına göre istatistiksel bakımdan anlamlı sayılacak derecede değişmektedir.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri yerleşim alanları arasında ilişki yoktur.

H6: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri yerleşim alanlarına göre istatistiksel bakımdan anlamlı sayılacak derecede değişmektedir.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile üniversite hayatına başlamadan önce yaşamış oldukları coğrafi bölgeler arasında ilişki yoktur.

H7: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri üniversite hayatına başlamadan önce yaşamış oldukları coğrafi bölgelere göre değişmektedir.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile üniversite hayatına başlamadan önce yaşamış oldukları coğrafi bölgeler arasında ilişki yoktur.

H8: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri üniversite hayatına başlamadan önce yaşamış oldukları coğrafi bölgelere göre istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişmektedir.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile sosyal hane yapısı arasında ilişki yoktur.

H9: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri sosyal hane yapısına göre istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişmektedir.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile sosyal hane yapısı arasında ilişki yoktur.

H10: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri sosyal hane yapısına göre istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişmektedir.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile ailelerinin ekonomik durumları arasında ilişki yoktur.

H11: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ailelerinin ekonomik durumlarına göre istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişmektedir.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile ailelerinin ekonomik durumları arasında ilişki yoktur.

H12: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile ailelerinin ekonomik durumlarına göre istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişmektedir.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile okudukları fakülteler arasında ilişki yoktur.

H13: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri okudukları fakültelere göre istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişmektedir.

H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile okudukları fakülteler arasında ilişki yoktur.

H14: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri okudukları fakültelere göre istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişmektedir.

2.3. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırma evrenini, AYBÜ’de eğitimine devam eden toplam 16.845 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma evreni içerisinde farklı fakülte ve meslek yüksekokulundan olasılıklı olmayan kolayda örneklem (elverişlilik örneklem) tekniği ile seçilen öğrenciler, örneklemi oluşturmakta olup, evreni temsil edecek öğrenci sayısı 493 öğrenci olarak belirlenmiştir. Olasılıklı olmayan örneklem yöntemi, araştırma yapılacak evreni oluşturan bireylerin, örnekleme seçilme olasılığının bilinebilir bir değere sahip ve seçilme olasılıklarının eşit olmadığı örnekleme yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Böke, 2009: 122). Örneklemi oluşturacak öge sayısı, evreni temsil edecek sayıda yeterli olması ve araştırma sürecinde yapılacak olan analizlere uygun büyüklükte olması gerekmektedir. Cochran tarafından geliştirilen nicel değişkenli örneklem büyüklüğü hesaplama formülüne göre hesaplanan örneklem büyüklüğü, %95 güven düzeyinde ve 0,05 yanlışma olasılıklarında ortalama 374 olarak hesaplanmaktadır. Araştırmada temsili olmayan örneklem yolu seçilmiştir. Evreni temsil edecek örneklem sayısı 493 öğrenciden oluşmaktadır. Bu değer kabul edilebilir örneklem büyüklüğüne uygun olduğu görülmektedir.

2.4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

2.4.1. Verilerin Toplaması

Çalışmanın veri toplama araçları, AYBÜ öğrencilerine yöneltilen 16 soruluk Kişisel Bilgi Testi, 27 sorudan oluşan Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği (MBFÖ) ile 30

sorudan oluşan Madde Bağımlılığı Bilgi Testi (MBBT)'dir. Bu kaynaklar aracılığıyla öğrenciler üzerinden yargısal veriler elde etmek amaçlanmaktadır. Yargısal veri, bireylerin öznel olarak tutum, davranış ve değerlendirmelerini içeren veriler olarak tanımlanmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018: 127).

AYBÜ öğrencilerine yöneltilen ve 16 sorudan oluşan kişisel bilgi anketi ile örnekleme oluşturan öğrencilerin demografik ve kişisel özellikleri belirlenmek istenmektedir.

Çalışmanın diğer veri kaynağı olan Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği ve Madde Bağımlılığı Bilgi Testi Doç. Dr. Esra Özay Köse, Doç. Dr. Şeyda Gül ve Doktor Öğretim Üyesi Bülent Keskin tarafından geliştirilmiş ve Erzincan ilindeki 338 lise öğrencisi üzerinde uygulanmış bir çalışmadır (Köse, Gül, ve Keskin, 2017: 8-15). Tez önerisi aşamasında belirtilen ölçek ve bilgi testinin kullanım izni alınarak çalışmaya eklenmiştir.

Çalışmada kullanılan Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği daha önceden geliştirilmiş, uygulanmış ve geçerliliği ile güvenilirliği test edilmiş bir ölçektir. Ölçeğin geçerlilik aşamasında faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar doğrultusunda ölçek toplam 27 madde ve dört alt boyuttan (Yardım ve Hukuki Düzenlemeler, Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri, Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler, Bağımlılığa Neden Olan Faktörler) oluştuğu saptanmıştır. Geçerlik aşamasında sonra güvenirlik aşamasına geçilmiş olup Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.882 olarak hesap edilerek ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ölçek 5'li Likert (5: Tamamen Katılıyorum, 4: Katılıyorum, 3: Kararsızım, 2: Katılmıyorum, 1:Hiç Katılmıyorum) şeklinde oluşturulmuştur. Puanlar 5.00 ile 1.00 arasında olacak şekilde ayarlanmış olup puanlama arttıkça önermeye katılım puanı (ölçek skoru) artmaktadır (Köse ve Gül, 2018: 46)

Çalışmada kullanılan bir diğer veri kaynağı olan Madde Bağımlılığı Bilgi Testi, Doç. Dr. Esra Özay Köse, Doç. Dr. Şeyda Gül ve Doktor Öğretim Üyesi Bülent Keskin tarafından geliştirilen ve Erzurum ilinde 120 lise öğrencisine uygulanan bir çalışmadır. 30 soru içeren test doğru, yanlış ve bilmiyorum seçeneklerinden oluşmaktadır. Testin

ortalama madde güçlüğü 0.59, ayırt ediciliği ise 0.53 olarak ve güvenilirlik aşmasında KR-20 güvenilirlik katsayısı ise 0.878 olarak hesaplanmaktadır (Özay Köse, Gül ve Keskin, 2017). Bu bağlamda testin geçerli ve güvenilir olduğu anlaşılmaktadır.

2.4.2. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi, SPSS 21 programı aracılığı ile hesaplamaya alınmıştır. Ankete katılan öğrencilerin Madde Bağımlılığı Bilgi Testi ve Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine vermiş oldukları yanıtlardan elde edilen bulgular doğrultusunda puanlamalar yapılmıştır.

Parametrik testlerin uygulanabilmesi için verilerin normal dağılım göstermesi ve saptanan grupların varyans değerlerinin birbirine yakın olması gerekmektedir (Geisser ve Johnson, 2006). Verilerden elde edilen çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 1 ve Tablo 2’de yer almaktadır. Tablolar incelendiğinde her iki kaynakta yer alan verilerin normal dağılıma uygun olduğu görülmüş ve parametrik testler (t ve ANAVO testi) uygulanmıştır. Verilerden elde edilen çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 1 ve Tablo 2’de yer almaktadır. Tablolar incelendiğinde her iki kaynakta yer alan verilerin normal dağılıma uygun olduğu görülmüş ve parametrik testler (t ve ANAVO testi) uygulanmıştır. Maddeler içi ölçeklerden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (Groeneveld ve Meeden, 1984: 391- 399). Çıkan sonuçlar doğrultusunda, değişkenler arasındaki gruplar puanlanarak veriler elde edilmiştir.

Tablo 1: *Madde Bağımlılığı Bilgi Testine Ait Betimsel İstatistikler*

Bilgi Testi	N	Minimum	Maximum	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık
	493	0,00	28,00	19,34	6,36	-1,557	2,418

Tablo 1 incelendiğinde Bilgi Testinden elde edilen çarpıklık ve basıklık katsayısı +3 ile -3 arasında olduğundan normallik sağlanmış olup analizlerde parametrik olan test teknikleri kullanılmıştır.

Tablo 2: *Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine Ait Betimsel İstatistikler*

Farkındalık Ölçeği	<i>N</i>	<i>Minimum</i>	<i>Maximum</i>	<i>Ortalama</i>	<i>SS</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>
Yardım ve Hukuki Düzenlemeler	493	1,00	5,00	3,31	0,95	-,286	-,450
Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri	493	1,13	5,00	3,12	0,78	-,151	-,238
Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler	493	1,00	4,83	2,10	0,89	1,023	,392
Bağımlılığa Neden Olan Faktörler	493	1,00	5,00	3,47	0,96	-,455	-,467

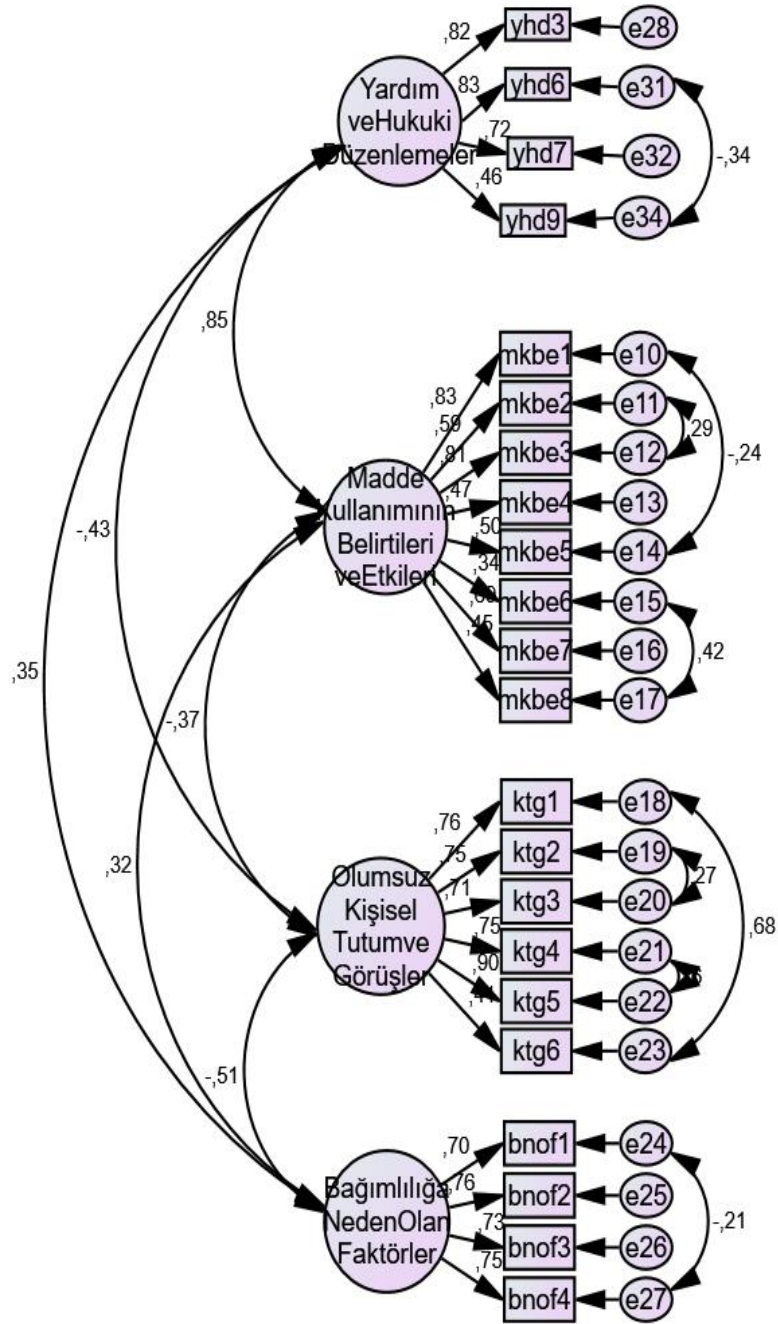
Tablo 2 incelendiğinde MBFÖ' nin boyutlarından elde edilen çarpıklık ve basıklık katsayısı +3 ile -3 arasında olduğundan normallik sağlanmış olup analizlerde parametrik olan test teknikleri kullanılmıştır.

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyelerini ölçmek amaçlı Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğinin yapısal doğruluğunu test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, daha önceden geliştirilen ve uygulanan bir ölçeğin toplanan veri ile doğrulanması aşaması olarak bilinmektedir ve gözlenebilir veya örtük değişkenler arasındaki ilişkileri test eden modellemeler olarak tanımlanmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018: 127). DFA, kuramsal bir temelden destek alarak pek çok değişkenden oluşturulan faktörlerin (gizli değişkenlerin) gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeye yönelik bir analizdir. Bir başka anlatımla DFA, önceden belirlenmiş ya da kurgulanmış bir yapının toplanan verilerle ne derece doğrulandığını incelemeyi amaçlamaktadır. Açıklayıcı faktör analizinde, belirli bir ön beklenti ya da denence olmaksızın faktör yükleri temelinde verinin faktör yapısı belirlenirken DFA, belirli değişkenlerin bir kuram temelinde önceden

belirlenmiş faktörler üzerinde ağırlıklı olarak yer alacağı şeklindeki bir öngörünün sınanmasına dayanır (Sümer, 2000).

Şekil 1’de MBFÖ’nin birinci düzey dört faktörlü DFA modeli verilmiştir. Ölçek, yardım ve hukuki düzenlemeler, madde kullanımının belirtileri ve etkileri, olumsuz kişisel tutum ve görüşler ile bağımlılığa neden olan faktörler başlıkları altında 4 boyuta ayrılmıştır. Şekilde verilen örtük değişkenlerin her biri, bir diğer örtük değişkenler üzerinde etkilidir yorumu yapılabilmektedir.

Şekil 1 : Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Doğrulamalı faktör analizinde sınanan modelin yeterliğinin belirlenmesi için çok sayıda uyum indeksi kullanılmaktadır. Uyum indekslerinin kuramsal model ile gerçek veriler arasındaki uyumu değerlendirmelerinde birbirlerine göre güçlü ve zayıf yönlerinin olması nedeniyle modelin uyumunun ortaya konulması için birçok uyum indeksi değerinin kullanılması önerilmektedir. Bunlardan en sık kullanılanları Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness), İyi Uyum İndeksi (GFI), Düzeltilmiş İyi Uyum İndeksi (AGFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI), Ortalama Hataların Karekökü (RMR veya RMS) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) olarak bilinmektedir (Büyüköztürk, Akgün, Özkahveci, & Demirel, 2004, s. 211-238)

Tablo 3'te Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği için analiz edilen doğrulamalı faktör analizi ve yapısal eşitlik modellemesi çerçevesinde modelin verilere uygunluğunu ölçen iyi uyum indeksleri raporu verilmektedir.

Tablo 3: *Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği için Doğrulamalı Faktör Analiz Sonuçları*

Kabul Edilebilir Uyum İndeksleri	Hesaplanan Uyum İndeksleri
$\chi^2/df < 5$	4,142
GFI > 0.90	0,856
AGFI > 0.90	0,813
CFI > 0.90	0,889
RMSEA < 0.08	0,080
RMR < 0.08	0,101

Yapısal eşitlik modellemesinin verilerle test edilmesi, faktör analizi sonucunda rapor edilen iyi uyum indeks değer aralıklarına bağlı olarak yorumlanabilmektedir. Model uyum indekslerinden mutlak uyum sınıflandırması içerisinde yer alan χ^2/df

değerinin 3 ve 3'ün altında olması iyi uyum iyiliği aralığında olduğu, 3 ile 5 değerleri aralığında olması ise kabul edilebilir uyum indeksi olduğunu göstermektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018: 127). Tablo 3'te hesaplanan X^2/df değerimin 4,142 olması kabul edilebilir bir değer olduğunu göstermektedir. Basit uyum indekslerinden modelin örnekleminin uyumluk derecesini test eden RMSEA ve örneklem ile evren arasındaki varyans veya kovaryans değerinin aritmetik ortalama farkları olan RMR değerlerinin, 0,08 ve altında olması kabul edilebilir olduklarını göstermektedir (Brown, 2006). RMSEA ve RMR değerlerimizin kabul edilebilir değer aralığında olduğu görülmektedir. Karşılaştırmalı uyum indeksleri modeli ise tavsiye edilen modeli diğer modeller ile karşılaştırarak değer verilmesidir. Karşılaştırma uyum indekslerinin 0.90 ve üzerinde olması kabul edilebilir olarak belirtilmektedir. Hesaplanan CFI değeri 0,880 olarak kabul edilebilir değere yakın olduğu hesaplanmıştır.

Özet olarak Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği için yapılan Tablo 3'te ki DFA analizinde hesaplanan χ^2/sd ve RMSEA uyum indekslerinin kabul edilebilir uyum indekslerini sağladığı görülmekte iken GFI, AGFI, CFI ve RMR indekslerinin kabul edilebilir uyum indekslerine yakın olduğu ve kabul edildiği görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilere yöneltilen maddelerden alınan puanlar ile testin toplam puan korelasyonları incelenmiştir. Ölçekte önerilen maddelerin puan değerinin 0.25 değerinden yüksek ve pozitif olması kuralı, ölçme aracının güvenilirliğini göstermektedir. Bu kurala uymayan değerlerin ölçekten çıkartılması gerekmektedir. (Özdamar, 2004) AYBÜ öğrencilerine yöneltilen ve 30 sorudan oluşan ölçekten, faktör yük değerleri düşüklüğü nedeniyle Yardım ve Hukuki Düzenlemeler boyutunda yer alan 1,2,4,5 ve 8.maddeleri çıkartılmıştır.

Nihai olarak, Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi sonucunda; dört alt boyut ve 22 maddeden oluşmuştur. Bunlar;

- Yardım ve Hukuki Düzenlemeler (1-4. Maddeler),
- Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri (5-12. Maddeler),
- Olumsuz Kişisel Düşünceler ve Tutumlar (13-18. Maddeler),
- Bağımlılığa Neden Olan Faktörler (19-22. Maddeler) olarak adlandırılmaktadır.

Birinci düzey dört faktörlü doğrulayıcı model, AMOS programı ile test edilmiştir. Beşli Likert ölçeğinde, 493 denekten elde edilen verilerin normal dağılım göstermesinden ötürü maximum likelihood hesaplama yöntemi kullanılarak kovaryans matrisi düzenlenmiştir (Kline, 2011). Şekil 1’de doğrulayıcı faktör analizi modeli gösterilmektedir. Elde edilen iyi uyum indeksleri Tablo’3 e göre modelin veri ile uyumluğu olduğuna işaret etmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğinin kuramsal yapısının öngörüldüğü şekilde doğrulandığı görülmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan bireylerden elde edilen verilerin özetlenmesi amacıyla tablo kullanılarak betimleyici istatistiklere başvurulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGU VE ANALİZLER

3.1. ÖRNEKLEMİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

3.1.1. Cinsiyet Dağılımları

Tablo 4’te, anket çalışmasına katılan öğrencilerin, cinsiyet dağılımlarına göre sayı ve cinsiyet oranları verilmektedir.

Tablo 4: *Katılımcıların Cinsiyet Dağılımları*

Cinsiyet	N(493)	%
Kadın	239	48,5
Erkek	254	51,5

Tablo 4 incelendiğinde, çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılım oranlarının birbirine yakın olduğu tespit edilmektedir. Öğrencilerin %48.5’ini kadın, %51.5’ini ise erkeklerin oluşturduğu görülmektedir.

3.1.2. Yaş Dağılımları

Tablo 5’te, anket çalışmasına katılan öğrencilerin yaşlarına göre sınıflandırılması yapılarak sayı ve oranlar verilmektedir.

Tablo 5: *Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımları*

Yaş Aralığı	N(493)	%
-------------	--------	---

18-19	103	20,9
20-21	104	21,1
22-23	182	36,9
24-25	91	18,5
26-28	13	2,6

Tablo 5 incelendiğinde, ankete katılan öğrencilerin 18 ile 28 yaş aralığında olduğu tespit edilmektedir. Çalışmaya katılımın en fazla %36,9 oranında 22 ile 23 yaş, en az katılımın ise %2,6 katılım oranıyla 26 ile 28 yaş aralığındaki öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir.

3.1.3. Sınıflara Göre Dağılımları

Tablo 6’da, anket çalışmasına katılan öğrencilerin mevcut olarak devam ettikleri sınıflara göre sayı ve oranları verilmektedir.

Tablo 6: Katılımcıların Devam Ettikleri Sınıflara Göre Dağılımları

Sınıf	N (493)	%
Hazırlık	58	11,8
1.Sınıf	164	33,6
2.Sınıf	178	36,5
3.Sınıf	74	14,6
4.Sınıf	19	3,5

Tablo 6 incelendiğinde, ankete katılan sınıflar arasında en fazla oran %36,5 ile 2. Sınıf öğrencileri oluştururken en az katılım gösteren sınıf ise %3,5 oranında 4.Sınıf öğrencilerinin olduğu görülmektedir.

3.1.4. Öğrencilerin Yerleşim Alanlarına Göre Dağılımları

Tablo 7’de anket çalışmasına katılan öğrencilerin yaşamlarının büyük bir bölümünü hangi yerleşim alanında (Köy-kasaba, İlçe, Şehir, Büyükşehir, Yurt Dışı) geçirdiklerine göre sayı ve oranlar verilmektedir.

Tablo 7: *Katılımcıların Yaşamlarının Büyük Bir Kısımını Hangi Yerleşim Alanında Geçirdiklerine İlişkin Dağılımları*

Yaşam Alanı	N (493)	%
Köy-Kasaba	27	5,3
İlçe	132	26,7
Şehir	227	46,3
Büyükşehir	102	20,6
Yurt Dışı	5	1,02

Tablo 7 incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin %46,3’ ü, hayatlarının büyük bir kısmını şehirlerde geçirmiş olduğunu görmekteyiz. En az oran ise % 1,02 ile hayatlarının büyük bir kısmını yurt dışında geçiren öğrenciler olduğu sonucu çıkmaktadır. Ayrıca öğrencilerin büyük bir kısmı (102 öğrenci) yaşamlarının büyük bir çoğunluğunu büyükşehirlerde geçirdiği görülmektedir.

3.1.5. Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımları

Tablo 8’de anket çalışmasına katılan öğrencilerin AYBÜ’ye başlamadan önce yaşamış oldukları coğrafi bölgelere göre sayı ve oranları verilmektedir.

Tablo 8: *Katılımcıların Üniversiteye Başlamadan Önce Hangi Coğrafi Bölgede Yaşadıklarına İlişkin Dağılımları*

Coğrafi Bölge	N (493)	%
Marmara Bölgesi	48	9,8
İç Anadolu Bölgesi	268	54,3
Ege Bölgesi	46	9,3
Doğu Anadolu Bölgesi	36	7,3
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	23	4,7
Karadeniz Bölgesi	31	6,3
Akdeniz Bölgesi	30	6,1
Yurtdışı	11	2,2

Tablo 8'e bakıldığında çalışmaya katılan öğrencilerin, üniversite yaşamlarına başlamadan önce en çok %54,3 oranında İç Anadolu Bölgesinde yaşadıkları tespit edilmektedir. Bunun en belirgin nedeni ise Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nin İç Anadolu Bölgesinde bulunması gerekçe gösterilebilmektedir. Anket çalışmasına en az katılımlar ise %2,2 oranında Yurtdışında yaşayan öğrenciler, %4,7 oranında Güneydoğu Anadolu Bölgesinden olduğu saptanmaktadır.

3.1.6. Sosyal Hane Yapısına Göre Dağılımları

Tablo 9'da, anket çalışmasına katılan öğrencilerin mevcut olarak yaşadıkları yer veya kim/kimlerin yanında yaşadıkları sorusuna yönelik öğrenci sayı ve oranları verilmektedir.

Tablo 9: Katılımcıların Sosyal Hane Yapısına İlişkin Dağılımları

Yer veya Kişi/Kişiler	N (493)	%
Ailemin yanında	174	35,30
Özel öğrenci yurdu	65	13,20
Devlet öğrenci yurdu	124	25,20
Akrabalarımın Yanında	50	10,10
Tek Başına Evde	18	3,70
Arkadaşlar ile Evde	62	12,60

Tablo 9 incelendiğinde, AYBÜ öğrencilerinin %35,3 oranında ailelerinin yanında kaldıkları görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin toplam %38,4 oranında ailelerinden uzakta devlet veya özel yurtlarda kaldığı tespit edilmektedir. Bunun yanı sıra toplam %16,1'i arkadaşları ile veya tek başına evde, %10,1 i ise akrabalarının yanında kaldığı anlaşılmaktadır.

3.1.7. Öğrencilerin Anne Mesleklerinin Neler Olduğuna Göre Dağılımları

Tablo 10'da anket çalışmasına katılan öğrencilerin anne mesleğinin ne olduğuna yönelik sayı ve oranlar verilmektedir.

Tablo 10: *Katılımcıların Annelerinin Ne İş Yaptıklarına İlişkin Dağılımları*

Meslek	N (493)	%
Silahlı Kuvvetler ile İlgili Meslekler (Rütbeli/Rütbesiz Asker ve Askeriyede Çalışanlar)	4	0,8
Yönetici Pozisyonunda (Başkanlar, Üst Düzey Yöneticiler, Kanun Yapıcılar, Ticari, İdari ve Hizmet Müdürleri)	47	9,5
Profesyonel Meslek Grupları (Bilim, Mühendislik, Sağlık, Eğitim, İletişim, Ekonomi, Hukuk Alanlarında Çalışanlar)	77	15,6
Teknisyen, Tekniker ve Yardımcı Profesyonel Meslek Grupları	22	4,5
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar (Sekreter, Veznedar, Tahsilâtçı, Danışma vb. Çalışanlar)	43	8,7
Hizmet ve Satış Elemanı (Aşçı, Muavin, Garson, Kuaför, Sokak, Tezgâh, Satış Elemanı, Kasiyer, vb.)	36	7,3
Nitelikli Tarım, Orman ve Su Ürünleri Çalışanları	15	3,0
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar (Badanacı, İnşaatçı, Demirci, Makine Onarımcı, Tekstilci, Elektrikçi vb.)	11	2,2
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar (Otomobil, Kamyonet, Motosiklet, Lokomotif Sürücüsü vb.)	0	0
Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar (Temizlikçiler, Sokak Satıcıları, Atık Toplayanlar vb.)	2	0,4
Ev hanımı	200	40,6
Diğer	7	1,4
Emekli	29	5,9

Tablo 10'a bakıldığında, öğrencilerin annelerinin %40,6 oranında en çok ev hanımı (200 Öğrencinin Annesi) olduğu görülmektedir. Diğer mesleklere bakıldığında ise genel olarak öğrencilerin annelerinin %5,9 oranında emekli olduğu, en az yaptığı iş ise Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar (Temizlikçiler, Sokak Satıcıları, Atık Toplayanlar vb.) olduğu analizde ortaya çıkmaktadır.

3.1.8. Öğrencilerin Baba Mesleklerinin Neler Olduğuna Göre Dağılımları

Tablo 11’de, anket çalışmasına katılan öğrencilerin baba mesleklerinin ne olduğuna yönelik sayı ve oranlar verilmektedir.

Tablo 11: *Katılımcıların Baba Mesleklerine İlişkin Dağılımları*

Meslek	N (493)	%
Silahlı Kuvvetler ile İlgili Meslekler (Rütbeli/Rütbesiz Asker ve Askeriyede Çalışanlar)	48	9,7
Yönetici Pozisyonunda (Başkanlar, Üst Düzey Yöneticiler, Kanun Yapıcılar, Ticari, İdari ve Hizmet Müdürleri)	53	10,8
Profesyonel Meslek Grupları (Bilim, Mühendislik, Sağlık, Eğitim, İletişim, Ekonomi, Hukuk Alanlarında Çalışanlar)	96	19,5
Teknisyen, Tekniker ve Yardımcı Profesyonel Meslek Grupları	55	11,2
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar (Sekreter, Veznedar, Tahsilâtçı, Danışma vb. Çalışanlar)	24	4,9
Hizmet ve Satış Elemanı (Aşçı, Muavin, Garson, Kuaför, Sokak, Tezgâh, Satış Elemanı, Kasiyer, vb.)	64	13,0
Nitelikli Tarım, Orman ve Su Ürünleri Çalışanları	10	2,0
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar (Badanacı, İnşaatçı, Demirci, Makine Onarımcı, Tekstilci, Elektrikçi vb.)	20	4,1
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar (Otomobil, Kamyonet, Motosiklet, Lokomotif Sürücüsü vb.)	14	2,8
Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar (Temizlikçiler, Sokak Satıcıları, Atık Toplayanlar vb.)	5	1,0
Emekli	70	14,2
Diğer	34	6,9

Tablo 11'e bakıldığında, ankete katılan öğrencilerin baba mesleği en çok %19.5 oranında profesyonel meslek grupları(bilim, mühendislik, sağlık, eğitim, iletişim, ekonomi, hukuk) olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %14,2'sinin babasının emekli olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca hizmet ve satış elemanı (aşçı, muavin, garson, kuaför, sokak, tezgâh, kasiyer vb.) mesleklerini de icra edenlerin sayısı %13 olup diğer meslekler ile karşılaştırıldığında öne çıkmaktadır.

3.1.9. Öğrencilerin Ailesinin Ekonomik Durumunun Nasıl Olduğuna Yönelik Vermiş Oldukları İfadelerin Dağılımları

Tablo 12'de, anket çalışmasına katılan öğrencilerin, ailelerinin ekonomik durumlarını nasıl gördüklerine yönelik vermiş oldukları ifadelerle göre sayı ve oranlar verilmektedir.

Tablo 12: *Katılımcıların Ailelerinin Ekonomik Durumlarını Nasıl Bulduklarına Yönelik Dağılımları*

Ekonomik Durum	N (493)	%
Alt	6	1,0
Orta	352	71,9
Üst	135	27,1

Tablo 12 incelendiğinde, ankete katılan öğrenciler ailelerinin ekonomik durumunu %71,9 oranında 'orta' seviyede gördüğünü ifade etmektedir. Ankete katılan 135 öğrenci ise ailelerinin 'üst' seviyede bir ekonomiye sahip olduğunu ifade etmektedir.

3.1.10. Öğrencilerin Okudukları Fakültelere Göre Dağılımları

Tablo 13'te, anket çalışmasına katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri fakültelere göre dağılım oranları ve sayıları verilmektedir.

Tablo 13: *Katılımcıların Okudukları Fakültelere Göre Verilen Oranlar*

Fakülte	N (493)	%
Hukuk Fakültesi	117	23,7
İslami İlimler Fakültesi	35	7,1
MYO	40	8,1
Diş Hekimliği	51	10,3
Güzel sanatlar	41	8,3
Mühendislik	70	14,2
İşletme	43	8,7
Mimarlık	41	8,3
Diğer	55	11,2

Tablo 13 incelendiğinde, çalışmaya %23,7 oranında Hukuk Fakültesi , %14,2 oranında Mühendislik Fakültesi, %10,3 oranında Diş Hekimliği Fakültesi öğrencilerinin büyük oranda katılım sağladıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra İslami İlimler, Güzel Sanatlar, İşletme, Mimarlık Fakülteleri ve Meslek Yüksek Okulunda 30 yukarı öğrenci ankete katılım gösterdiği görülmektedir.

3.1.11. Öğrencilerin Bir Sorun Yaşadıkları Durumlarda Sıkıntısını Paylaştığı Kişiye (Kişilere) Göre Dağılımları

Tablo 14'te anket çalışmasına katılan öğrencilerin bir sorun yaşadıklarında bu sorunu paylaştığı kişilere göre dağılım oranları ve sayıları verilmektedir.

Tablo 14: Katılımcıların Bir Sorun Yaşadıkları Durumlarda Paylaşılan Kişi veya Kişilere İlişkin Dağılımları

Kişi/Kişiler	N	%
Annem ile paylaşırım	211	42,8
Babam ile paylaşırım	143	29,0
Kardeş(ler)im ile paylaşırım	148	30,0
Yakın arkadaşlarım ile paylaşırım	231	46,9
Diğer	2	,4

*: Birden çok seçenek işaretlenmiştir.

Ankete katılan öğrenciler, bir sorunu olduğunda en çok %46,9 oranında yakın arkadaşlarıyla paylaştıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrenciler sıkıntılarını %42,8 oranında anneleri ile paylaştıkları görülmektedir.

Özet olarak tabloları incelendiğinde, ankete katılan öğrencilerin %51,5'ini erkek öğrencilerden, %19'u 23 yaşında, %98,8'inin medeni durumunun bekâr oldukları ve %36,5'inin 2.sınıfta öğrenim gördükleri çıkan sonuçlardan söylenebilmektedir.

Bu sonuçların yanı sıra öğrencilerin %46,3'ü hayatlarının büyük kısmını şehirde geçirdiği, %54,3'ünün Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'ne başlamadan önce İç Anadolu bölgesinde yaşadığı, %35,3'ünün ise halen ailesinin yanında ikamet ettiği yorumu yapılabilmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin anne mesleği %40,6 oranında ev hanımı olduğu, baba mesleği ise %19,5 oranında bilim, mühendislik, sağlık, eğitim, iletişim, ekonomi, hukuk gibi alanlarda çalışılan mesleklerden olduğu elde edilen verilerden anlaşılmaktadır. Büyük bir çoğunluğu ise ailelerinin ekonomik durumunu ortalama veya üstünde olduğunu ifade ettiği görülmektedir.

3.2. ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ) ÖĞRENCİLERİN BİLGİ TESTİNE YÖNELİK ANALİZLER

3.2.1. Öğrencilerin Bilgi Testine Yönelik Cevapların Analiz Sonuçları

Bu bölümde, ankete katılan öğrencilerin, uyuşturucu hakkında genel bilgiler içeren bilgi testine verdikleri ‘doğru’, ‘yanlış’ veya ‘bilmiyorum’ cevaplarına yönelik yüzdelik dağılımları verilmektedir.

Tablo 15: *Bilgi Testine Verilen Cevapların Yüzdelik Dağılımı*

Madde Bağımlılığı Bilgi Testi	Doğru %	Yanlış %	Bilmiyorum %
1- Uyuşturucu maddelerin gelişmekte olan beyne verdiği zarar kısa süreli olup kalıcı değildir.	25,6	59,2	15,2
2-Kişi uyuşturucu madde kullanmaya devam ettikçe beyin fonksiyonları hızlanır ve konsantrasyon becerileri artar.	21,3	61,7	17,0
3-Uyuşturucu maddeler beynin böbreklere suyu emmesini sağlayan hormonu üretmesini engeller.	36,5	7,1	56,4
4-Uyuşturucu maddeler, kullanıcıyı susuz bırakır.	57,6	8,3	34,1
5-Uyuşturucu maddeler baş ve vücut ağrılarının sebebidir.	70,8	5,5	23,7
6-Uyuşturucu maddeler beyinciği etkileyerek vücut dengesinin bozulmasına sebep olur.	81,1	7,3	11,6
7-Uyuşturucu maddeler temporal lobu etkileyerek geçici süre hafıza kaybına sebep olur.	64,9	7,3	27,8
8-Uyuşturucu maddeler beynin kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe bilgi aktarımını hızlandırır.	22,9	32,5	44,6

9-Uyuşturucu maddelerin ara sıra kullanılmasının vücuda zararı olmaz.	22,3	65,1	12,6
10-Sadece iradesi zayıf insanlar madde bağımlısı olur iradesi güçlü olanlar bağımlı olmaz.	58,2	29,2	12,6
11-Bonzai maddesi bonzai denilen ağaçtan üretilir.	63,1	5,3	31,6
12-Uyuşturucu maddeler vücudun savunma mekanizmasını yok edip bağışıklık sistemini zayıflatır.	81,1	5,5	13,4
13-Uyuşturucu maddeler AIDS, frengi, verem, hepatit B, hepatit C, kanser, kangren gibi birçok tehlikeli hastalığa kapılma riskini artırır.	64,3	5,1	30,6
14-Eroin, kokain, tiner, esrar, bali, ecstasy gibi maddeler uyuşturucu maddelerdir.	81,5	6,7	11,8
15-Kahve, kola, nargile, çay, çikolata gibi maddeler uyuşturucu maddelerdir.	35,7	30,4	33,9
16-Bali gibi yapıştırıcıların kullanılması sağlık açısından zararlıdır.	75,9	8,9	15,2
17-Esrar doğal olduğu için zararlı değildir.	26,8	60,9	12,4
18-Bütün uyuşturucu maddelerin en büyük zararı ve tahribatı beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinedir.	79,7	7,5	12,8
19-Uyuşturucu maddeler sindirim sisteminde bulantı, kusma, karın ağrıları, kabızlık, ishal, mide ve bağırsak spazmları, kanama ve yaraları, gastrit, ülser vs. yapar.	70,8	4,3	24,9
20-Uyuşturucu maddeler karaciğerde yetersizlik, yağlanma ve siroza sebep olur.	55,4	4,1	40,6

21-Uyuşturucu maddeler böbreklerde büyük tahribat, kan ve idrar çoğalması ve ağır böbrek hastalıklarına sebep olur.	63,9	3,7	32,5
22-Uyuşturucu maddeler gözlerde şaşılık, gece körlüğü, göz adale felcine sebep olur.	60,4	3,9	35,7
23-Uyuşturucu maddeler solunum sisteminde nefes darlığı, öksürük, boğulma hissi, kalp sıkışmaları ve ölümlere sebep olur.	83,4	3,7	13,0
24-Uyuşturucu maddeler kansızlık, kan zehirlenmeleri, kan hücrelerinde şekil ve miktar değişiklikleri ve pıhtılaşmaya sebep olur.	68,6	4,9	26,6
25-Beynin içinde uyuşturucu maddelerden etkilenen zevk alma merkezi bağımlılık oluşmasını sağlar.	70,4	6,5	23,1
26-Bonzai uyuşturucu bir maddedir.	86,2	3,7	10,1
27-Uyuşturucu bağımlılarında görülen ilk rahatsızlıklar zihinsel aktivite bozukluğu, erken bunama, şuur kaybı, uykusuzluk, felçler, sayıklama, halüsinasyon, zekâ ve hafıza kayıplarıdır.	83,8	5,9	10,3
28-Uyuşturucu maddeler uzun süreli kullanıldığında, kişilik bozukluğu, şizofreni ve depresyona benzer davranışlar görülür	79,3	5,1	15,6
29-Yüksek dozlarda uyuşturucu madde alındığı zaman bilinç kaybı, koma, ölüm gibi durumlar ortaya çıkabilir.	86,4	3,0	10,5
30-Uyuşturucu madde kullanan kişi kan, saç ve idrar tetkikleri ile anlaşılabilir	87,6	2,6	9,7

Doğru Cevap

Ankete katılan öğrencilerin 30 sorudan oluşan bilgi testinin, 25'ini doğru, 5'ini ise yanlış yanıtladığı tablo 15'ten anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, ikinci araştırma sorusu olan, 'Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi düzeyleri hangi seviyededir?' ifadesine soruların oranlarına bakıldığında 'Yüksek' cevabı verilebilmektedir.

3.2.2. Bilgi Testine İlişkin Karşılaştırma Testleri

Bu bölümde, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğrencilerin Bilgi Testine vermiş oldukları cevapların doğruluk değerlerinin, demografik özelliklerine göre değişip değişmediğine t ve ANOVA test teknikleriyle bakılmıştır. Ayrıca bilgi düzeyleri hakkındaki farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla post-hoc testleri kullanılmıştır.

3.2.2.1 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırma Analizi

Öğrencilerin, bilgi testine verdikleri cevapların, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği t test tekniği kullanılarak Tablo 16'da verilmektedir.

Tablo 16: Bilgi Testinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi

Cinsiyet	N	X	SS	T	P
Kadın	239	18,86	6,92	-1,633	,105
Erkek	254	19,79	5,74		

***p<0,05**

Elde edilen bulgulara göre Bilgi Testinin cinsiyet açısından incelenmesi için yapılan t testi sonuçları doğrultusunda, kadın ile erkekler arasında bilgi düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Bu sonuçlara göre ise 'H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile cinsiyetler arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir fark yoktur' hipotezi kabul edilmektedir.

3.2.2.2. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Karşılaştırma Analizi

Öğrencilerin bilgi testine verdikleri cevapların, yaşlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ANOVA test sonuçları ile Tablo 17’de verilmektedir.

Tablo 17: *Bilgi Testinin Yaş Açısından İncelenmesi*

Yaş	N	X	SS	F	P	Post-hoc
1. 18,0	34	17,05	4,73			1-5
2. 19,0	69	17,85	3,98			1-6
3. 20,0	62	17,53	5,91			3-5
4. 21,0	42	19,85	7,42	3,399	,003*	3-6
5. 22,0	86	20,12	7,74			
6. 23,0	96	20,34	7,28			
7. 24,0 yaş ve üstü	104	20,35	5,12			

*p<0,05

Bilgi testinin yaş açısından incelenmesi için yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre 18 ile 22, 18 ile 23, 20 ile 22 ve 20-23 yaş grupları arasında, bilgi düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. ($p = .003 < .05$). Test sonuçları incelendiğinde, 22 yaşındaki öğrencilerin 18 yaşındaki öğrencilere göre, 23 yaşındaki öğrencilerin 18 yaşındaki öğrencilere göre, 22 yaşındaki öğrencilerin 20 yaşındaki öğrencilere göre ve 23 yaşındaki öğrencilerin 20 yaşındaki öğrencilere göre bilgi seviyesinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sonuçlar doğrultusunda ‘H4: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile yaş değişkeni arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki vardır’ hipotezi kabul edilmektedir.

3.2.2.3. Öğrencilerin Hayatlarının Büyük Bir Kısımını Nasıl Bir Yerde Geçirdiklerine Göre Karşılaştırma Analizi

Öğrencilerin bilgi testine verdikleri cevapların, hayatlarının büyük bir kısmını nasıl bir yerde geçirdiklerine göre Bilgi Testinden aldıkları skorların anlamlı farklılık gösterip göstermediği ANOVA test sonuçları ile Tablo 18’de verilmektedir.

Tablo 18: Bilgi Testinin Hayatın Büyük Kısımının Geçtiği Yer Açısından İncelenmesi

Yaşam Alanı	N	Ortalama	SS	F	P	Post-hoc
1. Köy-Kasaba-İlçe	157	20,39	3,85			1-3
2. Şehir	227	19,25	7,30	4,283	,014*	
3. Büyükşehir	101	18,05	6,35			

*p<0,05

Ankete katılan öğrencilerin hayatlarının büyük kısmını nasıl bir yerde geçirdiklerine ait incelenme için yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre, köy-kasaba-ilçe grubunda yer alan öğrenciler ile büyükşehir grubunda yer alan öğrenciler arasında Bilgi Testi açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. ($p = .014 < 0.05$). Buna göre test sonuçları incelendiğinde, hayatlarının büyük kısmını köy-kasaba/ilçede geçirmiş olan öğrencilerin, büyükşehirlerde geçiren öğrencilere göre bilgi seviyesinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sonuçlara göre ‘H6: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri yerleşim alanlarına göre istatistiksel bakımdan anlamlı sayılacak derecede değişmektedir’ hipotezi kabul edilmektedir.

3.2.2.4. Öğrencilerin AYBÜ' ne Başlamadan Önce Yaşadığı Bölgelere Göre Karşılaştırma Analizi

Öğrencilerin bilgi testine verdikleri cevapların, üniversite yaşamlarına başlamadan önce coğrafi bölge olarak nerede yaşadıklarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ANOVA test sonuçları ile Tablo 19'da verilmektedir.

Tablo 19: Bilgi Testinin AYBÜ' ye Başlamadan Önce Yaşanan Bölge Açısından İncelenmesi

Coğrafi Bölge	N	X	SS	F	P
1. Marmara	48	17,56	8,53	1,587	,162
2. İç Anadolu	267	19,74	5,87		
3. Ege	46	18,47	5,60		
4. Doğu Anadolu	36	20,38	5,13		
5. Karadeniz	31	19,64	7,33		
6. Akdeniz	30	18,00	8,44		

*p<0,05

Öğrencilerin Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde eğitimlerine başlamadan önce hangi coğrafi bölgede yaşadıklarına dair yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre, öğrenciler arasında üniversiteye başlamadan önceki yaşadığı bölge farklı olan gruplar arasında bilgi düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. ($p = .162 > 0,05$). Bu sonuçlara göre, 'H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri il üniversite hayatına başlamadan önce yaşamış oldukları coğrafi bölgeler arasında ilişki yoktur' hipotezi kabul edilmektedir.

3.2.2.5. Öğrencilerin Hane Sosyal Yapısına Göre Karşılaştırma Analizi

Öğrencilerin bilgi testine verdikleri cevapların, şu anda yaşadıkları hane sosyal yapısına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ANOVA test sonuçları ile Tablo 20'de verilmektedir.

Tablo 20: *Bilgi Testinin Hane Sosyal Yapısı Açısından İncelenmesi*

Yer veya Kişi/Kişiler	N	X	SS	F	P
1. Ailemin yanında	174	20,29	4,80		
2. Özel öğrenci yurdu	65	18,52	7,34		
3. Devlet öğrenci yurdu	124	18,69	7,15	1,739	,140
4. Akrabalarımın yanında	50	18,62	4,30		
5. Tek başına/Arkadaşlarla evde	80	19,37	7,90		

*p<0,05

Bilgi Testinin, öğrencilerin Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde eğitimlerine devam ederken yaşadıkları hanenin sosyal yapısına göre değişip değişmediğini görmek için yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre, öğrencilerin Bilgi Testinden aldıkları skorların, yaşadıkları hanenin sosyal yapısına göre bilgi düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. ($p = .140 > 0,05$). Bu sonuçlar doğrultusunda ‘H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile sosyal hane yapısı arasında ilişki yoktur’ hipotezi kabul edilmektedir.

3.2.2.6. Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumunu Nasıl Bulduklarına Göre Karşılaştırma Analizi

Öğrencilerin bilgi testine verdikleri cevapların, ailelerinin ekonomik durumlarını kendilerinin nasıl derecelendirdiklerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği t test sonuçları ile Tablo 21’de verilmektedir.

Tablo 21: *Bilgi Testinin Ekonomik Durum Açısından İncelenmesi*

Ekonomik Durum	N	X	SS	T	P
Alt/Orta	355	19,07	7,04		
Üst	132	20,09	3,87	-2,030	,043*

*p<0,05

Bilgi Testinin öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumu açısından incelenmesi için yapılan t testi sonuçlarına göre ekonomik durumu farklı olan gruplar arasında bilgi düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır. ($p = .043 <$

0.05). Test sonuçları incelendiğinde, ekonomik durumunu üst seviyede bulan öğrencilerin, alt/orta seviyede bulunan öğrencilere göre bilgi seviyelerinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sonuçlar doğrultusunda ‘H12: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri ile ailelerinin ekonomik durumlarına göre istatistiksel bakımından anlamlı ölçüde değişmektedir’ hipotezi kabul edilmiştir.

3.2.2.7. Öğrencilerin Fakültelerine Göre Karşılaştırma Analizi

Öğrencilerin bilgi testine verdikleri cevaplara ilişkin görüşleri okudukları fakültelere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ANOVA test sonuçları ile Tablo 22’de verilmektedir.

Tablo 22: Bilgi Testinin Fakülte Açısından İncelenmesi

Fakülte	N	X	SS	F	P	Post-hoc
1. Hukuk Fakültesi	117	19,91	6,53	4,855	,003*	1-3
2. İslami İlimler Fakültesi	35	21,22	3,20			2-3
3. MYO	40	16,82	3,84			
4. Diş Hekimliği	51	19,41	4,16			

* $p < 0,05$

Bilgi Testi skor ortalamalarının öğrencilerin okudukları fakültelere göre değişip değişmediğini görmek için ANOVA testi yapılmıştır. ANOVA test sonuçlarına göre Hukuk fakültesinde okuyan öğrenciler ile Meslek Yüksek Okulu öğrencileri ve İslami İlimler Fakültesinde okuyan öğrenciler ile Meslek Yüksek Okulunda okuyan öğrenciler arasında Bilgi Testi ortalama skorları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p = ,003 < 0,05$). Test sonuçları incelendiğinde Hukuk Fakültesinde okuyan öğrencilerin, Meslek Yüksek Okulunda okuyan öğrencilere göre, İslami İlimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin de Meslek Yüksek Okulu öğrencilerine göre bilgi seviyelerinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sonuçlara göre, ‘H14: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki bilgi seviyeleri okudukları fakültelere göre istatistiksel bakımından anlamlı ölçüde değişmektedir’ hipotezi kabul edilmektedir.

3.3. ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ) ÖĞRENCİLERİNİN MADDE BAĞIMLILIĞI FARKINDALIK ÖLÇEĞİNE YÖNELİK ANALİZLER

3.3.1. Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ankete katılan öğrencilerin madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinde yer alan ifadelere ilişkin vermiş oldukları cevaplara yönelik veriler Tablo 23’te belirtilmektedir.

Tablo 23: Öğrencilerin Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğinde Yer Alan İfadelere Katılım Düzeyleri ve Ortalaması

SORULAR	Hiç katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen katılıyorum		X
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Yardım ve Hukuki Düzenlemeler											(3,31)
1-Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri satan satışı arz eden başkalarına veren sevk eden nakleden depolayan kabul eden bulunduran kişi hapis veya para cezası ile cezalandırılır.	30	6,1	64	13,0	110	22,3	142	28,8	147	29,8	3,63
2-Uyuşturucu madde kullanan bireylerin iyiliği için onlara yardım edebilecek kişilerle bağlantı kurulmalıdır.	54	11,0	64	13,0	147	29,8	115	23,3	113	22,9	3,34
3-Geçmiş yıllarla kıyaslandığında uyuşturucuya bağlı suçların günümüzde ciddi şekilde arttığı görülmektedir.	55	11,2	92	18,7	136	27,6	127	25,8	83	16,8	3,18
4-AMATEM’ in işlevini biliyorum.	84	17,0	45	9,1	179	36,3	112	22,7	73	14,8	3,09
Madde Kullanımının Etkisi ve Belirtileri											(3,12)
5-Madde bağımlısı olan bireylerin okul başarıları düşer.	43	8,7	81	16,4	190	38,5	126	25,6	53	10,8	3,13
6-Çevremizdeki bireylerin uyuşturucu maddeleri kullanıp kullanmadığını anlayabiliriz.	47	9,5	97	19,7	148	30,0	165	33,5	36	7,3	3,09

7-Uyuşturucu maddeler ölümle bile sonuçlanabilecek bedensel zararlara yol açar.	27	5,5	64	13,0	191	38,7	170	34,5	41	8,3	3,27
8-Uyuşturucu madde kullanan insanlar kendini toplumdan soyutlar.	55	11,2	74	15,0	169	34,3	129	26,2	66	13,4	3,16
9-Uyuşturucu madde kullanımı kişinin kan, saç ve idrar tetkikleri ile anlaşılabilir.	43	8,7	100	20,3	155	31,4	120	24,3	75	15,2	3,17
10-Uyuşturucu madde kullanımı kişinin davranış değişiklikleri ile anlaşılabilir.	62	12,6	118	23,9	144	29,2	124	25,2	45	9,1	2,94
11-Uyuşturucu madde kullanan kişiler toplumdan dışlanırlar.	48	9,7	100	20,3	156	31,6	130	26,4	59	12,0	3,11
12-Uyuşturucu maddeye bağımlı olan bireyler arkadaşlık ve özgüven problemlerini daha fazla yaşar.	65	13,2	94	19,1	143	29,0	111	22,5	80	16,2	3,10
Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler											2,09
13-Türkiye’de madde bağımlılığı sorunu abartılıyor.	225	45,6	137	27,8	65	13,2	38	7,7	28	5,7	2,00
14-Uyuşturucu maddeyi bir kez kullanmaktan bir şey olmaz.	238	48,3	138	28,0	65	13,2	32	6,5	20	4,1	1,90
15-Uyuşturucu maddeleri ara sıra kullanmakla bir şey olmaz.	286	58,0	113	22,9	52	10,5	28	5,7	14	2,8	1,72
16-Uyuşturucu maddelerin çoğu ot olduğundan bağımlılık da yapmaz.	302	61,3	91	18,5	51	10,3	29	5,9	20	4,1	1,73
17-Uyuşturucu madde kullanan insanlardan hoşlanmıyorum.	144	29,2	131	26,6	138	28,0	39	7,9	41	8,3	2,40
18-Uyuşturucu madde bağımlılığı oranı ülkemizde giderek artıyor.	62	12,6	103	20,9	208	42,2	83	16,8	37	7,5	2,86
Bağımlılığa Neden Olan Faktörler											(3,46)
19-Çevresinde uyuşturucu madde bağımlısı olan bireylerin bağımlı olma ihtimali daha fazladır.	29	5,9	88	17,8	150	30,4	118	23,9	108	21,9	3,38
20-Akran baskısı madde bağımlılığı nedenlerinde önemli bir rol oynar.	37	7,5	91	18,5	141	28,6	139	28,2	85	17,2	3,29
21-Dergiler, filmler ve TV yorumları madde bağımlılığına neden olmada önemli bir rol oynar.	28	5,7	92	18,7	115	23,3	127	25,8	131	26,6	3,49
22-Psikolojik sorunları olan kişiler madde bağımlısı olmaya daha yatkındır.	30	6,1	58	11,8	103	20,9	141	28,6	161	32,7	3,70
Toplam:											2,95
0-2,59 DÜŞÜK; 2,60-3,39 ORTA; 3,40-5,00 YÜKSEK											

Tablo 23’te Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğinde yer alan ifadelerle ilişkin ortalamalar verilmektedir. Ölçeğin ilk boyutu olan ‘Yardım ve Hukuki Düzenlemeler’ boyutunda ortalama 3,31 ile farkındalık seviyesinin ‘yüksek’, ‘Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri’ boyutunda ortalama 3.12 ile farkındalık seviyesinin ‘orta’, ‘Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler’ boyutunda ortalama 2,09 ile farkındalık seviyesinin ‘düşük’, Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutunda ise ortalama 3,46 ile farkındalık seviyesinin ‘yüksek’ çıktığı görülmektedir. Ölçeğin tüm ifadelerle göre ortalaması 2.95 çıktığı tespit edilmektedir. Birinci araştırma sorusu olan “Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık düzeyleri hangi seviyededir?” ifadesinin cevabı ‘orta düzey’ olarak cevaplanmaktadır.

3.3.2. Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine (MBFÖ) İlişkin Karşılaştırma Testleri

Bu bölümde, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğinden elde ettikleri ortalama skorların sosyo-ekonomik ve demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına dair yapılan test sonuçlarına yer verilmiştir.

3.3.2.1 MBFÖ Ölçek Skorlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılma Analizleri

Öğrencilerin madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinden aldıkları skorların, cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine t-test ile bakılmıştır. Test sonuçlarına Tablo 24’de verilmektedir.

Tablo 24: MBFÖ Boyutlarından Elde Edilen Skorların Cinsiyet Açısından İncelenmesi

	Cinsiyet	N	X	SS	t	P
Yardım ve Hukuki Düzenlemeler	Kadın	239	3,31	0,94	-,026	,979
	Erkek	254	3,31	0,95		
Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri	Kadın	239	3,10	0,80	-,542	,588
	Erkek	254	3,14	0,77		
Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler	Kadın	239	2,15	0,95	1,056	,292
	Erkek	254	2,06	0,83		

Bağımlılığa Neden Olan Faktörler	Kadın	239	3,40	0,99	-1,386	,166
	Erkek	254	3,52	0,93		

*p<0,05

Tablo 24 incelendiğinde, kadın ile erkekler arasındaki madde bağımlılığı farkındalık seviyeleri açısından, istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı görülmektedir. (Yardım ve Hukuki Düzenlemeler p=0,979, Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri p=0,588, Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler p=0,292, Bağımlılığa Neden Olan Faktörler p=0,166) (p>0,05).

Bu sonuçlara göre ‘H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri bakımından kız ve erkek öğrenciler arasında fark yoktur’ hipotezi kabul edilmektedir. Bir başka deyişle, katılımcıların uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık düzeyleri, cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermemektedir.

3.3.2.2. MBFÖ Ölçek Skorlarının Yaşa Göre Karşılaştırılma Analizleri

Öğrencilerin Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine verdikleri cevapların, yaş gruplarına göre istatistik olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediği ANOVA test sonuçları ile Tablo 25’de verilmektedir.

Tablo 25: MBFÖ Boyutlarının Yaş Grupları Açısından İncelenmesi

	Yaş	N	X	SS	F	P	Post-hoc
Yardım ve Hukuki Düzenlemeler	18,0	34	3,03	0,86	3,169	,005*	2-5
	19,0	69	3,02	0,93			2-6
	20,0	62	3,16	0,94			
	21,0	42	3,43	1,01			
	22,0	86	3,52	0,95			
	23,0	96	3,47	0,94			
	24 yaş ve üstü	104	3,33	0,92			
Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri	18,0	34	2,83	0,74	5,756	,000*	1-6
	19,0	69	2,79	0,62			2-4
	20,0	62	2,98	0,75			2-5
	21,0	42	3,23	0,84			2-6
	22,0	86	3,23	0,82			2-7
	23,0	96	3,38	0,73			3-6
	24 yaş ve üstü	104	3,15	0,81			
Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler	18,0	34	2,25	0,86	2,929	,008*	3-6
	19,0	69	2,26	0,82			3-7
	20,0	62	2,38	0,88			
	21,0	42	2,20	1,00			
	22,0	86	2,05	0,96			
	23,0	96	1,92	0,96			
	24 yaş ve üstü	104	1,95	0,72			
Bağımlılığa Neden Olan Faktörler	18,0	34	3,13	0,98	2,378	,028*	1-5
	19,0	69	3,26	0,98			1-6
	20,0	62	3,30	1,02			1-7
	21,0	42	3,51	1,15			
	22,0	86	3,60	0,86			
	23,0	96	3,58	0,96			
	24 yaş ve üstü	104	3,58	0,86			

*p<0,05

Madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinin yaş açısından incelenmesi için yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre tüm boyutlarda, farkındalık düzeyleri açısından istatistiksel olarak fark olduğu görülmektedir. ($p<0,05$). (Yardım ve Hukuki Düzenlemeler $P=0.005<0.05$; Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri $P=0.000<0.05$; Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler ve $p=0.008<0.05$; Bağımlılığa Neden Olan Faktörler $P=0.028<0.05$).

Tablo 25 incelendiğinde Yardım ve Hukuki Düzenlemeler boyutunda yer alan sorulara verilen yanıtlara göre 19-22 ile 19-23 yaşındaki öğrenciler arasında farkındalık skorları açısından farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre 22 yaşındaki öğrencilerin 19 yaşındaki öğrencilere göre, 23 yaşındaki öğrencilerin de 19 yaşındaki öğrencilere göre farkındalık skorlarının yüksek olduğu test sonuçlarından anlaşılmaktadır. Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri boyutundaki sorulara verilen yanıtlar göre, 18-23, 19-21, 19-22, 19-23 ve 20-23 yaşlara sahip gruplar arasında farkındalık skorları açısından farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Bu farklılıklara göre 23 yaşındaki öğrencilerin 18 yaşındaki öğrencilere göre, 21 yaşındaki öğrencilerin 19 yaşında olan öğrencilere göre, 22 yaşındaki öğrencilerin 19 yaşındaki öğrencilere göre, 23 yaşındaki öğrencilerin 19 yaşındaki öğrencilere göre ve 23 yaşındaki öğrencilerin 20 yaşındaki öğrencilere göre farkındalık skorlarının yüksek olduğu test sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Bir diğer boyut olan Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler kısmındaki sorulara verilen yanıtlara göre 20-23 ile 20-24 yaş ve üstü yaş grubunda olan öğrenciler arasında farkındalık skorları açısından farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre 20 yaşındaki öğrencilerin 23 yaşındaki öğrencilere göre, yine 20 yaşındaki öğrencilerin 24 ve üstü yaşındaki öğrencilere göre farkındalık skorlarının yüksek olduğu test sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Bağımlılığa Neden Olan Faktöre grubundaki sorulara verilen yanıtlara göre 18-22, 18-23 ile 18-24 yaş ve üstü yaş grubunda olan öğrenciler arasında farkındalık skorları açısından farklılık olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre 22 yaşındaki öğrencilerin 18 yaşındaki öğrencilere göre, 23 yaşındaki öğrencilerin 18 yaşındaki

öğrencilere göre ve 24 yaş ve üstü yaşında olan öğrencilerin 18 yaşındaki öğrencilere göre farkındalık skorlarının yüksek olduğu test sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Bu sonuçlar doğrultusunda ‘H3: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile yaş değişkeni arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir ilişki vardır’ hipotezi kabul edilmektedir. Genel olarak, Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler boyutu dışında kalan diğer üç boyutta yaş grubunun yükselmesiyle farkındalık puan skorunun da arttığı yorumu yapılabilmektedir.

3.2.2.3. MBFÖ Ölçek Skorlarının Öğrencilerin Hayatlarının Büyük Bir Kısımını Nasıl Bir Yerde Geçirdiklerine Göre Değişip Değişmediğine Dair Karşılaştırma Analizleri

Öğrencilerin Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine verdikleri cevapların, hayatlarının büyük bir kısmını nasıl bir alanda geçirdiklerine yönelik, istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediği ANOVA test sonuçları ile Tablo 26’da verilmektedir.

Tablo 26: MBFÖ Boyutlarının Öğrencilerin Hayatlarının Büyük Bir Kısımının Nerede Geçirdiklerine Göre İncelenmesi

	Yaşanılan Alanı	N	X	SS	F	P
Yardım ve Hukuki Düzenlemeler	Köy-kasaba/İlçe	157	3,31	0,81	,589	,555
	Şehir	227	3,28	1,06		
	Büyükşehir	101	3,40	0,84		
Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri	Köy-kasaba/İlçe	157	3,02	0,70	2,359	,096
	Şehir	227	3,17	0,85		
	Büyükşehir	101	3,20	0,71		
Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler	Köy-kasaba/İlçe	157	1,96	0,60	2,564	,078
	Şehir	227	2,16	0,99		

	Büyükşehir	101	2,15	0,99		
	Köy-kasaba/İlçe	157	3,41	0,91		
Bağımlılığa Neden Olan Faktörler	Şehir	227	3,51	0,96	0,528	,590
	Büyükşehir	101	3,45	1,03		

*p<0,05

Tablo 26 incelendiğinde, öğrencilerin üniversite yaşamlarına kadar sürdürdükleri yaşamlarını daha çok nerede geçirdiklerine göre madde bağımlılığı farkındalık seviyeleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. (Yardım ve Hukuki Düzenlemeler p=0,555, Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri p=0,096, Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler p=0,078, Bağımlılığa Neden Olan Faktörler p=0,590) (p>0,05).

Bu sonuçlara göre, 'H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile hayatlarının büyük bir kısmını geçirdikleri yerleşim alanları arasında ilişki yoktur' hipotezi kabul edilmektedir. Bir başka deyişle, katılım gösteren öğrencilerin daha önce yaşadıkları bölgelerin uyuşturucu ve uyarıcı maddelere yönelik farkındalık seviyelerinde herhangi bir farklılık yaratmadığı yorumu yapılabilmektedir.

3.2.2.4. MBFÖ Ölçek Skorlarının Öğrencilerin AYBÜ'ne Başlamadan Önce Yaşadığı Bölgelere Göre Değişip Değişmediğine Dair Karşılaştırma Analizleri

Öğrencilerin Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine verdikleri cevapların, üniversiteye başlamadan önce yaşadıkları coğrafi bölgelere göre istatistik olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediği ANOVA test sonuçları ile Tablo 27'de verilmektedir.

Tablo 27: MBFÖ Boyutlarının Öğrencilerin Üniversiteye Başlamadan Önce Yaşadığı Bölgeler Açısından İncelenmesi

	Coğrafi Bölge	N	X	SS	F	P
Yardım ve Hukuki Düzenlemeler	Marmara	48	3,23	0,98	1,208	,304
	İç Anadolu	267	3,38	0,91		
	Ege	46	3,05	1,06		
	Doğu Anadolu	36	3,44	0,95		
	Karadeniz	31	3,40	0,94		
	Akdeniz	30	3,42	0,94		
Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri	Marmara	48	3,10	0,72	1,176	,320
	İç Anadolu	267	3,18	0,76		
	Ege	46	2,92	0,89		
	Doğu Anadolu	36	3,26	0,91		
	Karadeniz	31	3,21	0,84		
	Akdeniz	30	3,04	0,76		
Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler	Marmara	48	2,30	1,11	1,770	,118
	İç Anadolu	267	2,02	0,83		
	Ege	46	2,31	0,86		
	Doğu Anadolu	36	2,03	0,79		
	Karadeniz	31	1,96	1,02		
	Akdeniz	30	2,26	1,09		
Bağımlılığa Neden Olan Faktörler	Marmara	48	3,42	0,94	,959	,442
	İç Anadolu	267	3,55	0,93		
	Ege	46	3,39	1,11		

Doğu	36	3,47	0,93
Anadolu			
Karadeniz	31	3,21	0,98
Akdeniz	30	3,38	1,15

*p<0,05

Tablo 27 incelendiğinde, öğrencilerin üniversite yaşamlarına başlamadan önce yaşamlarını hangi bölgede geçirdiklerine göre madde bağımlılığı farkındalık seviyeleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır. (Yardım ve Hukuki Düzenlemeler p=0,304, Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri p=0,320, Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler p=0,118, Bağımlılığa Neden Olan Faktörler p=0,442) . (p>0,05). Bu sonuçlara göre ‘H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile üniversite hayatına başlamadan önce yaşamış oldukları coğrafi bölgeler arasında ilişki yoktur’ hipotezi kabul edilmektedir. Bir başka deyişle, katılımcıların üniversite yaşamlarına başlamadan önce yaşamış oldukları coğrafi bölgelerin, uyuşturucu veya uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık düzeyleri açısından farklılık yaratmadığı yorumu yapılabilmektedir.

3.2.2.5. MBFÖ Ölçek Skorlarının Öğrencilerin Yaşadıkları Hanenin Sosyal Yapısına Göre Değişip Değişmediğine Dair Karşılaştırma Analizleri

Öğrencilerin Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine verdikleri cevaplara ilişkin görüşleri, üniversiteye başlamadan önceki yaşadıkları yerlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ANOVA test sonuçları ile Tablo 28’de verilmektedir.

Tablo 28: MBFÖ Boyutlarının Öğrencilerin Yaşadığı Hanenin Sosyal Yapısına Göre Değişip Değişmediği

	Yer/Kişi/Kişiler	N	X	SS	F	P	Post-hoc
Yardım ve Hukuki Düzenlemeler	Ailemin yanında	174	3,38	0,86			
	Özel öğrenci yurdu	65	3,19	1,09			
	Devlet öğrenci yurdu	124	3,26	1,00	1,063	,374	
	Akrabalarımın yanında	50	3,19	0,90			
	Tek başına/Arkadaşlarla evde	80	3,42	0,95			
Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri	Ailemin yanında	174	3,17	0,71			
	Özel öğrenci yurdu	65	3,15	0,87			
	Devlet öğrenci yurdu	124	3,04	0,83	1,227	,298	
	Akrabalarımın yanında	50	2,99	0,67			
	Tek başına/Arkadaşlarla evde	80	3,21	0,84			
Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler	Ailemin yanında	174	1,93	0,70			1-3
	Özel öğrenci yurdu	65	2,11	0,98			1-4
	Devlet öğrenci yurdu	124	2,25	0,99	3,405	,009*	
	Akrabalarımın yanında	50	2,32	0,75			
	Tek başına/Arkadaşlarla evde	80	2,11	1,02			
Bağımlılığa Neden Olan Faktörler	Ailemin yanında	174	3,51	0,97			
	Özel öğrenci yurdu	65	3,45	0,91			
	Devlet öğrenci yurdu	124	3,44	0,95	0,511	,728	
	Akrabalarımın yanında	50	3,31	1,04			
	Tek başına/Arkadaşlarla evde	80	3,53	0,95			

*p<0,05

Madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinin öğrencilerin hane sosyal yapısına göre incelenmesi için yapılan ANOVA testi sonuçlarına ilişkin sadece Olumsuz Kişisel

Tutum ve Görüşler boyutunda istatistik olarak farklılık olduğu gözlemlenmektedir. ($P=0,009<0,05$). Boyutta ailesinin yanında yaşayan öğrenciler ile devlet öğrenci yurdunda yaşayan öğrenciler ve ailesinin yanında yaşayan öğrenciler ile akrabalarının yanında yaşayan öğrenciler arasında farkındalık skorları açısından farklılık bulunmaktadır. Bu farklılıklara göre devlet yurdunda yaşayan öğrenciler ailesinin yanında yaşayan öğrencilere göre, akrabalarının yanında yaşayan öğrencilerin ailelerinin yanında yaşayan öğrencilere göre farkındalık skorunun daha fazla olduğu görülmektedir.

Yardım ve Hukuki Düzenlemeler, Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutlarında yer alan sorularda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Bu sonuçlara göre ‘H9: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri sosyal hane yapısına göre istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişmektedir’ hipotezi ‘Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler’ boyutunda kabul edildiği diğer boyutlarda ise ‘H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile sosyal hane yapısı arasında ilişki yoktur’ hipotezi kabul edilmektedir. Sonuç olarak sosyal hane yapısının yardım ve hukuki düzenlemeler, madde kullanımının belirtileri ve etkileri ile bağımlılığa neden olan faktörler boyutları arasında anlamlı bir farklılık yaratmadığı söylenebilmektedir.

3.2.2.6. MBFÖ Ölçek Skorlarının Öğrencilerin Ailelerinin Ekonomik Durumlarına Göre Değişip Değişmediğine Dair Karşılaştırma Analizleri

Öğrencilerin Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine verdikleri cevapların, ailelerinin ekonomik durumlarını nasıl sınıflandırdıklarına göre istatistik olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediği t test sonuçları ile Tablo 29’da verilmektedir.

Tablo 29: MBFÖ Boyutlarının Ekonomik Durum Açısından İncelenmesi

	Ekonomik Durum	N	X	SS	t	P
Yardım ve Hukuki Düzenlemeler	Alt/Orta	355	3,31	0,96	,068	,946
	Üst	132	3,30	0,90		
Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri	Alt/Orta	355	3,15	0,80	1,103	,271
	Üst	132	3,06	0,73		
Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler	Alt/Orta	355	2,14	0,96	2,028	,043*
	Üst	132	1,99	0,65		
Bağımlılığa Neden Olan Faktörler	Alt/Orta	355	3,52	0,97	1,977	,049*
	Üst	132	3,33	0,87		

*p<0,05

Madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinin öğrencilerin ekonomik durumlarını ifadeleri hakkında yapılan t testi sonuçlarına göre Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler ($P=0.043<0.05$) ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler ($P=0.049<0.05$) boyutlarında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gözlenmektedir. Yardım ve Hukuki Düzenlemeler ($P=0.946$) ile Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri ($P=0,271$) boyutlarında ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 29 incelendiğinde, Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler boyutunda ailesinin ekonomik durumu yüksek olan gruba göre alt/orta olan grubun boyuttaki sorulara daha fazla katılım gösterdiği, Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutunda ise ailesinin ekonomik durumu alt/orta olan grubun yine daha fazla katılım gösterdiği anlaşılmaktadır.

Buna göre ‘H11: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile ailelerinin ekonomik durumları arasında farklılık vardır.’ hipotezi Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutlarında kabul edilirken Yardım ve Hukuki Düzenlemeler ile Madde

Kullanımının Belirtileri ve Etkileri boyutlarında ‘H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile ailelerinin ekonomik durumları arasında ilişki yoktur’ hipotezi kabul görmektedir.

3.2.2.7. MBFÖ Ölçek Skorlarının Öğrencilerin Okudukları Fakültelere Göre Değişip Değişmediğine Dair Karşılaştırma Analizleri

Öğrencilerin Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine verdikleri cevapların, fakültelere göre istatistik olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediği ANOVA test sonuçları ile Tablo 30’da verilmektedir.

Tablo 30: MBFÖ Boyutlarının Fakülte Açısından İncelenmesi

	Fakülte	N	X	SS	F	P	Post-hoc
Yardım ve Hukuki Düzenlemeler	Hukuk Fakültesi	117	3,41	0,97	2,966	,033*	1-3
	İslami İlimler Fakültesi	35	3,45	0,76			
	MYO	40	2,99	0,80			
	Diş Hekimliği	51	3,16	0,82			
Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri	Hukuk Fakültesi	117	3,18	0,84	2,534	,058	
	İslami İlimler Fakültesi	35	3,08	0,58			
	MYO	40	2,81	0,62			
	Diş Hekimliği	51	3,12	0,66			
Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler	Hukuk Fakültesi	117	2,04	0,89	5,924	,001*	1-3
	İslami İlimler Fakültesi	35	1,67	0,49			
	MYO	40	2,43	0,80			
	Diş Hekimliği	51	2,05	0,70			
Bağımlılığa Neden Olan Faktörler	Hukuk Fakültesi	117	3,48	1,02	1,886	,133	
	İslami İlimler Fakültesi	35	3,66	0,81			
	MYO	40	3,14	1,01			
	Diş Hekimliği	51	3,50	1,00			

***p<0,05**

Madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinin öğrencilerin okudukları fakültelere göre yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre Yardım ve Hukuki Düzenlemeler ($P=0.033<0.05$) ile Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler ($P=0.001<0.05$) boyutlarında gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık gözlenmektedir. Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri ($P=0.058$) ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler ($P=0,133$) boyutlarında ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 30 incelendiğinde Yardım ve Hukuki Düzenlemeler boyutunda Hukuk Fakültesi öğrencileri ile Meslek Yüksek Okulu öğrencileri arasında farkındalık skorları açısından anlamlı farklılık görülmektedir. Buna göre Hukuk Fakültesinde okuyan öğrencilerin, Meslek Yüksek Okulunda okuyan öğrencilere göre farkındalık skorlarının daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler boyutunda ise Hukuk Fakültesi Öğrencileri ile Meslek Yüksek Okulu öğrencileri ve İslami İlimler Fakültesi öğrencileri ile Meslek Yüksek Okulu Öğrencileri arasında farkındalık skorları açısından anlamlı farkındalık görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında, Hukuk Fakültesinden bulunan öğrencilerin Meslek Yüksek Okulu öğrencilerine göre, İslami İlimler Fakültesinde bulunan öğrencilerin de Meslek Yüksek Okulu öğrencilerine göre farkındalık skorlarının daha fazla olduğu söylenebilmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda, ‘H13: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile okudukları fakültelere göre istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişmektedir’ hipotezi Yardım ve Hukuki Düzenlemeler ile Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler boyutlarında kabul edilirken, Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutlarında ‘H0: AYBÜ öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyeleri ile okudukları fakülteler arasında ilişki yoktur’ hipotezi kabul edilmektedir.

SONUÇ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddelere yönelik farkındalık ve bilgi düzeylerini ölçmek amaçlı yapılan çalışmada Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği ve Madde Bağımlılığı Bilgi Testi kullanılmıştır. Söz konusu ölçek ve testte, genel olarak madde tanımlanması, sınıflandırılması, bağımlılığı, kullanımı sonrası bireyde yol açtığı bozukluklar gibi başlıklara yer verilmiştir. Bu başlıklar doğrultusundan elde edilen sonuçlar ayrı ayrı ele alınmaktadır.

Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeğine Yönelik Sonuçlar

Ankete katılan öğrencilerin, madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinde yer alan Yardım ve Hukuki Düzenlemeler boyutunda yer alan ifadelerle genel olarak katılıyorum veya tamamen katılıyorum seçeneklerini tercih ettikleri tespit edilmiştir. Puanlama sonrasında, boyutta yer alan ifadelerle katılım skor puanı 3,31 olarak tespit edilmiştir. Bu değere göre, katılımcıların konunun yardım ve hukuki düzenlemeler kısmındaki farkındalık seviyesinin orta düzeyde olduğu sonucu çıkmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin, *‘Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri satan, satışa arz eden başkalarına veren sevk eden, nakleden, depolayan kabul eden, bulunduran kişi hapis veya para cezası ile cezalandırılır’* ifadesine %29,8 oranında ‘tamamen katılıyorum’, %28,8 oranında ise ‘katılıyorum’ görüşünü bildirdikleri çıkan sonuçlardan anlaşılmaktadır. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin yarısından fazlasının, konunun hukuki boyutunda belirli bir düzeyde farkındalık seviyesine sahip olduğu görülmektedir.

Yardım ve Hukuki düzenlemeler boyutunda yer alan *‘AMATEM’ in işlevini biliyorum*’ ifadesine, öğrencilerin %36,3’ünün ‘kararsızım’, %9,1’inin ‘katılmıyorum’ ve %17’sinin ise ‘hiç katılmıyorum’ şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Oranlar incelendiğinde öğrencilerin uyuşturucu ile mücadele konusunda önemli

çalışmaları bulunan AMATEM, ÇEMATEM, Yeşilay vb. kurum ve kuruluşlara yönelik farkındalık düzeylerinin düşük olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin, madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinde yer alan Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri boyutunda yer alan ifadelerle genel olarak ‘kararsızım’ şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir. Puanlama sonrasında boyutta yer alan ifadelerle verdikleri yanıtlara göre skor puanı 3,12 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık seviyesinin orta düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Ölçek boyutunda yer alan ‘*Madde bağımlısı olan bireylerin okul başarıları düşer*’ ifadesine öğrencilerin %38,5’i, ‘*Uyuşturucu madde kullanan insanlar kendini toplumdan soyutlar*’ ifadesine ise öğrencilerin %34,3’ü ‘kararsızım’ şeklinde görüş bildirmektedir. Bulgular doğrultusunda, öğrenciler ile madde bağımlısı olan ve sonrasında tedavi olmuş kişilerin bir araya getirilerek, tecrübelerini ve yaşadığı olumsuz süreci anlatması istenebilir. Böylelikle çekimser kalan öğrencilerin belirli bir farkındalık düzeyine ulaşacağı yorumu yapılabilmektedir.

Madde Kullanımının Etkisi ve Belirtileri boyutunda yer alan ‘*Çevremizdeki bireylerin uyuşturucu maddeleri kullanıp kullanmadığını anlayabiliriz*’ ifadesine ‘katılıyorum’ veya ‘tamamen katılıyorum’ şeklinde görüş bildiren öğrencilerin toplam oranı %40,8, ‘*Uyuşturucu maddeler ölümle bile sonuçlanabilecek bedensel zararlara yol açar*’ ifadesine ‘katılıyorum’ veya ‘tamamen katılıyorum’ şeklinde görüş bildiren öğrencilerin toplam oranı ise %42,8 olduğu elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır. Boyutta yer alan ifadeler ve sonuçlar göz önüne alındığında öğrencilerin madde kullanımı sonucundaki etki ve belirtileri konusunda farkındalık düzeylerinin orta seviyede kaldığı anlaşılmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin, madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinde yer alan Kişisel Tutum ve Görüşler boyutunda yer alan ifadelerle genel olarak ‘kararsızım’ veya ‘hiç katılmıyorum’ yönünde tercih belirttikleri gözlemlenmiştir. Boyutta yer alan ifadelerle verilen cevapların skor ortalaması 2,09 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre farkındalık seviyesinin düşük düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Söz konusu boyutta göze çarpan ifadelerden olan '*Uyuşturucu madde bağımlılığı oranı ülkemizde giderek artıyor*' maddesine öğrencilerin %42,2'si 'kararsızım' , %20,9'u 'katılmıyorum' ve %12,6'sı ise 'hiç katılmıyorum' şeklinde görüş bildirdikleri göze çarpmaktadır. Ölçek boyutunda yer alan ortalama skor puanının 2,86 olarak elde edilmiştir. Bu sonuçlar konu üzerindeki farkındalık seviyesinin düşük olduğu söylenebilmektedir.

Bunun yanı sıra '*Türkiye'de madde bağımlılığı sorunu abartılıyor*' ifadesine öğrencilerin, %45,6 oranında 'hiç katılmıyorum', %27'8'i 'katılmıyorum' seçeneğini tercih ederek aslında ülkelere açısından önemli bir problem olan uyuşturucu konusunun bilincinde olduğunu göstermektedir.

Ankete katılan öğrencilerin, madde bağımlılığı farkındalık ölçeğinde yer alan Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutunda yer alan ifadelere genel olarak katılım gösterdikleri gözlemlenmiştir. Puanlama sonrasında, boyutta yer alan ifadelere katılım ortalaması 3.46 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre farkındalık seviyesinin yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Özet olarak madde bağımlılığı farkındalık ölçeğine görüş bildiren öğrencilerin genel skor puanı 2.95 olarak tespit edilmiştir. Buna göre birinci araştırma sorusu olan "Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık düzeyleri hangi seviyededir?" ifadesinin cevabı 'orta düzey' olarak yorumlanabilmektedir. Öğrencilerin, konunun hukuki ve yardım boyutunda yüksek skor ortalamasına sahip olduğu fakat kişisel tutum ve görüşler boyutunda skor ortalamasının düştüğü sonuçlardan anlaşılmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre madde bağımlılığı farkındalıklarına yönelik görüşlerine ilişkin sonuçlar incelendiğinde; Yardım ve Hukuki Düzenlemeler, Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri, Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutlarında yer alan ifadeler arasında anlamlı farklar bulunmamıştır. Bir diğer değişle erkek ve kadın öğrenciler arasında madde bağımlılığı farkındalık düzeyleri arasında farklılık gözlemlenmemiştir. Buna sonuçlara göre H1 hipotezinin reddedilmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin yaş gruplarına göre madde bağımlılığı farkındalığına yönelik görüşlere ilişkin ölçek skorlarına bakıldığında; Yardım ve Hukuki Düzenlemeler boyutunda yer alan ifadelerle 22 yaşında olan öğrencilerin 3,52 skor ortalaması diğer yaş gruplarından daha yüksek farkındalık düzeyine sahip oldukları anlaşılmaktadır. 18 ve 19 yaşında olan öğrencilerin ise skor ortalamaları diğer yaş guruplarına göre daha az seviye de olduğu ve bu sonuçlara göre farkındalık düzeylerinin daha az olduğu çıkan sonuçlardan anlaşılmaktadır.

Madde Kullanımının Belirtileri boyutundaki ölçek skorları incelendiğinde; 23 yaşında olan öğrencilerin 3.38 puan skor ortalaması ile farkındalık düzeylerinin diğer yaş gruplarına göre daha fazla olduğu sonucu çıkmaktadır. 19 yaşındaki öğrencilerin ise 2.79 skor ortalaması ile en az farkındalık düzeyine sahip yaş grubu olarak tespit edilmiştir.

Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler boyutunda yer alan ölçek skorları incelendiğinde, 1.92 skor puanı ile en düşük farkındalık düzeyine sahip yaş grubunun, 23 yaşındaki öğrenciler olduğu, en fazla farkındalık düzeyine sahip grubun ise 20 yaşındaki öğrenciler olduğu anlaşılmaktadır.

Bağımlılığa Neden Olan Faktörler ölçek skorlarına bakıldığında ise en fazla puana 3.60 skor ortalamasıyla 22 yaşındaki öğrenciler sahip iken, en az puana 3.13 skor puanı ile 18 yaşındaki öğrencilerin sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka deyişle Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutunda farkındalık düzeyi en fazla olan 22, en az ise 18 yaşındaki öğrenciler olarak tespit edilmektedir. Bu sonuçlara göre yaş değişkeni ile farkındalık seviyeleri arasında anlamlı ilişkinin olduğu anlaşılmakta olduğu ve H3 hipotezinin desteklendiği söylenebilmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin hayatlarının büyük bir kısmını nerede geçirdiklerine göre ölçek boyutlarından aldıkları skor ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı ölçüde değişip değişmediği incelendiğinde; Yardım ve Hukuki Düzenlemeler, Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri, Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutlarında anlamlı farklar bulunmamıştır. Bir diğer deyişle öğrencilerin kır, kent, kasaba ya da büyükşehirde

yetişmiş olmalarının, madde bağımlılığı farkındalık düzeylerini değiştirmediği sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlara göre H5 hipotezi reddedilmesi gerekmektedir.

Katılımcıların üniversiteye başlamadan önce yaşadıkları coğrafi bölgelere göre madde bağımlılığı farkındalık düzeylerinin istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişip değişmediğine tek yönlü ANOVA testi ile bakılmıştır. Test sonuçlarına göre Yardım ve Hukuki Düzenlemeler, Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri, Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutlarında yer alan ifadeler bakımından anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda H7 hipotezi reddedilmesi gerekmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin MBFÖ'den aldıkları skor ortalamalarının, yaşadıkları hanenin sosyal yapısına göre değişip değişmediğine ilişkin sonuçlar incelendiğinde; ölçek boyutları arasında sadece Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler boyutu bakımından istatistik olarak anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Bu sonuca göre 2.32 skor ortalaması ile akrabalarının yanında yaşayan öğrencilerin, diğer gruplara göre farkındalık düzeylerinin daha fazla olduğu görölmektedir. Bu sonuçlara göre H9 hipotezinin Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler boyutunda desteklendiği diğer boyutlarda reddedilmesi gerektiği söylenebilmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumları hakkındaki düşünceleri ağıısından madde bağımlılığı farkındalıklarına ilişkin ölçek skorları incelendiğinde; Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Belirtilen boyutlardaki skor ortalamalarının alt/orta ekonomiye sahip olan gruptaki öğrencilerin, üst ekonomiye sahip gruptaki öğrencilere göre daha fazla olduğu çıkan sonuçlardan anlaşılmıştır. Bu boyutlardan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, alt/orta ekonomiye sahip olan öğrencilerin, üst seviye ekonomiye sahip olan öğrencilere göre farkındalık düzeylerinin daha fazla olduğu yorumu yapılabilir. Buna göre H11 hipotezi Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutlarında desteklenirken Yardım ve Hukuki Düzenlemeler ile Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri boyutlarında reddedilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin mevcut devam ettikleri fakülteler açısından madde bağımlılığı farkındalıklarına ilişkin skorlar incelendiğinde; Yardım ve Hukuki Düzenlemeler ile Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler boyutlarında elde edilen skorların fakültelere göre istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde değiştiği gözlenmiştir. Yardım ve Hukuki Düzenlemeler Boyutunda 3.45 skor ortalamasıyla İslami İlimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin, 2.99 skor ortalamasıyla Meslek Yüksek Okulu öğrencilerine göre farkındalık seviyelerinin daha yüksek olduğu söylenebilmektedir. Olumsuz Tutum ve Görüşler boyutunda ise 1.67 skor ortalamasıyla İslami İlimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin, 2.43 skor ortalamasına sahip Meslek Yüksek Okulunda eğitim gören öğrencilerine göre farkındalık düzeylerinin daha az olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda, H13 hipotezi Yardım ve Hukuki Düzenlemeler ile Olumsuz Kişisel Tutum ve Görüşler boyutlarında kabul edilirken, Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri ile Bağımlılığa Neden Olan Faktörler boyutlarında reddedilmiştir.

Madde Bağımlılığı Bilgi Testine Yönelik Sonuçlar

Çalışmaya katılan öğrencilerin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkında bilgi seviyelerini ölçmek amacı ile Madde Bağımlılığı Bilgi Testi uygulanmıştır. Öğrenciler testte yer alan 30 sorudan 25'ine doğru, 5'ine ise yanlış cevap verdiği görülmektedir. Bu doğrultuda, ikinci araştırma sorusu olan, 'Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi öğrencilerinin uyuşturucu ve uyarıcı maddeler hakkındaki farkındalık düzeyleri hangi seviyededir?' biçimindeki araştırma sorusuna, bulgulardan hareketle şöyle bir yanıt verilebilir.

Bilgi testindeki ifadelerde yer alan uyuşturucu madde kavramının ne olduğu ve yapılarında ne tür bileşenlerin olduğu hakkında ifadelere yer verilmiştir. Öğrencilerin bu ifadelere vermiş oldukları yanıtları incelediğimizde herkes tarafından bilinebilecek ifadelere doğru cevap verdikleri fakat daha karmaşık ifadeler karşısında zorlandıkları çıkan sonuçlardan anlaşılmıştır.

Öğrencilerin yanlış cevap verdikleri ifadeler incelediğinde, '*Kahve, kola, nargile, çay, çikolata gibi maddeler uyuşturucu maddelerdir*' ifadesine öğrencilerin %35,7,'sinin 'doğru' seçeneğini işaretleyerek yanlış bilgi sahibi olduğu, %33,9'unun

da ‘bilmiyorum’ seçeneğini tercih ederek bilgi düzeylerini gösterdikleri ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, öğrencilerin toplamda %69,5’inin, sıkça tüketmiş oldukları kahve, kola, nargile, çay, çikolata gibi maddelerin uyuşturucu madde kategorisinde olup olmadığıyla ilgili yanlış bilgi sahibi olduğu veya bu konuda bilgi sahibi olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Testte yer alan ‘Bonzai’ konusu iki farklı soru üzerinde incelenmektedir. ‘*Bonzai uyuşturucu bir maddedir*’ ifadesine baktığımızda öğrencilerin %86,2’si ‘doğru’ seçeneğini işaretleyerek doğru bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Diğer yandan ‘*Bonzai maddesi, bonzai denilen ağaçtan üretilir*’ ifadesinde ise öğrencilerin sadece %5,3’ü ‘yanlış’ seçeneğini işaretleyerek doğru bilgi sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Bonzai maddesi, esrar maddesi ile benzerlik gösteren ve yapısında tetrahidrokannabinol etken maddesi bulunduran kimyasal bir madde olarak bilinmektedir (Erol, 2017: 130-139). Sonuç olarak öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bonzai maddesini tanıdığı halde yapısal olarak kimyasal madde olduğu konusunda yeterli bilgi seviyesine sahip olmadığı anlaşılmıştır.

Bilgi testindeki bir diğer konu başlığı ise uyuşturucu maddelerin kullanımı sonucunda bireye verdiği ruhsal ve bedensel zararlar konusudur. Bu konudaki ifadelerden ‘*Uyuşturucu madde kullanan kişi kan, saç ve idrar tetkikleri ile anlaşılabilir*’ sorusuna öğrencilerin %87,6’sının ‘doğru’ yanıtını işaretleyerek doğru bilgi sahibi olduğu gözlemlenmiştir. Yine benzer ifadeler olan ‘*Yüksek dozlarda uyuşturucu madde alındığı zaman bilinç kaybı, koma, ölüm gibi durumlar ortaya çıkabilir*’ sorusuna öğrencilerin %86,4’ü, ‘*Uyuşturucu bağımlılarında görülen ilk rahatsızlıklar zihinsel aktivite bozukluğu, erken bunama, şuur kaybı, uykusuzluk, felçler, sayıklama, halüsinasyon, zekâ ve hafıza kayıplarıdır*’ ifadesine %83,8’i ve ‘*Uyuşturucu maddeler solunum sisteminde nefes darlığı, öksürük, boğulma hissi, kalp sıkışmaları ve ölümlere sebep olur*’ ifadesine ise %83,4’ünün doğru yanıtı verdiği görülmüştür. Sonuç olarak ankete katılan öğrencilerin bu konular üzerindeki bilgi seviyelerinin yeterli olduğu anlaşılmıştır.

‘*Uyuşturucu maddeler beyin böbreklere suyu emmesini sağlayan hormonu üretmesini engeller*’ sorusuna öğrencilerin %56,4’ünün ‘bilmiyorum’ seçeneğini

işaretleyerek çekimser kaldıkları görülmüştür. Madde kullanımı sonrası, kişi su kaybı yaşamakta ve beyin için gerekli su miktarının da üretilmesine engel olmaktadır (Yeşilay, 2014). Bilgi Testindeki bu soru öğrencilerin en fazla oranda bilmiyorum seçeneğini işaretledikleri soru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğrencilerin cinsiyet grupları, üniversite eğitim hayatlarına başlamadan önce yaşadıkları coğrafi bölgeler ile mevcut olarak yaşamlarını devam ettirildikleri yerlere göre Madde Bağımlılığı Bilgi Testine yönelik verdikleri cevaplara ilişkin bulgular incelendiğinde, bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu sonuçlara göre H2, H8 ve H10 hipotezlerinin desteklenmediği anlaşılmaktadır.

Bilgi testinin yaş açısından incelenmesi için yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre yaşı farklı olan gruplar arasında, bilgi düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Öğrencilerin yaş sınıflandırmalarına göre bilgi düzeylerine ilişkin sonuçları incelediğimizde, 22-24 yaş grubunun puan ortalamasının diğer yaş gruplarından daha fazla olduğu görülmekte olup bilgi düzeyinin daha iyi olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda H4 hipotezi desteklenmektedir.

Bilgi Testinin öğrencilerin hayatlarının büyük kısmını nasıl bir yerde geçirdiklerine ait incelenme için yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre, öğrenciler arasında Bilgi Testi açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Öğrencilerin yaşamlarının büyük bir kısmını nasıl bir yerde/bölgede geçirdiklerine dair sınıflandırma yaptığımızda ve bilgi düzeylerine ilişkin sonuçları incelediğimizde, köy/kasaba/ilçede yaşayan öğrencilerin puan ortalamasının şehir veya büyükşehirde yaşayan öğrencilerden daha fazla olduğu görülmüştür. Yaşamlarının büyük bir kısmını köy, kasaba veya ilçelerde geçirmiş öğrencilerin uyuşturucu maddelere yönelik bilgi seviyesinin daha yüksek olduğu bulgusuna erişilmiştir. Bu sonuçlara göre H6 hipotezi kabul edilmiş ve ilgili H0 hipotezi reddedilmiştir.

Bilgi Testinin öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumu açısından incelenmesi için yapılan t testi sonuçlarına göre ekonomik durumu farklı olan gruplar arasında bilgi düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$).

Öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumları açısından yapılan sınıflandırmalara göre bilgi düzeyleri açısından ekonomilerini üst seviyede olarak ifade eden öğrencilerin uyuşturucu maddelere yönelik bilgi düzeyleri alt/orta olarak ifade eden öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda H12 hipotezi kabul edilmiştir.

Bilgi Testinden elde edilen skorların katılımcıların kayıtlı oldukları fakültelere göre istatistiksel bakımdan anlamlı ölçüde değişip değişmediğini ortaya koymak için yapılan ANOVA testi sonuçları göre fakültesi farklı olan gruplar arasında Bilgi Testi açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Öğrencilerin okudukları fakültelere göre bilgi düzeyleri karşılaştırıldığında İslami İlimler Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin diğer fakülte ve Meslek Yüksek Okulundan uyuşturucu maddeler hakkındaki bilgi düzeylerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Çıkan bulgulara göre, H14 hipotezi kabul edilmiştir.

ÖNERİLER

Ülkemizde, uyuşturucu ile mücadelede önemli roller üstlenen Yeşilay ve AMATEM gibi kuruluşların tanıtılması ve mücadele konusunda yürütmüş oldukları projelerin öğrencilere anlatılması için gerekli ortam sağlanabilir. Özellikle bu kuruluşlar hakkında bilgi seviyesi daha düşük olan 18 ve 19 yaş grubunda olan öğrencilerin, kuruluşlara gönüllü olarak katılım gösterebilmeleri farkındalık ve bilgi seviyelerini arttırabilir.

Öğrencilerin uyuşturucu ve uyarıcı maddelere karşı farkındalık düzeylerinin artırılması amacıyla daha önceden maddelere bağımlı olmuş sonrasında tedavi görmüş kişileri üniversiteye davet edilerek yaşadıkları bu süreci öncesi ve sonrasıyla anlatması sağlanabilir. Özellikle üniversiteye, büyükşehir veya şehirlerden gelmiş öğrencilere göre köy, kasaba veya ilçeden gelmiş öğrencilerin bu kişiler ile bir araya getirilmesi farkındalığın arttırılması adına önem arz edebilir.

Öğrencilerin madde kullanımının etkisi ve belirtilerine yönelik farkındalık ve bilgi seviyelerinin arttırılması amacıyla sağlık alanındaki uzmanların belirli periyodik

dönemler halinde üniversite öğrencileri bir araya getirilip, ders niteliğinde eğitimlerin verilmesi sağlanabilir.

Öğrencilerin maddeler ve madde bağımlılığı konusunda ülkemizde ve yakın çevresinde olup bitenleri daha iyi anlayabilmesi adına Emniyet Genel Müdürlüğünden alanında uzman kişilerin davet edilmesi madde bağımlılığı, uyuşturucu ile mücadele, uyuşturucu ve suç konularında yürütmüş oldukları faaliyet ve istatistiklerin öğrencilere aktarılması sağlanabilir. Emniyet Genel Müdürlüğü ile Üniversite rektörlükleri arasında iş birliği yapılarak gençlerin uyuşturucu ve uyarıcı maddelere yönelik farkındalığın artırılması adına programlar yürütülebilir.

Öğrencilerin uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin tanınması ve bireye verdiği zararları zihninde canlı tutabilmesi adına, maddelerin görselleri ile bileşenlerinin nelerden oluştuğu, fiziksel ve psikolojik zararları vb. bilgilerin yer alacağı video oynatımları, poster, afiş ve dergilerin tüm öğrencilerin erişebileceği yerlerde asılabilir ve bulundurulabilir.

18-19 yaş grubunda olan öğrencilerin bilgi ve farkındalık seviyelerinin daha düşük olması nedeniyle, üniversite hayatına yeni başlayan öğrencilere yönelik Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler Hakkında temel düzeydeki bilgilerin yanı sıra daha detaylı bilgilendirmelerin de yapılması ve belirli periyotlarla toplantı ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi sağlanabilir. Ayrıca toplantı ve etkinliklere tüm fakültelerin ve meslek yüksekokulu öğrencilerinin de katılması sağlanabilmelidir.

Ekonomik durumları alt seviyede olan ve köy/kasaba/ilçelerden gelen öğrenciler tespit edilerek ailelerine görsel, broşür, yazı gönderilerek konu hakkında bilgilendirilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akın, Münevver, (1996), Lise Öğrencilerinin Uyuşturucu-Uyarıcı Madde Kullanımının Zararlarına İlişkin Sağlık Gereksinimleri Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Aktaş, Yaşera, (1997), Üniversite Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi: Uzunluma Bir Çalışma, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(108-110), 108-110.
- Alpay, Nihat; Karamustafaoğlu, Nesrin ve Kükürt , Raşit, (1995), Madde Bağımlılarında Suç, *Düşünen Adam Dergisi*, 8(2), 16-17.
- Altındal, Aytunç, (2003), *Haşhaş ve Emperyalizm*, Ankara: Yeni Avrasya Yayınları.
- Altıntaş, Hakan; Temel, Fehminaz; Benli, Esin; Çınar, Güle; Gelirer, Özlem; Gün, A. Feride; Kernak,, Aygöl ve Kundakçı, Nevra, (2004), Tıp Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı ile İlgili Bilgi, Görüş ve Tutumları. *Bağımlılık Dergisi*, 5(3), 107-114.
- Altıok, Dilek, A. (2013), Adana İl Merkezindeki Lise Öğrencilerinin Alkol ve Uyuşturucu Yatkınlığının Araştırılması ve 2000 Yılı Çalışma Sonuçları ile Kıyaslanması Tıpta Uzmanlık. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Altunışık, Remzi; Coşkun, Recai; Bayraktaroğlu, Serkan ve Yıldırım, Engin, (2012), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Sakarya: Sakarya Kitapevi.
- Ay, Bülent, (2013), *2013 Türkiye Uyuşturucu Raporu*. Uyuşturucu Madde Politikası: Yasalar, Stratejiler ve Ekonomik Analizler, Ankara: KOM.
- Aydınalp, Kemal, (1988), Gençliğin Ruhunu Kemiren Uyuşturucular, *Bilim ve Teknik*, 21, 242.
- Babaoğlu, Ali, (1997), *Uyuşturucu ve Tarihi*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Bağımlılık Tedavi Merkezi, (2020, 02 18), *BATEM*, anı Hizmetleri: <http://www.batem34.com/tani.asp> adresinden alındı
- Balcıoğlu, İbrahim, (2000), *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açından Şiddet*. İstanbul: Yüce Reklam Yayın Sökmen Matbaacılık.
- Bozkurt, Durmuş, (2016), Gençler Arasında Uyuşturucu Madde Kullanımının Nedenlerinin Suç Sosyolojisi Kapsamında İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Kara Harp Okulu Komutanlığı.

- Böke, Kaan, (2009), Örneklem. K. Böke içinde, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (s. 122), İstanbul: Melisa Matbacılık.
- Brown, Timothy, A, (2006), Confirmatory Factor Analysis for Applied Research, *The Guilford Press*.
- Büyüköztürk, Şener; Akgün, E. Özcan; Özkahveci, Özden ve Demirel, Funda (2004), Güdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeğnin Türçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 211-238.
- Certel, Eylem, (2010), Gençlik ve Sosyal Gelişim: Gençlik Örgütlerine Katılan Gençlerle Bir Araştırma Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Çavuşoğlu, Figen (2009), Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Madde Kullanımına Etki Eden Etmenler ve Aileden Aldıkları Sosyal Desteğin Etkisi Yüksek Lisans Tezi, Samsun: Samsun On Dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Çelik, Yusuf, (2019), Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Tütün ve Uyuşturucu Maddelerin Zararlarına İlişkin Farkındalıkları Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Çetinöz, E. (2019), *Türkiye’de ve Dünyada Uyuşturucu ile Mücadele*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Demirbaş, Timur, (2001), *Kriminoloji*, Ankara: Seçkin Kitapevi.
- Demirbaş, Timur, (2005), *Kriminoloji*, Ankara: Seçkin Kitapevi.
- DMS, (2007), Tanı Ölçüleri, (E. Köroğlu, Çev.) Amerikan Psikiyatri Birliği.
- Doğan, Yıldırım, (2003), *Madde Kullanımı ve Bağımlılığı*, Ankara.
- Dönmezer, Sulhi, (1981), *Kriminoloji*, İstanbul: 6.Baskı.
- Dündar, Süleyman, (2009), Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(2), 139-150.
- EGM-Interpol Dairesi Başkanlığı, (1994), *Uyuşturucu Maddeler (Öldürücü Tuzak)*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- EGM-KOM, (2002), *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Bülteni*. Emniyet Genel Müdürlüğü.
- EMCDDA, (2017), *Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi 2017 Avrupa Uyuşturucu Raporu*, Lüksemburg: Avrupa Toplulukları Resmi Yazışmalar Bürosu.

- Ercan, Zafer, (2000), *Testi Kırılmadan*, İstanbul: Doğan Kitap.
- Ergül, Ergin (1997), *Uyuşturucu Maddeler ve Suçları*. Ankara: Yetkin.
- Erol, Kevser, (2017), Bonzai Zehirlenmeleri, *Osmangazi Tıp Dergisi*, 39(3), 130-139.
- Gargari, Shahrzad, G. (2015), Dokuz Eylül Üniversitesinde Öğrenim Gören Üç Farklı Fakülte Öğrencilerinin Alkol ve Madde Bağımlılığına Yönelik Damgalanmaları Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi.
- Geisser, Seymour ve Johnson, Wesley, (2006), Modes of Parametric Statistical Inference. *Cambridge University Press*.
- Gökçe, Birsan, (2004), *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar*, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Gökler, Rıza ve Koçak, Rıza (2008), Uyuşturucu ve Madde Bağımlılığı, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 89-104.
- Gövebakan, Raşide ve Duyan, Veli, (2015), *Madde Bağımlılığı ve Aile*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Groeneveld, Richard A. ve Meeden, Glen, (1984), Measuring Skewness and Kurtosis. *Journal of the Royal Statistical Society*, 33(4), 391-399.
- Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı, (2003), *Uyuşturucu ve Kimyasal Maddeler 2003 Yılı Baskılı Kitapçık*, Ankara, <http://pcgumruk mobil.com/Gümrük%20Mevzuatı/Dosyalar>, (E.T. 2.12.2020)
- Güngör, Şahin ve Kınacı, Ali, (2001), *Öğreti ve Uygulama Boyutu ile Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerle İlgili Suçlar*, Ankara: Seçkin.
- Gürbüz, Suat ve Şahin, Faruk, (2018), Araştırma Evreni ve Örneklem, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz* (s. 127). Ankara: Seçkin .
- Gürçay, Ebru, (2008), Ergenlerde Madde Bağımlılığı ile Yakınlarından Ayrılma Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Gürsel, Musa; Tor, Hacer; Yeşil, Rüştü; Altınok, Vicdan; Sünbül, Ali, M. ve Livatyalı, Hüsnü (2010). Gençlerde ve Çocuklarda Madde Bağımlılığı. N. Sargın içinde, *Eğitime İlişkin Çeşitlemeler* (s. 54). Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları.
- Helene, White, R. ve Gorman, D. M, (2000), Dynamics of the Drug-Crime Relationship, The Nature Of Crime: Country and Change, *Criminal Justice*, 1, 151-218.

- Işık, Mehmet, (2013), Türkiye'nin Madde Kullanımı ve Bağımlılığı ile Mücadele Politikasının Stratejik İletişim Yaklaşımı Çerçevesinde Değerlendirilmesi Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Jeong , J, (2004), Educational Human Resource Development, *Analysis of The Factors and the roles of Hrd in Organizational Learning Styles As Odemified By Key Informants At Seleceted Corporations in The Republic of Korea*, ABD: Texas Universty.
- Karahan, Cemil, (2009), *Uyuşturucu Sonu Ölüm Olan Beyaz Ölüm*, İzmir: Ay Işığı Gazetesi Yayınları.
- Karasar, Niyazi, (2005), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatay, Ömer, B. (2015), *Uyuşturucu Kavramı ve Çeşitleri Üzerine Bir İnceleme*, 04 16, 2020 Kenarda Bir Kuyu: <https://www.kenandabirkuyu.com/uyusturucu-kavrami-ve-cesitleri-uzerine-bir-inceleme/> (E.T. 16.04.2020)
- Kasatura, İlkay, (1998), *Gençlik ve Bağımlılık*, İstanbul: Evrim.
- Kline, Rex, B., (2005), *Principles and Practice of Structual Equation Modeling*, Guilford Press.
- Kline, Rex, B., (2011), *Principles and Practice of Structual Equation Modeling*, London: The Guilford Pres.
- Koca, Bennur ve Oğuzöncül, Ayşe F., (2015), İnönü Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu Öğrencilerinin Sigara, Alkol ve Madde Kullanımı, Madde Kullanımına Etki Eden Etmenler ve Aileden Aldığı Sosyal Desteğin Etkisi, *Kocaeli Tıp Dergisi*, 2-13.
- Koçak, Nadir, (2012), *2012 Türkiye Uyuşturucu Raporu*. Uyuşturucu Madde Politikası: Yasalar, Staratejiler ve Ekonomik Analizler, Ankara: KOM, TUBİM.
- Köknel, Özcan, (1981), *Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları*, İstanbul: Cem Yayınevi.
- Köknel, Özcan, (2001), Alkol ve Madde Bağımlılığı Alt Kültürü, *Bağımlılık Dergisi*, 2(1), 71-76.
- Köse, Ö., Esra ve Gül, Şeyda, (2018), Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 41-56. doi:inuefd.327521

- Köse, Ö., Esra; Gül, Şeyda ve Keskin, Bülent, (2017), Orta Öğretim Madde Bağımlılığı ile İlgili Farkındalık ve Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi, *Bağımlılık Dergisi*, 18(1), 8-15.
- Köse, Ö., Esra;Gül, Şeyda, ve Keskin, Bülent, (2017), Ortaöğretim Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı Hakkındaki Bilgi Düzeyleri, *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*(8).
- Kurt , Şahin ve Kurt, Ela, (2007), *Uygulamada Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçları*, Ankara: Adalet Yayınları.
- Kurt, Şahin, (1992), *Uygulamada Uyuşturucu Madde Suçları ve İlgili Mevzuat*, İstanbul: Kazancı Kitap.
- Lüküslü, Demet, (2005), 1960'lardan 2000'lere Gençlik Tipleri: Maddeci, Başarıcı, Manager Tipten Yuppie'ye Tiki'ye, *Birikim Dergisi*, 30-36.
- Meydan-Laruusse, *Büyük Lugat ve Ansiklopedi* (Cilt 12), Meydan-Gazeticilik Neşriyat Yayıncılık.
- Nair, Güney, (2015), Gençlik Şiddetinin Toplumsal Nedenleri: Sivas Merkez İlçe Örneği Doktora Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- NPAMATEM. (2020, 2 10). NP AMATEM Bağımlılık Merkezi: <https://npistanbul.com/amatem/uyusturucu-bagimliliği>
- Oğuz, Fatma ve Öğretir, Ayşe D., (2018), Ergenlerde Algılanan Anne Baba Tutumu İle Madde Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58), 535-543.
- Oktay, İshak, (2017), Lise Öğrencilerinde Madde Bağımlılığının Sebepleri/ Bursa İli Mustafakemalpaşa İlçesi Örneği Yüksek Lisans Tezi, Aksaray: Aksaray Üniversitesi.
- Ögel, Kültegin, (2005), Madde Kullanım Bozuklukları Epidemiyolojisi, *Türkiye Klinikleri Dahili Tıp Bilimleri Dergisi*, 1, 61-64.
- Ögel, Kültegin, (2009), *Uyuşturucu ve Gençlik*, İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Ögel, Kültegin, (2014), *Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı Uygulayıcıları İçin Kaynak Kitapçık*, İstanbul: Yeniden Yayınları.
- Özdemir, G. Akpınar, (2011), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Madde Bağımlılığı ile İlgili Görüşleri Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Özden, Salih, Y., (1992), *Uyuşturucu Madde Bağımlılığı*, İstanbul.

- Özden, Salih, Y. (2004), *Uyuşturucu Madde Bağımlılığı*, İstanbul: 2.Baskı.
- Öztek, İbrahim, (2017), *Madde Bağımlılığı*. 03 02, 2020 Superergen: <https://www.superergen.com/madde-bagimliliği-1-bolum> (E.T. 03.02.1010)
- Öztürk, Tuğçe, (2018), Üniversite Öğrencilerinde Madde Bağımlılığı Farkındalığı ile Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi.
- Pınarcı, Mustafa, (2014), *Uyuşturucu Sorunu ve Mücadele Politikası*, Ankara: Adalet.
- Sağtürk, Yıldız ve Büyükakın, Bülent, (1997), *Eroin Dosyası*, İstanbul: Kastaş.
- Sayım, Aynur, (2000), Lise Öğrencilerini Bilgilendirmenin Madde Bağımlılığı Konusundaki Görüşlerine Etkisinin İncelenmesi Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Solgun, Sertaç, (2002), *Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Alternatif Çözüm Yolları* Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Şahin, Cumhur; Özgenç, İzzet ve Sözüer, Adem, (2007), *Türk Ceza Hukuku Mevzuatı*. Ankara: Seçkin Kitapevi.
- Tavşancıl, Ezel, (2005), *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi*, Ankara: Nobel Basımevi.
- Tekalan, Ali, Ş., (2006), *Çağın Ölüm Tuzakları*. İstanbul, Sistem Matbacılık.
- Tekeci, Yasin, (2018), *Esrar Bağımlısı Olan Bireylerde Duyusal İşleme Süreçlerinin İncelenmesi* Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı*, (2016), TBM: http://tbm.org.tr/media/1166/05_yetiskin_madde (E.T. 10.04.2019)
- Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi, (2013), Gençlik Politikaları, Ankara.
- Ünlü, Ali ve Evcin, Uğur, (2010), 2008 ve 2010 Yılları Arasında İstanbul Bağcılar İlçesinde Gençler Arasında Madde Kullanım Yaygınlığı, Risk ve Koruma Faktörlerinin Değerlendirilmesi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 127-140.
- Vatandaş, Celalettin; Can, Burhanettin; Yaman, Vahap; Kırbaşoğlu, Zeki ve Mahitapoğlu, Hanefi, (2015), *Türkiye'de Gençlik ve Uyuşturucu Madde Sorunu*, İstanbul: Sekam.
- Vikipedi. (2019, 04 16). 2020 tarihinde Vikipedi Özgür Ansiklopedi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Sakinle%C5%9Ftirici> (E.T. 19.04.2019)

World Healthy Organization, (1994, 12 10). *Lexion Of Alcohol And Drug Terms* , tarihinde World Health Organization: https://www.who.int/substance_abuse/terminology/who_ladt/en/, (E.T. 29.11.2019)

Yeşilay, (2014), Uyuşturucu Bağımlılığı, *Yeşilay Aylık Sağlık, Eğitim ve Kültür Dergisi*, 24-26.

Yeşilay, (2014), Uyuşturucu Bağımlılığı, Arz ve Talep Azaltımı, Tedavi ve Korunma Yöntemleri, *Yeşilay Dergisi*, 24.

Yeşilay, (2017), *Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı*, İstanbul: Kültür Sanat Basımevi.

Yeşilay, (2020), *Madde Bağımlılığı Nedir?*, Yeşilay: <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/madde-bagimliliği> (E.T. 18.04.2020)

Yörükoğlu, Atalay, (1987), *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*, İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER LİSTESİ

EK 1: Kişisel Bilgi Anketi

Bu çalışmanın amacı Ankara Yıldırım Beyazı Üniversitesi öğrencilerinin ‘Uyuşturucu ve Uyarıcı Maddeler Hakkındaki Farkındalık Düzeylerinin’ tespit edilmesine yöneliktir.

Soruları yanıtlarken isim ve soyadı bildiriminde bulunmanıza gerek yoktur, fakat diğer tüm bilgileri doğru cevaplamanız çalışmanın güvenilirliği için

BİRİNCİ BÖLÜM

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek

2. Yaşınız : (Lütfen yazınız.)

3. Medeni durumunuz: () Evli () Bekar

4. Okuduğunuz Fakülte/Bölüm: /
..... (Lütfen yazınız.)

5. Üniversitede şuan devam ettiğiniz sınıf : (Lütfen yazınız.)

6. Hayatınızın büyük bir kısmını nasıl bir yerde geçirdiniz?

- 1 () Köy-Kasaba
- 2 () İlçe
- 3 () Şehir
- 4 () Büyükşehir
- 5 () Yurtdışı

7. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversite'sine başlamadan önce hangi bölgede yaşıyordunuz ?

- 1 () Marmara
- 2 () İç Anadolu
- 3 () Ege
- 4 () Doğu Anadolu
- 5 () Güneydoğu Anadolu
- 6 () Karadeniz
- 7 () Akdeniz
- 8 () Yurtdışı

*Lütfen il/ilçe belirtiniz. /

*Kırsal() Kentsel()

8. Şu an kiminle yaşıyorsunuz?

- 1 () Ailemin yanında
- 2 () Özel öğrenci yurdu
- 3 () Devlet öğrenci yurdu
- 4 () Akrabalarımın yanında
- 5 () Tek başına evde
- 6 () Arkadaşlarla evde
- 7 () Diğer (Lütfen yazınız)

9. Annenizin/ babanızın en son bitirdiği okul düzeyi nedir?

- 1 () () Okur-yazar değil
- 2 () () Okur-yazar fakat herhangi bir okul bitirmedi
- 3 () () İlkokul
- 4 () () Ortaokul
- 5 () () Lise
- 6 () () Üniversite
- 7 () () Yüksek Lisans/Doktor

10. . Anneniz ne iş yapıyor? (Tüm Şıkları Okuduktan Sonra Cevaplayınız.)

- 1 () Silahlı Kuvvetler ile İlgili Meslekler (Rütbeli/Rütbesiz Asker ve Askeriyede Çalışanlar)
- 2 () Yönetici Pozisyonunda (Başkanlar, Üst Düzey Yöneticiler, Kanun Yapıcılar, Ticari, İdari ve Hizmet Müdürleri)
- 3 () Profesyonel Meslek Grupları (Bilim, Mühendislik, Sağlık, Eğitim, İletişim, Ekonomi, Hukuk Alanlarında Çalışanlar)
- 4 () Teknisyen, Tekniker ve Yardımcı Profesyonel Meslek Grupları
- 5 () Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar (Sekreter, Veznedar, Tahsilâtçı, Danışma vb. Çalışanlar)
- 6 () Hizmet ve Satış Elemanı (Aşçı, Muavin, Garson, Kuaför, Sokak, Tezgâh, Satış Elemanı, Kasiyer, vb.)
- 7 () Nitelikli Tarım, Orman ve Su Ürünleri Çalışanları
- 8 () Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar (Badanacı, İnşaatçı, Demirci, Makine Onarımcı, Tekstilci, Elektrikçi vb.)
- 9 () Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar (Otomobil, Kamyonet, Motosiklet, Lokomotif Sürücüsü vb.)
- 10 () Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar (Temizlikçiler, Sokak Satıcıları, Atık Toplayanlar vb.)
- 11 () Emekli
- 12 () Ev Hanımı
- 13 () Diğer (Belirtiniz)

11. Babanız ne iş yapıyor? (Tüm Şıkları Okuduktan Sonra Cevaplayınız.)

- 1 () Silahlı Kuvvetler ile İlgili Meslekler (Rütbeli/Rütbesiz Asker ve Askeriyede Çalışanlar)
- 2 () Yönetici Pozisyonunda (Başkanlar, Üst Düzey Yöneticiler, Kanun Yapıcılar, Ticari, İdari ve Hizmet Müdürleri)
- 3 () Profesyonel Meslek Grupları (Bilim, Mühendislik, Sağlık, Eğitim, İletişim, Ekonomi, Hukuk Alanlarında Çalışanlar)
- 4 () Teknisyen, Tekniker ve Yardımcı Profesyonel Meslek Grupları

- 5 () Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar (Sekreter, Veznedar, Tahsilâtçı, Danışma vb. Çalışanlar)
- 6 () Hizmet ve Satış Elemanı (Aşçı, Muavin, Garson, Kuaför, Sokak, Tezgâh, Satış Elemanı, Kasiyer, vb.)
- 7 () Nitelikli Tarım, Orman ve Su Ürünleri Çalışanları
- 8 () Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar (Badanacı, İnşaatçı, Demirci, Makine Onarımcı, Tekstilci, Elektrikçi vb.)
- 9 () Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar (Otomobil, Kamyonet, Motosiklet, Lokomotif Sürücüsü vb.)
- 10 () Nitelik Gerektirmeyen İşlerde Çalışanlar (Temizlikçiler, Sokak Satıcıları, Atık Toplayanlar vb.)
- 11 () Emekli
- 12 () Ev Hanımı
- 13 () Diğer (Belirtiniz /)

12. Aşağıdakilerden hangisi ailenizi tanımlamaktadır?

- 1 () Anne-baba birlikte yaşıyor
- 2 () Anne-baba ayrı
- 3 () Anne vefat etti, baba yaşıyor
- 4 () Baba vefat etti, anne yaşıyor
- 5 () Anne-baba vefat etti

13. Aşağıdakilerden hangisi anneniz/babanız ile olan ilişki biçiminizi daha iyi tanımlar?

- 1 () () Çok yakın
- 2 () () Yakın
- 3 () () Normal
- 4 () () Mesafeli
- 5 () () Çok mesafeli
- 6 () () Geçersiz/Bağ Bulunmamaktadır

14. Aşağıdakilerden hangisi ailenizin ekonomik durumunu en iyi ifade etmektedir?

- 1 () Alt
- 2 () Orta
- 3 () Üst

15. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

- 1 () Evet*
- 2 () Hayır *Evet ise Belirtiniz.....

16. Bir sorunuz olduğunda kiminle paylaşırsınız? (Birden çok seçenek işaretlenebilir.)

- 1 () Annem ile paylaşırım
- 2 () Babam ile paylaşırım
- 3 () Kardeş(ler)im ile paylaşırım
- 4 () Yakın arkadaşlarım ile paylaşırım
- 5 () Diğer (Belirtiniz.....)

Desteğiniz İçin Teşekkür Ederim.

EK 2: Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği

İKİNCİ BÖLÜM Madde Bağımlılığı Farkındalık Ölçeği					
Maddeler	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Bilmiyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum

Yardım ve Hukuki Düzenlemeler						
1	Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, hapis cezası ile cezalandırılır.					
2	Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri imal, ithal veya ihraç eden kişi, hapis veya para cezası ile cezalandırılır.					
3	Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri satan satışa arz eden başkalarına veren sevk eden nakleden depolayan kabul eden bulunduran kişi hapis veya para cezası ile cezalandırılır.					
4	Çevremizdeki bireyleri uyuşturucu maddeleri kullanmaması konusunda uyarmak gerekir.					
5	YEŞİLAY'ın ne iş yaptığını biliyorum.					
6	Uyuşturucu madde kullanan bireylerin iyiliği için onlara yardım edebilecek kişilerle bağlantı kurulmalıdır.					
7	Geçmiş yıllarla kıyaslandığında uyuşturucuya bağlı suçların günümüzde ciddi şekilde arttığı görülmektedir.					
8	Uyuşturucu madde kullanımının ve satışının önlenmesi için cezalar artırılmalıdır.					
9	AMATEM' in işlevini biliyorum.					
Madde Kullanımının Belirtileri ve Etkileri						
10	Madde bağımlısı olan bireylerin okul başarısı düşer.					
11	Çevremizdeki bireylerin uyuşturucu maddeleri kullanıp kullanmadığını anlayabiliriz.					

12	Uyuşturucu maddeler ölümlerle bile sonuçlanabilecek bedensel zararlara yol açar.					
13	Uyuşturucu madde kullanan insanlar kendini toplumdan soyutlar.					
14	Uyuşturucu madde kullanımı. kişinin kan, saç ve idrar tetkikleri ile anlaşılabilir.					
15	Uyuşturucu madde kullanımı. kişinin davranış değişiklikleri ile anlaşılabilir.					
16	Uyuşturucu madde kullanan kişiler toplumdan dışlanırlar.					
17	Uyuşturucu maddeye bağımlı olan bireyler arkadaşlık ve özgüven problemlerini daha fazla yaşar.					
Kişisel Tutum ve Görüşler						
18	Türkiye’de madde bağımlılığı sorunu abartılıyor.					
19	Uyuşturucu maddeyi bir kez kullanmaktan bir şey olmaz.					
20	Uyuşturucu maddeleri ara sıra kullanmakla bir şey olmaz.					
21	Uyuşturucu maddelerin çoğu ot olduğundan bağımlılık da yapmaz.					
22	Uyuşturucu madde kullanan insanlardan hoşlanmıyorum.					
23	Uyuşturucu madde bağımlılığı oranı ülkemizde giderek artıyor.					
Bağımlılığa Neden Olan Faktörler						

24	Çevresinde uyuşturucu madde bağımlısı olan bireylerin bağımlı olma ihtimali daha fazladır.					
25	Akran baskısı madde bağımlılığı nedenlerinde önemli bir rol oynar.					
26	Dergiler, filmler ve TV yorumları madde bağımlılığına neden olmada önemli bir rol oynar.					
27	Psikolojik sorunları olan kişiler madde bağımlısı olmaya daha yatkındır.					

Bağımlılık Dergisi, 2017, Cilt:18, Sayı:1, s:8-15 / Journal of Dependence, 2017, Vol:18, N.:1, pp.8-15 / www.bagimlilikdergisi.net

EK 3: Madde Bağımlılığı Bilgi Testi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Madde Bağımlılığı Bilgi Testi				
Bilgi Testi		DOĞRU	YANLIŞ	BİLMİYORUM
1	Uyuşturucu maddelerin gelişmekte olan beyne verdiği zarar kısa süreli olup kalıcı değildir.			

2	Kişi uyuşturucu madde kullanmaya devam ettikçe beyin fonksiyonları hızlanır ve konsantrasyon becerileri artar.			
3	Uyuşturucu maddeler beyin böbreklere suyu emmesini sağlayan hormonu üretmesini engeller.			
4	Uyuşturucu maddeler, kullanıcıyı susuz bırakır.			
5	Uyuşturucu maddeler baş ve vücut ağrılarının sebebidir.			
6	Uyuşturucu maddeler beyinciği etkileyerek vücut dengesinin bozulmasına sebep olur.			
7	Uyuşturucu maddeler temporal lobu etkileyerek geçici süre hafıza kaybına sebep olur.			
8	Uyuşturucu maddeler beyin kısa süreli bellekten uzun süreli belleğe bilgi aktarımını hızlandırır.			
9	Uyuşturucu maddelerin ara sıra kullanılmasının vücuda zararı olmaz.			
10	Sadece iradesi zayıf insanlar madde bağımlısı olur. iradesi güçlü olanlar bağımlı olmaz.			
11	Bonzai maddesi bonzai denilen ağaçtan üretilir.			
12	Uyuşturucu maddeler vücudun savunma mekanizmasını yok edip bağışıklık sistemini zayıflatır.			
13	Uyuşturucu maddeler AIDS, frengi, verem, hepatit B, hepatit C, kanser, kangren gibi birçok tehlikeli hastalığa kapılma riskini artırır.			
14	Eroin, kokain, tiner, esrar, bali, ecstasy gibi maddeler uyuşturucu maddelerdir.			
15	Kahve, kola, nargile, çay, çikolata gibi maddeler uyuşturucu maddelerdir.			
16	Bali gibi yapıştırıcıların kullanılması sağlık açısından zararlıdır.			
17	Esrar doğal olduğu için zararlı değildir.			
18	Bütün uyuşturucu maddelerin en büyük zararı ve tahribatı beyin ve merkezi sinir sistemi üzerinedir.			
19	Uyuşturucu maddeler sindirim sisteminde bulantı, kusma, karın ağrıları, kabızlık, ishal, mide ve bağırsak spazmları, kanama ve yaraları, gastrit, ülser vs. yapar.			
20	Uyuşturucu maddeler karaciğerde yetersizlik, yağlanma ve siroza sebep olur.			
21	Uyuşturucu maddeler böbreklerde büyük tahribat, kan ve idrar çoğalması ve ağır böbrek hastalıklarına sebep olur.			
22	Uyuşturucu maddeler gözlerde şaşılık, gece körlüğü, göz adale felcine sebep olur.			

23	Uyuşturucu maddeler solunum sisteminde nefes darlığı, öksürük, boğulma hissi, kalp sıkışmaları ve ölümlere sebep olur.			
24	Uyuşturucu maddeler kansızlık, kan zehirlenmeleri, kan hücrelerinde şekil ve miktar değişiklikleri ve pıhtılaşmaya sebep olur.			
25	Beynin içinde uyuşturucu maddelerden etkilenen zevk alma merkezi bağımlılık oluşmasını sağlar.			
26	Bonzai uyuşturucu bir maddedir.			
27	Uyuşturucu bağımlılarında görülen ilk rahatsızlıklar zihinsel aktivite bozukluğu, erken bunama, şuur kaybı, uykusuzluk, felçler, sayıklama, halüsinasyon, zekâ ve hafıza kayıplarıdır.			
28	Uyuşturucu maddeler uzun süreli kullanıldığında, kişilik bozukluğu, şizofreni ve depresyona benzer davranışlar görülür			
29	Yüksek dozlarda uyuşturucu madde alındığı zaman bilinç kaybı, koma, ölüm gibi durumlar ortaya çıkabilir.			
30	Uyuşturucu madde kullanan kişi kan, saç ve idrar tetkikleri ile anlaşılabilir			

Bağımlılık Dergisi, 2017, Cilt:18, Sayı:1, s:8-15 / Journal of Dependence, 2017, Vol:18, N.:1, pp.8-15 / www.bagimlilikdergisi.net

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Çağrı Furkan ÖRSEL

Doğum Yeri: Ankara-1991

Mesleği: EGM /Polis Akademisi Başkanlığı- Komiser Yardımcısı

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Gazi Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi-İşletme

Lisans Öğrenimi: Polis Akademisi Başkanlığı- Fakólte ve Yüksek Okullar

Yüksek Lisans Öğrenimi: Polis Akademisi-Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

Yabancı Dil Puan ve Türü: YDS-43.25

İş Deneyimi

Stajlar:

Projeler:

Çalıştığı Kurumlar: Polis Akademisi Başkanlığı

İletişim

E-Posta: cagriyss@gmail.com

Tel. : 05321555550

Tarih: 07.05.2020